

Mei 2011

Help me! ... Toch maar niet

■
■ tot
■ heil
■ des
■ volks
■
■

SINCE 1855

CHAP AMSTERDAM CHRISTELIJKE HULPVERLENING BIJ SEKSVERSLAVING

Prisca Berkhout (MWD)
Hanneke Wijnberger (SPH)

Begeleidster vanuit CHAP:
Anouk van Tooren

Begeleider vanuit de CHE:
Jaap de Jong

Afstudeerscriptie van Prisca Berkhout & Hanneke Wijnberger

*In opdracht van:
Christelijke hulpverlening bij seksverslaving (CHAP) en
Christelijke Hogeschool Ede (CHE)*

*Mensen met een seksverslaving, anoniem en onbereikbaar,
maar met dit onderzoek toch in beeld.*

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

De term seksverslaving is in ontwikkeling. De verscheidenheid aan definities maakt duidelijk hoe divers er over seksverslaving wordt gedacht. Het aantal seksueel prikkelende beelden is fors gestegen, evenals het aantal mensen dat bewust gebruik maakt van deze beelden. Daardoor kan gezegd worden dat de seksualisering sinds de jaren '60 in Nederland is toegenomen. Sindsdien groeit het aantal mensen met een seksverslaving. Doordat de maatschappij zich langzaam meer bewust wordt van de gevolgen van het bestaan van seksverslaving, durft de kerk ook geleidelijk meer open te staan voor het thema. Toch blijft bij hen verlegenheid en spanning bestaan.

Christelijke hulpverlening bij seksverslaving (CHAP) is een christelijke hulpverleningsorganisatie. Zij biedt mensen met een seksverslaving professionele hulp aan om van hun seksverslaving af te komen. Op dit moment komt CHAP in contact met hun doelgroep via een directe en indirecte benaderingswijze, waarbij ze wel of geen persoonlijk contact heeft met seksverslaafde mensen (zie hoofdstuk 3.1 en 3.2). Deze methoden zijn niet toereikend, waardoor een groot deel van de doelgroep niet in aanraking komt met CHAP.

In het kader van de opleidingen Maatschappelijk Werk en Dienstverlening en Sociaal Pedagogische Hulpverlening hebben Prisca Berkhout en Hanneke Wijnberger een afstudeeronderzoek gedaan in opdracht van CHAP. Dit onderzoek richt zich op de vraagstelling:

Hoe kan CHAP in contact komen met seksverslaafde mensen en hen helpen uit de anonimiteit te komen, zodat zij een hulpverleningstraject kunnen aangaan?

Om een antwoord te geven op deze vraagstelling hebben de onderzoekers enquêtes onder huidige cliënten en interviews onder potentiële cliënten afgenomen. De huidige cliënten zijn via CHAP benaderd. De potentiële cliënten zijn in de rosse buurt van Amsterdam opgezocht. Met hen zijn op straat interviews afgenomen. De resultaten zijn verwerkt in hoofdstuk 4 en 5.

Onderzoekresultaten

Uit hoofdstuk 4 en 5 blijkt dat CHAP veel mensen met een seksverslaving kan bereiken via hun partners, internet, het straatwerk van de vrijwilligers van CHAP en via de kerkelijke gemeenten waartoe de mensen met een seksverslaving behoren.

Een aantal resultaten in cijfers:

- In de rosse buurt van Amsterdam zijn 508 mannen aangesproken met de vraag of ze mee wilden werken aan een anoniem interview. 100 van hen stemden hiermee in.
- Van deze 100 mannen zei 17% dat zij zichzelf seksverslaafd vinden.
- 89% van de potentiële cliënten staat positief tegenover zijn eigen seksuele gedrag.
- 63% van hen staat open voor professionele hulpverlening.
- 19 van de 33 huidige cliënten hebben de enquête ingevuld.
- Bij 35% van de geënquêteerde huidige cliënten heeft de partner hen gestimuleerd om een hulpverleningstraject aan te gaan.
- 35% van de huidige cliënten komt met CHAP in aanraking via internet, 30% via de kerkelijke gemeente.

Aanbevelingen

Uit hoofdstuk 4, 5 en 6 blijkt dat mensen met een seksverslaving bereikt kunnen worden via hun partners, internet, scholen, de kerk en het straatwerk van de vrijwilligers van CHAP.

Door de partners met elkaar in contact te brengen kunnen ze hun leed delen en elkaar aanmoedigen en helpen om hun partners thuis te stimuleren om hulpverlening te zoeken. Hiernaast is internet een veilige plaats waar een bewustwordingsproces in gang gezet kan worden. Daarom is een goede en makkelijk vindbare site erg belangrijk. De vrijwilligers van CHAP die de straat op gaan, gaan persoonlijk met mensen in gesprek. Door dit uit te breiden worden meer mensen bereikt. Meer aanbevelingen zijn te lezen in hoofdstuk 7.

CHAP en de onderzoekers hopen met dit onderzoek meer aandacht voor de doelgroep te creëren en CHAP meer naamsbekendheid te geven.

Inhoud

Voorwoord	7
Hoofdstuk 1 Inleiding.....	9
1.1 Aanleiding voor het onderzoek	9
1.1.1 CHAP	9
1.1.2 CHAP en seksverslaving.....	9
1.1.3 Eerder onderzoek.....	10
1.2 Relatie met de verdiepingsminor	10
1.3 Vraagstelling	10
1.4 Werkwijze en onderzoeksmethoden.....	11
1.5 Leeswijzer.....	13
Hoofdstuk 2 Seksverslaving in de maatschappij.....	14
2.1 Definities	14
2.1.1 Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders.....	14
2.1.2 Moderne verslavingen.....	15
2.1.3 Nederlandse hulpverleners aan het woord.....	15
2.1.4 Overeenkomsten en verschillen.....	16
2.2 Ontwikkeling en feiten van de seksualisering.....	16
2.2.1 Ontwikkeling van de seksualisering	17
2.2.2 Seksualisering en de kerk	17
2.2.3 Feiten rondom de seksualisering	18
2.3 Schaamte	18
2.4 Samenvatting	19
Hoofdstuk 3 Hoe CHAP het contact aangaat met potentiële cliënten	20
3.1 Directe benadering	20
3.1.1 Straatwerk	20
3.1.2 Voorlichting en preventiewerk	20
3.2 Indirecte benadering	21
3.2.1 Website www.chap-amsterdam.nl	21
3.2.2 Website www.ben-ik-seksverslaafd.nl	21
3.2.3 Advertenties.....	22
3.2.4 Publicaties	22
3.3 Samenvatting	22
Hoofdstuk 4 Potentiële cliënten	23
4.1 Inleiding	23
4.2 Respondenten.....	23
4.2.1 Aantal respondenten.....	23
4.2.2 Leeftijd en burgerlijke staat	24
4.2.3 Religie	24
4.2.4 Afkomst	25
4.3 Prostitueebezoek.....	26
4.4 Overige manieren van seksuele behoeftebevrediging	26
4.5 Eigen blik op seksueel gedrag	27
4.5.1 Mening en ervaringen naar aanleiding van het eigen seksuele gedrag.....	27
4.5.2 Seksverslaafd of niet.....	29
4.6 Seksverslaving en hulpverlening.....	29

4.6.1	Drempels om professionele hulpverlening te vragen.....	29
4.6.2	Bemoedigingen om professionele hulpverlening te vragen	30
4.6.3	Eerste contact met de hulpverlening	31
4.7	Impact van het interview op straat.....	32
4.8	Samenvatting	33
Hoofdstuk 5 Huidige cliënten		35
5.1	Inleiding	35
5.2	Wie is de huidige cliënt?.....	35
5.3	Voorafgaand aan het eerste contact met CHAP	36
5.3.1	Overwegingen	36
5.3.2	Hoelang hulp overwogen	37
5.3.3	Stimulerende factoren om hulp te zoeken.....	38
5.3.4	Belemmerende factoren om hulp te zoeken.....	39
5.3.5	Pogingen	40
5.4	Contact met CHAP	42
5.4.1	De eerste kennismaking met CHAP	42
5.4.2	Waarom hulpverlening van CHAP?	43
5.4.3	Het eerste contact met CHAP	43
5.5	Tussen het eerste contact met CHAP en het intakegesprek	44
5.6	Website www.ben-ik-seksverslaafd.nl	45
5.6.1	Uitstraling van de website	45
5.6.2	De vragenlijst	46
5.6.3	Het oriëntatietraject	46
5.6.4	Rol van de website bij de keuze voor CHAP	46
5.7	Adviezen voor CHAP	47
5.8	Samenvatting	47
Hoofdstuk 6 Conclusies		49
6.1	Inleiding	49
6.2	Antwoord op de vraagstelling.....	49
6.3	Antwoord op de deelvragen	49
Hoofdstuk 7 Aanbevelingen		51
7.1	Inleiding	51
7.2	Aanbevelingen voor CHAP	51
Hoofdstuk 8 Evaluatie.....		53
Bibliografie.....		55
Bijlage 1 Interviewprotocol voor de potentiële cliënten		
Bijlage 2 Enquête voor de potentiële cliënten		
Bijlage 3 Opgaveformulier voor het topicinterview		
Bijlage 4 Interviewprotocol voor het topicinterview met de huidige cliënten		

Voorwoord

Voor u ligt het afstudeeronderzoek 'Help me! ... Toch maar niet' van Prisca Berkhout en Hanneke Wijnberger in opdracht van Christelijke hulpverlening bij seksverslaving (CHAP). Voorheen Christelijke Hulpverlening Aan Pornoverslaafden en Prostitueebezoekers.

Naar aanleiding van het afstudeeronderzoek 'Prostituanten van Nederland in beeld gebracht' van mei 2010 van Phia Dekens en Dorien Harder, heeft CHAP ons gevraagd een gevolg te geven aan dit onderzoek. Het resultaat heeft u nu in handen.

Dit onderzoek richt zich op de manier hoe CHAP de mensen die worstelen met een seksverslaving kan helpen uit de anonimiteit te komen, zodat zij professionele hulpverlening kunnen ontvangen.

Voor ons was dit een erg uitdagend onderzoek, omdat het voor ons beiden een nieuw thema was. Hierdoor was het soms best heftig, maar vooral ontzettend leerzaam en verrijkend.

De ervaringen die we tijdens het interviewen in de rosse buurt van Amsterdam hebben opgedaan liepen erg uiteen. Van vreemde gezichten, scheldwoorden, weggestuurd worden door de politie en uitgelachen worden, tot open en eerlijke gesprekken, oprechte levensverhalen, afstemming op undercoverpolitie en zelfs een roos als cadeau van onze 100ste respondent.

Het was een bijzondere tijd en we kijken hier met veel plezier op terug.

Allereerst gaat onze dank uit naar onze begeleidster en opdrachtgever, Anouk van Tooren, manager van CHAP. We danken haar voor haar vertrouwen in ons, de bemoedigingen, haar gebeden en de waardevolle feedback die ze heeft gegeven. Ook willen we onze afstudeerbegeleider, Jaap de Jong, bedanken voor zijn kritische blik en zijn begeleiding vanuit de Christelijke Hogeschool Ede.

Onze dank gaat uit naar onze collega Henk van de Roest die voor ons heeft gebeden, op kantoor altijd warme koffie en thee klaar had staan en met wie we onze verhalen konden delen. Verder willen we alle collega's op het kantoor van CHAP en Different (een andere tak van Tot Heil des Volks die hulp biedt rond seksuele identiteit) danken voor hun luisterend oor en gezellige praatjes.

Toen we de interviews op straat afnamen was het vaak erg koud. We willen 'The Lighthouse' en 'The Tabernacle' van Youth With A Mission bedanken voor de keren dat we binnen mochten opwarmen. Hiernaast was ook eetcafé 'Dwaze Zaken' een oase van rust en warmte voor ons, waar we dankbaar voor zijn. Ook de vrijwilligers van CHAP zijn we dankbaar, omdat we met hen voor het eerst de straat op gingen en in gesprek raakten met prostituanten.

Onze familie en vrienden die naast ons stonden gedurende deze periode willen we danken voor hun tijd om naar ons te luisteren, hun gebeden voor en het vertrouwen in ons.

De hoofdvraag die in dit onderzoek centraal staat is hoe CHAP in contact kan komen met mensen met een seksverslaving en hoe zij hen kan helpen om uit de anonimiteit te komen, zodat zij een hulpverleningstraject aan kunnen gaan. Allereerst zal daarvoor in hoofdstuk 1 beschreven worden hoe dit onderzoek tot stand is gekomen en hoe het is vormgegeven. In hoofdstuk 2 is te lezen wat seksverslaving is en hoe de Nederlandse maatschappij hierop inspeelt. Hoofdstuk 3 geeft weer hoe CHAP op dit moment contact maakt met haar doelgroep en welke methoden zij daarvoor gebruikt. In hoofdstuk 4 worden de interviews die de onderzoekers hebben gehouden met bezoekers van de rosse buurt in Amsterdam uitgewerkt. Ditzelfde gebeurt in hoofdstuk 5 met de enquêtes die bij de huidige cliënten van CHAP zijn afgenomen. Hoofdstuk 6 beschrijft conclusies op basis van alle eerdere hoofdstukken en in hoofdstuk 7 zullen op basis van het gehele onderzoek aanbevelingen worden gedaan. Hoofdstuk 8 is de evaluatie op het onderzoeksproces en -product. Dit wordt gevolgd door de literatuurlijst, waarin alle bronnen zijn opgenomen die voor dit onderzoek zijn gebruikt.

Wij wensen dat dit onderzoek u als lezer zal blijven boeien tot de laatste pagina en zelfs verder dan dat.

Prisca Berkhout en Hanneke Wijnberger

Ede, mei 2011

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding voor het onderzoek

De trend in de Nederlandse samenleving wordt al geruime tijd door onder andere I. Vanwesenbeeck omschreven als seksualisering, recentelijk is de term pornificatie hieraan toegevoegd (Gijs, Gianotten, Vanwesenbeeck, & Weijnenborg, Seksuologie, 2009, p. 198). Op billboards en bushokjes zie je steeds meer reclames met schaars geklede vrouwen. Zelfs reclames van kinderen in ondergoed zijn niet meer vreemd in het huidige straatbeeld. Door het internet is de toegang tot seksueel getinte verhalen, foto's en video's doorgedrongen tot in de huiskamers van gezinnen. Iedereen kan zich er, al vanaf zeer jonge leeftijd, mee inlaten zonder dat iemand het weet. Deze tendens is zorgwekkend. Een groeiend aantal mensen raakt seksverslaafd. Het belang van goede hulp aan mensen die van hun seksverslaving af willen is dan ook noodzakelijk in een maatschappij als deze. Door onder andere internet zijn seksueel prikkelende beelden in een paar jaar tijd overal toegankelijk geworden. Deze ontwikkeling gaat samen met een toenemend aantal seksverslaafden (Oden, 2005). Helaas zijn er nog niet veel wetenschappelijke publicaties uitgebracht over het aantal seksverslaafden. Met de ontwikkelingen van de afgelopen jaren vermoeden de onderzoekers echter dat het aantal seksverslaafden met een hulpvraag zal blijven stijgen. Dit is ook wat de opdrachtgever van dit onderzoek, Christelijke hulpverlening bij seksverslaving (CHAP), onderschrijft. Hierna te noemen CHAP.

1.1.1 CHAP

CHAP is een onderdeel van Tot Heil des Volks. Deze christelijke hulpverleningsorganisatie werkt vanuit het hart van Amsterdam. Hiernaast ook in andere plaatsen zoals Urk. Prostituees, bezoekers van prostituees, dak- en thuislozen, homoseksuelen, seksverslaafden, toeristen, drugsverslaafden, eenzamen, alcoholverslaafden: Tot Heil des Volks trekt zich het lot aan van mensen die in onze samenleving vaak vergeten worden.

In Nederland zijn er ruim 800.000 seksverslaafden. Ook is er een stijgend aantal prostitueebezoekers (CHAP, Tot Heil des Volks, 2011).

CHAP wil seksverslaafden in Nederland helpen van hun verslaving af te komen. Ze doet dit op drie manieren; straatwerk, professionele hulp bij seksverslaving (individuele therapie, relatietherapie en groepstherapie) en voorlichting, onder andere op scholen en in kerken. Deze werkwijzen worden verder uitgewerkt in hoofdstuk 3.

1.1.2 CHAP en seksverslaving

Bij CHAP wordt seksverslaving zowel vanuit een geestelijke als vanuit een psychologische blik benaderd. Een uitgebreide kijk op de term seksverslaving volgt in hoofdstuk 2.

CHAP meent dat schaamte een belangrijke rol speelt bij de totstandkoming van verslaving en de versterking hiervan. In de Nederlandse samenleving ligt een taboe op het thema prostitutie en seksverslaving. Dit maakt dat mensen met een seksverslaving slecht bereikbaar zijn voor hulpverlening en ze het moeilijk vinden om hulp te zoeken. Door de schaamte willen mensen niets delen met anderen en willen ze het liever zelf oplossen. Ze willen geen hulp en hopen ten diepste dit ook niet nodig te hebben.

Een mogelijke verbeteringslag zou gelegen kunnen zijn in de manier waarop CHAP mannen benaderd. De manier waarop CHAP contact aangaat met hun potentiële doelgroep zou een onderliggend probleem kunnen zijn. Wellicht sluit de huidige wijze namelijk niet aan bij de behoeften van mensen met een seksverslaving. CHAP benadert de potentiële doelgroep nu op verschillende manieren. Onder andere via artikelen en advertenties in het maandblad "De Oogst" van Tot Heil des Volks. Via de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl benaderen zij ook veel potentiële cliënten. Verder maakt CHAP gebruik van het straatwerk, pastoraat in kerken, internet zoekmachines, lezingen en voorlichtingen in kerken en op scholen en interviews en artikelen in landelijke dagbladen.

De doelstelling van dit onderzoek is dat CHAP handvatten krijgt aangereikt om hun hulpverleningsaanbod en manier van contactleggen beter af te stemmen op de doelgroep. Daarmee kunnen meer hulpbehoevenden bereikt worden. Hier ligt een maatschappelijke relevantie aan ten grondslag. Door hulp te verlenen op dit vlak kunnen mensen op een voor hun gezonde manier met seksualiteit leren omgaan. Dit heeft ongetwijfeld zijn uitwerking. In de eerste plaats binnen gezinnen en daarna zal het ook zijn invloed hebben op de maatschappij. CHAP beweegt hierdoor mee met de huidige ontwikkelingen op het gebied van hulpverlening bij seksverslaving. Om deze reden is dit onderzoek ook relevant.

1.1.3 Eerder onderzoek

In mei 2010 is het afstudeeronderzoek 'Prostituanten van Nederland in beeld gebracht' van Phia Dekens en Dorien Harder gepubliceerd. Dit onderzoek deden zij in opdracht van CHAP.

Dekens en Harder hebben een beeld proberen te schetsen van de mannen die in Nederland de prostituees bezoeken. Een eerste bevinding uit dit onderzoek is dat er geen eenduidig beeld te schetsen is van de mannen die prostituees bezoeken, de prostituanten. Ze komen uit verschillende lagen van de bevolking en hebben verschillende achtergronden. Het zijn doorsnee mannen die je overal tegen kunt komen. Een tweede bevinding uit dit onderzoek is dat een grote groep mannen onbereikbaar en onderbelicht is (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010). Dit zijn mannen waar moeilijk contact mee te leggen is op straat. Zij wilden niet meewerken aan de enquête van Dekens en Harder. Hun onbereikbaarheid kwam onder andere tot uiting in het vermijden van oogcontact en negeren van de onderzoeksters wanneer zij de mannen op straat aanspraken. Hierdoor bleven deze mannen anoniem en kon de informatie die zij hebben, niet meegenomen worden in het onderzoek. Er is van hen bijvoorbeeld niet bekend waar ze vandaan komen, welke leeftijd ze hebben en in welke burgerlijke staat ze verkeren. Daarmee zijn ze niet in een hokje te plaatsen. Uit ervaring weet CHAP dat de wens om anoniem te blijven vaak te maken heeft met schuld- en schaamtegevoelens. Mensen met een seksverslaving schamen zich vaak voor hun gedrag en willen niet dat dit bekend wordt. De anonimiteit vertelt het verslavingsgedrag. Dit leidt tot ongepast gedrag zoals bijvoorbeeld sekssites bezoeken tijdens werktijd en naar prostituees gaan terwijl de partner niet op de hoogte is. Aldus het onderzoek van Dekens en Harder (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010). Door deze negatieve invloed van het verslavende seksuele gedrag, ontstaan er bij veel seksverslaafden ook schuldgevoelens. Deze kunnen er zijn ten opzichte van de partner, eventuele kinderen, de werkgever en familie en vrienden. Veel huidige cliënten van CHAP zijn christelijk. Deze cliënten voelen vaak ook veel schuldgevoelens ten opzichte van God. Zij geven aan dat hun seksverslaving een belemmering vormt om een relatie met God te ervaren.

Vanuit CHAP Amsterdam kwam de vraag om juist de moeilijk te bereiken groep te onderzoeken.

1.2 Relatie met de verdiepingsminor

De verdiepingsminor die de onderzoekers volgen is: 'Samenlevingsopbouw'. Het onderzoek heeft daar alles mee te maken. CHAP vermoedt dat er een toenemend aantal seksverslaafden is in Nederland. Dit heeft invloed op de samenleving en andersom heeft de samenleving ook invloed op de mensen met een seksverslaving. Dit is wat het werk van CHAP mogelijk maakt.

De samenleving seksualiseert steeds meer. Op billboards, in reclames, tijdschriften, videoclippen en muziek speelt seks een steeds grotere rol. Concrete cijfers over de mate waarin de samenleving geseksualiseerd zou zijn, zijn er niet. Wel zijn er aanwijzingen dat er tegenwoordig in de samenleving meer aandacht is voor seks, in het bijzonder in de media (Peter Nikken, 2010). In Hoofdstuk 2 zal hier verder op in worden gegaan.

Zoals beschreven in hoofdstuk 1.1.1 en 1.1.2 werkt CHAP voor een deel op straat. Vrijwilligers spreken mensen aan op plekken waar prostitutie is in Amsterdam, Den Haag en Nijmegen. Deze werkwijze is een typisch voorbeeld van wat bij samenlevingsopbouw past. De hulpverleningsorganisatie CHAP stapt op potentiële cliënten af. Het outreachende karakter van de benadering van en hulpverlening aan de doelgroep is typerend voor samenlevingsopbouw.

1.3 Vraagstelling

In het onderzoek hebben de onderzoekers zich gericht op de hiervoor genoemde moeilijk te bereiken doelgroep. Deze groep heeft CHAP nog niet bereikt via de bovengenoemde manieren.

De vraagstelling voor het onderzoek luidt:

Hoe kan CHAP in contact komen met seksverslaafde mensen en hen helpen uit de anonimiteit te komen, zodat zij een hulpverleningstraject kunnen aangaan?

Het onderzoek is opgedeeld in de volgende deelvragen:

1. Wat is een seksverslaving en wat is de rol van de Nederlandse maatschappij in de huidige ontwikkelingen?
2. Op welke manieren komt CHAP in aanraking met mensen met een seksverslaving en hoe maakt zij contact met hen?
3. Wat motiveert en/ of weerhoudt mensen met een seksverslaving om een hulpverleningstraject te starten?
4. Wat motiveerde en/ of weerhield mensen, die nu cliënt zijn bij CHAP, om een hulpverleningstraject te starten?

Er zal geen aandacht worden besteed aan de inhoudelijke methodieken die gebruikt worden binnen de hulpverlening aan seksverslaafden. Kortom, juist het proces voorafgaand aan de hulpverlening zal in dit onderzoek centraal staan.

1.4 Werkwijze en onderzoeksmethoden

Voor het onderzoek is er op drie manieren informatie verzameld: literatuuronderzoek, enquêtes en topicinterviews. Deze zullen achtereenvolgens worden beschreven.

Literatuuronderzoek

Voor het literatuuronderzoek is onder andere gezocht in de mediatheek van de Christelijke Hogeschool Ede, op Academic Search Elite (EBSCO) en de Vakbibliotheek Bohn Stafleu van Loghum. Bij al deze vormen zijn verschillende descriptor en antoniemen gebruikt (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2005, pp. 57-58). Onder andere seksverslaving, pornografie, seksualiteit als sociaal probleem, anticonceptie en zorgvermijders.

Er is gezocht naar zo recent mogelijke literatuur, vanaf het jaar 2005, om de relevantie te waarborgen. Één bron is echter ouder. Het is een artikel uit 2001. Hierin beschrijft een journaliste het persoonlijke verhaal van een man die jarenlang seksverslaafd is geweest (Kooijman, 2001).

Het literatuuronderzoek is gebruikt voor alle hoofdstukken, maar met name voor hoofdstuk 2.

De literatuur is als basis gebruikt voor het verdere onderzoek dat is vormgegeven met enquêtes en interviews. Alle vragen zijn van tevoren opgesteld in samenwerking met de manager en alle behandelaren in dienst van CHAP (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2005, p. 235). In tegenstelling tot de onderzoekers kennen zij de cliënten wel. Door deze samenwerking zijn de vragen zo geformuleerd dat ze begrijpelijk zijn en op de juiste manier geïnterpreteerd worden.

Interviews onder potentiële cliënten

Onder potentiële cliënten zijn er interviews gehouden. Potentiële cliënten zijn degenen die wel binnen de doelgroep van CHAP passen, maar nog geen hulpverleningstraject volgen.

Potentiële cliënten zijn opgezocht in de rosse buurt van Amsterdam. Daar zijn 508 mannen op straat aangesproken met de vraag of zij wilden meewerken aan een anoniem, kort interview. Het doel van het straatinterview was om informatie te verzamelen over hoe potentiële cliënten vinden dat CHAP hen het beste kan benaderen voor hulpverlening. De tweede reden was dat straatinterviews ook een manier van PR is voor CHAP. Hiermee beoogd het onderzoek niet alleen beschrijvend, maar ook activerend te zijn. Bij de meeste interviews gaven de onderzoekers namelijk een informatiekartje van CHAP mee, waarmee zij inhaakten op de situatie die zij onderzochten.

Wanneer een man wilde meewerken met het interview werd het interview ter plekke met hem afgenomen. Daarbij vulden de onderzoekers de antwoorden gelijk in. De informatie hebben zij zelf verwerkt in het programma Excel. Met behulp van tabellen zijn de onderzoeksresultaten makkelijk te verwerken.

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van de doelgroep zijn mannen op een willekeurige manier benaderd. Gebruik makend van de volgende criteria:

- Alleen mannen, omdat het voorgaande onderzoek, waar dit onderzoek op voortborduurde, ook alleen mannen heeft geïnterviewd.
- Voornamelijk mannen die alleen lopen, omdat weinig mensen in de omgeving van prostituanten weten van hun prostitueebezoek (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010, p. 21).
- Geen agressieve mannen of mannen die onder invloed zijn van drugs of alcohol, in verband met de veiligheid van de onderzoekers.
- Variëteit aan leeftijd en afkomst.
- Uitstraling en uiterlijk. Ervaren vrijwilligers van CHAP herkennen bepaalde gedragingen en uitingen van mannen die erop kunnen wijzen dat deze mannen seksverslaafd zijn. Signalen zijn onder andere: het dragen van donkere kleding, snel en in hoeken van 90 graden lopen en oogcontact vermijden.
- Voorafgaand aan en na afloop van prostitueebezoek, omdat hier geen eenduidig, wetenschappelijke standpunt over is. Op weg naar lustbevrediging kunnen seksverslaafden in een waas zitten en een verwarde uitstraling hebben, achteraf kunnen ze zich schamen en emotioneel beroerd voelen (van Zessen, 2010, pp. 40-41). Er is dus geen perfecte timing om mensen aan te spreken.
- Geen toeristen en anderstaligen dan Nederlands, omdat zij niet binnen de doelgroep van CHAP vallen.
- Mannen die langdurig of regelmatig in de rosse buurt zijn te vinden, omdat het veelvuldig bezoeken van een prostituee een aanwijzing kan zijn dat deze mannen wellicht seksverslaafd zijn.

Met deze criteria zal een soortgelijk onderzoek dezelfde resultaten geven.

Op straat zijn er ruim 500 mannen benaderd voor een interview. Van hen wilden er 100 meewerken. Tijdens de onderzoeksperiode bleken de antwoorden van de geïnterviewden geen nieuwe informatie meer te bieden. Daarom is er gekozen voor 100 interviews.

De onderzoeksresultaten van de straatinterviews zijn verwerkt in hoofdstuk 4.

Het protocol van dit straatinterview is te vinden in bijlage 1.

Enquêtes onder huidige cliënten

Huidige cliënten van CHAP hebben de weg naar hulpverlening reeds gevonden. Het doel van de enquête onder de huidige cliënten is om informatie te verzamelen over wat hen geholpen heeft professionele hulp te zoeken, wat hen daarin stimuleerde en hoe zij denken dat CHAP daarop in kan spelen.

Het gehele enquêteprotocol is te vinden in bijlage 2.

De gegevens van deze enquêtes zijn door de onderzoekers verwerkt in het programma Excel. Daarin maken tabellen de onderzoeksresultaten overzichtelijk. De uiteindelijke resultaten zijn verwerkt in hoofdstuk 5.

De opzet van de onderzoekers was dat de behandelaren de enquêtes in eenzelfde therapieessessie zouden laten invullen en terugnemen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de behandelaren de enquêtes aan cliënten mee naar huis hebben gegeven. Daardoor zijn helaas niet alle enquêtes ingevuld teruggekomen. Een negatieve consequentie hiervan is dat de onderzoeksresultaten betreffende deze enquêtes gebaseerd zijn op een selectieve respons (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2005, p. 244). Het is niet na te gaan of er belangrijke overeenkomsten en/of verschillen zijn tussen de cliënten die de enquête wel hebben ingevuld en zij die dit niet hebben gedaan.

Topics

Naast de schriftelijke, anonieme enquêtes met de huidige cliënten zijn er ook drie topicinterviews afgenomen. Deze zijn gehouden met huidige cliënten van CHAP en een voormalige cliënt van De Driehoek, Rotterdam. Deze laatste man hebben de onderzoekers voor het eerst op straat in Amsterdam ontmoet. Een paar weken later hebben ze hem nog een keer op straat gesproken en vervolgens een afspraak met hem gemaakt voor een topicinterview toen bleek dat hij behandeling heeft gehad voor zijn seksverslaving.

Alle huidige cliënten van CHAP die een enquête hebben gekregen en ingevuld, hebben ook een uitnodiging gehad voor een topicinterview. Deze uitnodiging is te vinden in bijlage 3. Met degenen die hierop hebben gereageerd, is geprobeerd een afspraak te maken. Uiteindelijk zijn er drie topicinterviews geweest.

Het doel van de topicinterviews was om specifiek te kunnen doorvragen over hoe deze cliënten stimulansen en drempels hebben ervaren voorafgaand aan de hulpverlening. Uit deze interviews zijn door het gehele onderzoeksrapport quotes gebruikt.

Het protocol van deze interviews is te vinden in bijlage 4.

De gegevens uit deze interviews zijn verwerkt in hoofdstuk 5.

1.5 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt uitgebreid stil gestaan bij wat literatuur zegt over wat een seksverslaving is. Door wie worden welke definities gebruikt en wat is de visie van CHAP hierop.

Hoofdstuk 3 staat in het teken van de benaderingswijzen die CHAP gebruikt om de potentiële doelgroep te benaderen. Elke vorm en methode wordt toegelicht.

In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de straatinterviews gepresenteerd. Door middel van tabellen en diagrammen zal het overzichtelijk gemaakt worden. Uit deze resultaten komt naar voren wat CHAP kan doen om de drempel naar hulpverlening te verlagen voor de mensen op straat.

Hoofdstuk 5 staat in het teken van de informatie die de huidige cliënten van CHAP hebben gegeven. Hierin wordt beschreven wat zij als helpend, motiverend en belemmerend hebben ervaren om hulp te zoeken voor hun probleem.

In hoofdstuk 6 worden de conclusies uit de literatuur, interviews en enquêtes samengevoegd.

Hoofdstuk 7 geeft overzichtelijk en uitvoerig de aanbevelingen voor CHAP weer. De aanbevelingen zijn gebaseerd op de resultaten van het onderzoek en de persoonlijke ervaringen van de onderzoekers naar aanleiding van de afgenomen interviews, enquêtes en topicinterviews.

In hoofdstuk 8 worden zowel het onderzoeksproces als het onderzoeksproduct geëvalueerd.

Vervolgens vindt u de literatuurlijst en de bijlagen.

Hoofdstuk 2 Seksverslaving in de maatschappij

Om de onderzoeksresultaten in een duidelijk kader te plaatsen, zal dit hoofdstuk een beschrijving geven van de term seksverslaving en de belangrijkste thema's die hieraan zijn gerelateerd. Ook zal dit hoofdstuk een beeld geven van de definitie die CHAP hanteert voor de term seksverslaving en hun visie op het thema. Hierdoor kunnen de aanbevelingen worden afgestemd op CHAP.

2.1 Definities

In het woord seksverslaving ligt het woord 'verslaving'. Volgens het Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM) is iemand verslaafd als van onderstaande symptomen, er minstens drie hebben plaatsgevonden in het afgelopen jaar (Karsten, 2008, pp. 471-472):

“

1. *Ontwikkeling tolerantie, ofwel de behoefte aan duidelijk toenemende hoeveelheden.*
2. *Last hebben van onthoudingsverschijnselen bij stoppen.*
3. *Meer en gedurende langere tijd gebruiken dan het plan is.*
4. *Aanhoudende wens of mislukte pogingen om te verminderen of te stoppen.*
5. *Veel tijd besteden aan het verkrijgen van het middel, het gebruik ervan en het herstellen ervan.*
6. *Minder aandacht besteden aan of opgeven van sociale contacten, hobby's en werk.*
7. *Doorgaan met gebruik ondanks de wetenschap dat er problemen zijn die door het gebruik veroorzaakt zijn of verergeren.*”

Over het begrip seksverslaving is relatief weinig wetenschappelijk gepubliceerd. Voor het jaar 2000 was er nog weinig empirisch onderzoek naar gedaan en werd er nog gediscussieerd of seksverslaving wel een verslaving te noemen is (Bakker & Meindert, 2010, p. 44). In meer recente literatuur begint de term seksverslaving toch vaker voor te komen.

2.1.1 Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders

Een omschrijving in de Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, versie vier, tekst revisie (DSM-IV-TR) ontbreekt. Dit handboek wordt door psychiaters en behandelaren gebruikt om diagnoses te stellen. Deze versie is verouderd. Aan de vernieuwde versie (DSM-V) wordt op dit moment gewerkt. In de conceptversie van de DSM-V is de nieuwe diagnose 'Hypersexual Disorder' toegevoegd (American Psychiatric Association, 2010). Volgens de 'Society for the Advancement of Sexual Health', wordt seksverslaving getypeerd door het ontbreken aan controle over het eigen seksuele gedrag. Seksverslaafden zoeken naar seksuele prikkels ondanks de negatieve consequenties die ze hiervan ondervinden. Ze kunnen geen grenzen stellen en zijn door seks geobsedeerd, zelfs wanneer ze er niet aan willen denken. Kenmerkend is dat veel seksverslaafde mensen zeggen dat ze geen plezier meer beleven aan hun seksuele gedrag, ze ervaren alleen nog maar schaamte.

Deze definitie heeft nog nooit in een DSM gestaan en zal waarschijnlijk ook niet in de DSM-V komen te staan. In plaats daarvan is de 'American Psychiatric Association' (APA) wel in discussie over een nieuwe seksuele stoornis: de hyperseksuele stoornis. Deze beschrijft seks niet als een verslaving, maar past waarschijnlijk wel bij veel mensen die nu al in behandeling zijn voor hun seksuele gedrag (Stephanie Pappas, 2011).

Tot de DSM-V in 2013 officieel uitkomt, worden er binnen de hulpverlening verschillende visies over seksverslaving gehanteerd. Hier volgt een opsomming van de meest gebruikte en meest recent gebruikte van deze definities en visies. Hiermee wordt aangegeven hoe divers er over seksverslaving wordt gedacht en wordt er een beeld geschetst van de huidige kijk op seksverslaving. Aan het eind zal worden weergegeven welke beschrijving van seksverslaving CHAP momenteel hanteert en hoe deze tot uiting komt in haar werk.

2.1.2 Moderne verslavingen

In 2008 schreef Carien Karsten over moderne verslavingen. Bekende verslavingen zijn die aan drugs en alcohol, maar in onze huidige maatschappij ontstaan er nieuwe, ‘moderne’ verslavingen. Voorbeelden van deze verslavingen zijn kopen, eten en gokken. Maar ook seks wordt tot een moderne verslaving gerekend.

Karsten beschrijft een seksverslaving vanuit drie belangrijke invloeden uit Amerika. De eerste is de definitie van Patrick Carnes. Hij is een Amerikaanse psycholoog, gespecialiseerd op het gebied van hulpverlening aan mensen met een seksverslaving. Hij is auteur van verschillende boeken en heeft al meer dan dertig jaar ervaring op het gebied van seksverslaving. Zijn definitie wordt nog steeds door veel huidige behandelaren van seksverlaafde mensen aangehaald en gebruikt. In 1992 gaf hij de naam seksverslaving aan ‘excessief seksueel verlangen’. Hij doelt hiermee op herhaald gedrag dat moeilijk onder controle is te houden en ingrijpende en ongewenste gevolgen heeft.

De tweede persoon die Karsten aanhaalt is Eli Coleman, een Amerikaanse professor. Hij heeft verschillende artikelen en boeken geschreven aangaande seksuele gezondheid. Hij hanteert de term ‘seksuele dwang/verslaving’. Hij wijst erop dat mensen met een verslaving aan seks dit niet alleen als verslaving ervaren, maar ook als dwang. Ze handelen dwangmatig (Karsten, 2008, p. 477).

Als laatste de Amerikaanse psychiater Martin Paul Kafka. Hij is een professor in de psychiatrie. Hij is regionaal en nationaal bekend als een pionier in het stellen van diagnoses en farmacologische (medische) behandeling van hyperseksuele stoornissen of afwijkingen. M.P. Kafka heeft het over ‘hyperseksualiteit’, omdat hij vindt dat het bij mannen voornamelijk gaat om een biologische drift (Karsten, 2008, p. 477).

Carien Karsten zelf verwijst naar de DSM-IV. Deze kent zeven symptomen van een verslaving. In hoofdstuk 2.1 staan deze beschreven. Als er in het afgelopen jaar minstens drie symptomen van toepassing zijn op iemands leven, dan kan diegene gediagnosticeerd worden als verlaafd. Vijf van de zeven kenmerken hebben te maken met gedrag en zijn daarmee volgens Karsten ook mogelijk van toepassing op seksuele handelingen (Karsten, 2008, pp. 471-472).

2.1.3 Nederlandse hulpverleners aan het woord

Naast Karsten komt ook Gertjan van Zessen met een nieuw aspect. Op dit moment is Van Zessen een psycholoog en seksuoloog in Nederland. CHAP maakt in haar behandelingen gebruik van de visie en methoden die Van Zessen beschrijft in zijn boek ‘Seksverslaving’. Van Zessen is gespecialiseerd op het gebied van seksverslaving. Hij formuleerde in 2010 (Van Zessen, 2010, p. 13) de volgende definitie van seksverslaving:

“Seksverslaving is een zich herhalend gedragspatroon waarin de omgang met seks tot overwegend negatieve consequenties leidt, zonder dat de betrokkene dit effectief kan bijsturen, terwijl hij dat wel graag wil.”

Ferdinand Bijzet is maatschappelijk werker, relatie- en gezinstherapeut en gespecialiseerd in de behandeling van seksuele verslavingen. In een interview in het Vakblad Maatwerk zegt hij (Bijzet, 2006, pp. 24-26):

“Ik spreek van seksverslaving wanneer iemand een patroon van seksueel gedrag heeft ontwikkeld en daar de controle over is kwijtgeraakt. Daarbij kunnen chemische middelen een rol spelen, want tijdens een orgasme produceert het lichaam adrenaline en dopamine. Deze stoffen zorgen voor een prettig gevoel én kunnen een verslavende werking hebben.”

Ook de auteurs van ‘Seksuologie’ doen in 2009 een voorzichtige poging om seks als mogelijke verslaving te typeren. Zij beschrijven dat fanatieke gebruikers van porno mogelijk gevoelens van verslaving ontwikkelen. Er wordt op gewezen dat dit ‘overmatig seksueel verlangen’ een vrij nieuw seksueel probleem is, waarbij hoog pornogebruik centraal staat (Gijs, Gianotten, Vanwesenbeeck, & Weijenborg, 2009, p. 200).

Tot slot de definitie van CHAP. Daarvoor komen twee medewerkers aan het woord. Maatschappelijk werker Robert Beek en psychiater Piet Heij. Beek behandelt cliënten van CHAP zowel individueel als in groepsvorm. Zijn definitie van een seksverslaving is de volgende:

“Het heeft te maken met seksueel gedrag dat zich (door de tijd heen) ontwikkeld heeft tot een vast patroon. Daarbij spelen de volgende aspecten een rol:

- *Het gedrag heeft een bepaalde functie: bv. Je goed voelen omdat je je negatief voelt, geeft ontspanning omdat je je gestrest voelt, etc. (het gaat dus niet om de frequentie, het is een copingstrategie).*
- *Het gebruik van seksuele prikkels heeft de verslaafde niet meer onder controle (onbeheersbaarheid).*
- *Er is sprake van het zoeken naar steeds meer en sterkere prikkels.*
- *Er is sprake van tolerantie van seksuele beleving, waardoor er meer prikkels nodig zijn.*
- *Door de chemie in de hersenen gebruiken verslaafden gedachten en gedrag (die zorgen voor neurochemische opwindig) om hun gemoedstoestand te 'verhogen' of te 'verlagen'.*
- *De neiging om verslaving te praktiseren ondanks de negatieve gevolgen."*

Heij hanteert de volgende definitie van seksverslaving:

"Seksverslaving is een psychische stoornis waarbij een dermate grote afhankelijkheid bestaat van seksueel prikkelende situaties of beelden dat pogingen los te komen (van het verkrijgen) van deze prikkels veelal leiden tot versterking dan wel instandhouding van het patroon."

De verscheidenheid aan definities maakt duidelijk hoe divers er over seksverslaving wordt gedacht.

2.1.4 Overeenkomsten en verschillen

De meest opvallende overeenkomst tussen bovengenoemde definities is dat mensen met een seksverslaving controleverlies hebben over hun seksuele gedrag. Zij willen wel stoppen, maar het lukt hen zelf niet. Een tweede overeenkomst is dat degenen met een verslaving aan seks een steeds sterkere prikkel nodig hebben voor hetzelfde kickgevoel. Een derde overeenkomst is dat de seksverslaafde zich niet goed voelt zonder de spanning die een seksverslaving met zich meebrengt.

Naast deze overeenkomsten zijn er ook een aantal verschillen. Een eerste, belangrijk verschil is de mening over de frequentie van het seksuele gedrag. Een aantal definities laat zien dat een hoge frequentie van bijvoorbeeld pornogebruik aantoont dat diegene verslaafd is aan seks. Terwijl anderen juist sterk benadrukken dat frequentie niets met het al dan niet verslaafd zijn te maken heeft. De mening van CHAP is dat frequentie los staat van seksverslaving, omdat het gaat om een bepaalde mate van afhankelijkheid die ervaren wordt. Volgens CHAP maakt het niet uit hoe hoog de frequentie van het verslavingsgedrag is. Als iemand het zelf als een verslaving ervaart en tegen zijn wil in niet kan stoppen, wordt diegene gezien als hulpbehoevend.

Een tweede verschil is hoe de consequenties van de seksverslaving worden getypeerd. De ene definitie vindt dat de negatieve consequenties, zoals relationele en financiële problemen, geen invloed hebben op de diagnose seksverslaving. Een ander stelt de diagnose juist deels op basis van die consequenties. CHAP vindt de consequenties van het seksuele gedrag wel belangrijk.

Een derde verschil is de bewoording van het gedrag. Seksverslaving wordt zowel een gewoonte genoemd als een biologische drift, een (herhalend) gedragspatroon, een afhankelijkheid of een dwangmatige handeling. CHAP ziet een seksverslaving als een verslaving aan seksuele prikkels. Het verslavingsgedrag wordt volgens Beek in stand gehouden door factoren die elkaar wederkerig versterken. Voorbeelden hiervan zijn vaste patronen in het denken, gedrag en gevoel. Dit tegenover visuele prikkels en hormonale fluctuaties, aldus Beek.

Door de seksualisering sinds de jaren '60 is seksualiteit meer in het daglicht komen te staan. Hierdoor konden er ook verschillende definities ontstaan. In de volgende paragraaf wordt verder ingegaan op de seksualisering van de maatschappij.

2.2 Ontwikkeling en feiten van de seksualisering

Hoe kan het dat verslaafd zijn aan seks een vrij nieuw fenomeen is? Wat weten we over de mate waarin seksverslaving vroeger voorkwam? Welke trend is zichtbaar? Wat was er vroeger niet in de maatschappij, wat er nu wel is? Bij een onderzoek naar mensen met een seksverslaving is het voor de beeldvorming relevant om te zien wat de invloed is van een veranderende samenleving.

2.2.1 Ontwikkeling van de seksualisering

In vogelvlucht terugkijkend op de afgelopen decennia in Nederland zien we dat vanaf de jaren '60 de seksualisering is toegenomen. Met seksualisering wordt bedoeld dat er in de samenleving steeds meer aandacht is voor seks en seksualiteit.

De seksuele revolutie kwam in de jaren '60 op gang. In de jaren '70 zag de feministische beweging prostitutie als emancipatie en in de jaren '80 pleitten ze dan ook voor legalisatie van het beroep (Schaapman, 2007, pp. 6-7). In 1984 keerde een nota van het ministerie zich tegen "*het proces van 'pornografisering' in de media, in de reclame en in de zogenaamde massalectuur*" (Wouters, 2005, p. 223). Toch wordt Nederland één van de eerste landen die in 2000 het bordeelverbod opheft en tegelijkertijd vrijwillige prostitutie door meerderjarigen als officiële baan erkent (Schaapman, 2007, p. 8). Met onder andere het versoepelende Nederlandse beleid omtrent prostitutie, is de moraal omtrent seks in dit land steeds minder tastbaar. Hierdoor worden verschillende vormen van seksualiteit als steeds normaler gezien in de samenleving. Bijvoorbeeld excessief porno kijken, prostituees bezoeken en vreemdgaan. Een voorbeeld hiervan is de website van 'Second Love' die sinds 2008 online is. Hier wordt vreemdgaan zelfs aangemoedigd. Niet iedereen is het eens met deze steeds vrijere moraal rondom seksualiteit. Dit kan vanuit een religieus motief zijn, maar ook doordat mensen, los van religie of moraal, zelf ervaren dat relaties er onder lijden. Het denken aan en hebben van seks domineert het dagelijks leven en huwelijken raken erdoor beschadigd. In de media zijn voorbeelden bekend van professioneel golfer Tiger Woods en acteur Michael Douglas. Deze mensen hebben eraan bijgedragen dat het thema seksverslaving in de publiciteit kwam. Zij zochten hulp voor hun probleem. Dit kan een aanmoediging zijn voor anderen om ook hulp te zoeken.

In de afgelopen tientallen jaren zijn de gedragsregels in Nederland rondom seksualiteit steeds meer versoepeld. De bikini is hier een goed voorbeeld van. Vlak na de Tweede Wereldoorlog ontwierp de Franse ingenieur Louis Reard een kledingstuk dat het sombere Europa zou moeten opvrolijken; de bikini ontstond. Reard kon echter geen Frans model vinden dat zijn kledingstuk op de catwalk wilde showen. Een stripdanseres was wel bereid en zo begon de populariteit van de bikini (NieuwsDossier, 2006).

Waar vijftig jaar geleden een bikini werd gezien als schandalige en seksuele kleding, is er in de plaatselijke zwembaden anno 2011 bijna geen alternatieve dameszwemkledij te vinden.

Volgens een artikel uit Vrij Nederland is het aantal seksuele scènes op televisie fors toegenomen (Van de Griend, 2005). In oktober 1967 is het eerste blote vrouwenlichaam te zien. De actrice Phil Bloom toont haar naakte lichaam in het televisieprogramma 'Hoepla' van de VPRO (Koolhaas, 2007). In de jaren '80 toont Veronica de eerste erotische film op televisie, 'Emanuelle'. In 1987 schokt Veronica Nederland opnieuw door de serie 'Pin Up Club' (Piet, 2010). Tegenwoordig lijkt er geen mens meer opkijken van bloot op televisie. Na 10 uur 's avonds kan men de televisie niet meer aanzetten zonder seksueel getinte reclames of programma's te zien. Ook reclameposters in bushokjes en billboards tonen regelmatig foto's van slechts in lingerie geklede vrouwen en jonge kinderen. De samenleving is dus duidelijk veranderd. Carlo, een 36-jarige geïnterviewde cliënt van CHAP zegt hierover:

"Het is tegenwoordig zo dat je helemaal overspoeld wordt met seks en porno op internet. Het is een gevaar dat dit een substituut gaat worden voor een fatsoenlijke relatie. Billboards enzo, dat verpest echt de samenleving. Daar ben ik wel van overtuigd."

2.2.2 Seksualisering en de kerk

De ontwikkelingen in de samenleving hebben ook zijn weerklink in de kerken. De kerk bestaat namelijk uit mensen die in de huidige samenleving leven. Iedereen wordt beïnvloed door wat er om hem of haar heen gebeurt. Hierdoor verandert de norm langzaam maar zeker. Er is steeds meer seksueel normaal in de samenleving en deze verschuiving werkt door binnen de kerkmuren. Ook in de kerken wordt de norm langzaam maar minder strikt.

De kerken voelen deze verschuiving en zijn hier niet allemaal even blij mee. Ze worstelen met wat wel en niet kan als het gaat om seksualiteit. De verlegenheid is zichtbaar. Uitspraken over de zondige natuur van de mens zijn niet vreemd in de kerk. Maar zodra het concreet wordt en voorbeelden worden genoemd van seksuele zonden, stuit men op verlegenheid en weerstand.

De manager van CHAP zegt hierover het volgende:

“Er heerst verlegenheid binnen kerken om het thema seks en seksverslaving bespreekbaar te maken. Het is onduidelijk welke rol kerken innemen in het bespreekbaar maken van het onderwerp in de samenleving.”

In een artikel op de website van Tot Heil des Volks - CHAP (Kooijman - van Es & de Jong, 2009) staat dat er in kerken niet over het thema wordt gesproken. Je hoort vaak: “Bij ons komt dat niet voor.” Toch blijkt uit dit artikel dat één op de zes prostitueebezoekers een kerkelijke achtergrond heeft. Tijdens de uitvoering van dit onderzoek hebben de onderzoekers ontdekt dat ongeveer 10% van de prostitueebezoekers een kerkelijke achtergrond heeft.

In het artikel van Kooijman - van Es & de Jong wordt ook de Duitse theoloog Dietrich Bonhoeffer aangehaald. Hij zei eind jaren '30 dat de mens geen zondaar durft te zijn. De gedachte is dat als er een zondaar tussen de vromen komt, de ontsteltenis groot zal zijn. Daarom blijft men met de zonde alleen, in de leugen. Eenzaamheid en isolatie is het gevolg van deze hypocrisie. Bonhoeffer zegt het als volgt:

“De zonde wil met de mens alleen zijn. Ze onttrekt hem aan de gemeenschap. Hoe eenzamer de mens wordt, des te verwoestender wordt de macht van de zonde over hem. En naarmate de binding aan de zonde weer sterker wordt, des te wanhopiger wordt dan de eenzaamheid.”

Ondanks deze zwijgzaamheid merkt CHAP openingen om als organisatie met kerken in gesprek te gaan en merkt ze de behoefte vanuit kerken om hen op weg te helpen. Door de langzaam groeiende bewustwording in de maatschappij durft de kerk ook geleidelijk meer open te staan voor het thema. CHAP wordt dan ook steeds vaker in kerken uitgenodigd om te spreken over het thema.

2.2.3 Feiten rondom de seksualisering

In *Seksuologie*, van onder andere de seksuologe Ine Vanwesenbeeck, wordt een aantal feiten beschreven van de seksualisering in Nederland. Eén van de meest opvallende feiten is dat tussen 1998 en 2004 het aantal pornosites op internet is toegenomen met 1800%. Er wordt geschat dat 70% van het geld dat in Europa wordt uitgegeven op internet naar pornosites gaat. In *Seksuologie* wordt niet alleen maar gesproken over een maatschappij die seksualiseert, maar wordt ook het woord ‘pornoficatie’ genoemd.

In Nederland geeft 80% van de mannen aan in het derde en vierde kwartaal van 2006 een vorm van porno te hebben gebruikt. Bij de vrouwen is het percentage 40%. Van deze mensen deed 66% van de mannen en 18% van de vrouwen dit ongeveer één keer per maand.

Over het algemeen komt pornogebruik meer bij mannen voor dan bij vrouwen. Dit komt onder andere doordat mannen een sterker seksueel verlangen hebben, een sterkere fysieke reactie hebben op visuele prikkels en doordat zij meer gericht zijn op recreatie en lust (Gijs, Gianotten, Vanwesenbeeck, & Weijnenborg, *Seksuologie*, 2009, pp. 198-199). Deze feiten laten zien dat seksueel prikkelende beelden in de afgelopen vijftig jaar niet alleen een enorme opmars hebben gemaakt, maar dat ook het aantal mensen dat gebruik maakt van deze beelden sterk is toegenomen. Hoewel het aantal mannelijke pornogebruikers hoger ligt dan het aantal vrouwelijke pornogebruikers, maken vrouwen er ook wel degelijk gebruik van. Dit is de reden dat CHAP niet alleen mannen wil motiveren tot hulpverlening, maar ook vrouwen hiervoor wil bereiken. Toch is een groot deel van de mensen, die zichzelf seksverslaafd vinden, niet in staat om over te gaan tot een hulpverleningstraject. Eén van de redenen hiervoor is volgens CHAP de schaamte die op het onderwerp seksverslaving ligt.

2.3 Schaamte

Bij de beleving van seksualiteit speelt intimiteit een belangrijke rol. Daarom is het een gevoelig onderwerp. Mede door de christelijke cultuur in Nederland ligt er ook een taboe op het onderwerp. Hierdoor schamen veel mensen zich om te praten over seksualiteit. Psycholoog Andreas Wismeijers is gespecialiseerd in de relatie tussen geheimen en gezondheid. Hij zegt het volgende over seksualiteit en schaamte:

“... seksualiteit is zo intiem, dat we ons er vaak voor schamen. En schaamte is naast spijt en schuld een van de belangrijkste redenen voor geheimhouding.” (Beckers, 2009, p. 19)

Mensen met een seksverslaving ervaren een hoge mate van schaamte. Onderstaand typerende voorbeeld uit een artikel in de Volkskrant vertelt de ervaring van iemand die regelmatig prostituees bezoekt:

“Een meisje kwam een keer naar buiten en riep me achterna: ‘Je moet niet doen of je me niet ziet. Dat vind ik zo’n minachting. Je hoeft niet mee naar binnen, maar je kunt me toch wel groeten.’ Daar wist ik niks op terug te zeggen; ze had gelijk, maar ik kon mijn gedrag niet veranderen. Ik schaam me, en schaam me voor die schaamte. Dit voorval is voor mij symbolisch geworden voor wat er niet goed aan is.” (Kooijman, 2001, p. 46)

Dit artikel laat zien dat seksverslaafde mensen een hoge mate van schaamtegevoelens ervaren. Ook in hoofdstuk 4 en 5 wordt beschreven wat schaamtegevoelens voor invloed hebben op de gedachten en het gedrag van mensen met een seksverslaving. Door huidige cliënten van CHAP wordt het als grootste strubbeling genoemd in de periode voorafgaand aan professionele hulp zoeken.

Het opvallende bij seksverslaving is de schaamte. Nederlanders lijken in vergelijking met West-Europa weinig schaamte te kennen op velerlei gebieden. Op het gebied van seksualiteit kan er veel en wordt er veel met elkaar besproken en gedaan. Toch ervaren veel mensen die verslaafd zijn aan seks een schaamte om over hun probleem te praten. Schaamte ten opzichte van de eventuele partner, kinderen en vrienden. Ook tegenover God kan schaamte worden ervaren. Tijdens het onderzoek hebben de onderzoekers in de rosse buurt van Amsterdam de volgende reactie gekregen van een 54 jarige man:

“Ik ervaar schaamte en non-acceptatie. Je praat er niet over. Je moet deze schaamte alleen dragen.”

Seksualiteit is vermoedelijk het gebied waar mensen de meeste schaamte over voelen. Een nog groter taboe is de combinatie tussen seksualiteit en agressie. Wanneer iemand fantasieën heeft over passieve verlangens naar seksualiteit en agressie, ervaart diegene de grootste schaamte (Baneke, 2009, pp. 41-46). Een toenemend gevoel van schaamte kan leiden tot een sterk gevoel van vernedering, dat uiteindelijk kan resulteren in isolement. Toch kan dit toenemende gevoel van vernedering juist ook positief werken, doordat de persoon in kwestie een sterkere drang kan voelen om van zijn probleem af te willen (Baneke, 2009, pp. 24-27).

2.4 Samenvatting

Seksverslaving is een term die in ontwikkeling is. Schaamte speelt hierbij een belangrijke rol. Tot op heden bewegen veel kerken mee in de lijn van de samenleving.

Maar wat willen mensen met een seksverslaving zelf? Hoe willen zij bekend worden gemaakt met hulpverlening? In hoofdstuk 4 en 5 zal hier nader op in worden gegaan. Eerst volgt hoofdstuk 3 waarin beschreven wordt hoe CHAP het contact aangaat met mensen die seksverslaafd zijn.

Hoofdstuk 3 Hoe CHAP het contact aangaat met potentiële cliënten

---

Zoals eerder genoemd benadert CHAP de potentiële doelgroep op verschillende manieren. De manieren zijn onder te verdelen in twee groepen. Een directe en een indirecte benadering. De directe benadering houdt hierbij in dat er face-to-face contact is met de potentiële doelgroep en er een gesprek plaats vindt met hen. Hieronder valt het werk dat de vrijwilligers van CHAP doen in de rosse buurten van Amsterdam, Nijmegen en Den Haag. Ook het voorlichtings- en preventiewerk op scholen en in kerken is een vorm van directe benadering.

Een indirecte benadering is dat CHAP zich bekend maakt aan potentiële cliënten, maar geen contact met hen heeft. Onder de indirecte benadering vallen de websites www.chap-amsterdam.nl en www.ben-ik-seksverslaafd.nl, advertenties in kranten en tijdschriften en publicaties in kranten, tijdschriften en op websites.

In de paragrafen die nu volgen zullen de directe en indirecte benaderingswijzen van CHAP toegelicht worden.

3.1 Directe benadering

3.1.1 Straatwerk

CHAP heeft in Amsterdam een groep vaste vrijwilligers, bestaande uit ongeveer 14 mensen, mannen en vrouwen. Deze vrijwilligers hebben allemaal een christelijke geloofsovertuiging. Zij geloven dat het bezoeken van prostituees niet is hoe God wil dat mensen seksueel contact hebben. Vanuit die gedachte werken zij mee aan het straatwerk van CHAP.

Den Haag heeft een vrijwilligersgroep van vier vaste vrijwilligers. Nijmegen, welke net gestart is met straatwerk, heeft drie vaste vrijwilligers. Het vrijwilligersaantal in alle teams is groeiend. Naast de vaste vrijwilligers zijn er regelmatig andere mensen die voor één keer of gedurende een korte periode meegaan. Een voorbeeld hiervan is een groep studenten die voor een conferentie van YWAM over mensenhandel (in dit geval het zesweeks seminar 'Shine') een aantal keer is meegegaan.

Twee keer in de maand gaan de vrijwilligers op vrijdagavond de straat op. Ze willen open gesprekken met mensen voeren. De ene vrijwilliger legt meer nadruk op evangelisatie dan de andere. De vrijwilligers die meer nadruk leggen op evangelisatie richten zich in een gesprek met voorbijgangers op de vraag of zij Jezus kennen en wat Jezus voor hen kan betekenen. Andere vrijwilligers leggen meer nadruk op de normen en waarden rondom seksueel gedrag en relaties. De gesprekken bij hen gaan voornamelijk over wat de mensen beweegt in de rosse buurt te zijn en wat hun gedrag voor consequenties heeft voor hun dagelijkse leven. De groep vrijwilligers is dus een diverse groep waarin elk op zijn of haar eigen manier CHAP onder de aandacht brengt.

De groep begint de avond met een gezamenlijke maaltijd. Daarna wordt er een stukje uit de Bijbel gelezen en voor de avond gebeden. Vervolgens worden er groepjes gemaakt en gaan ze de straat op. CHAP en de vrijwilligers vinden het belangrijk dat niemand alleen de straat op gaat en gesprekken voert. Daarom wordt de groep altijd verdeeld in koppels van twee á drie personen. Zo is er nooit iemand alleen in verband met de veiligheid en kan er continu gebeden worden.

Bij elk gesprek overhandigen de vrijwilligers een informatiekaartje van CHAP. Regelmatig blijkt dat de mensen die op straat worden aangesproken kampen met een seksverslaving. Deze mensen kunnen bij CHAP hulp krijgen om van hun verslaving af te komen. Hiervoor kunnen zij -door middel van de contactgegevens op het kaartje- contact opnemen met CHAP voor een eventueel hulpverleningstraject.

Het doel van het straatwerk is om mensen met een seksverslaving hoop te geven op een ander leven, bewustwording bij hen te creëren en een uitweg en hulpaanbod aan te bieden.

3.1.2 Voorlichting en preventiewerk

Op middelbare scholen en in kerken geven medewerkers van CHAP informatie over wat seksverslaving is, hoe het kan ontstaan, hoe het voorkomen kan worden en wat CHAP hierin kan betekenen.

Voor middelbare scholen ontwikkelt CHAP in samenwerking met Scharlaken Koord het voorlichtingsprogramma 'No Nonsense'. In de eerste helft van 2011 zijn vier pilots gestart op scholen in Amsterdam en Zwolle. Wanneer deze succesvol zijn zullen deze frequenter worden aangeboden in meerdere steden.

Het eerste deel van deze training wordt aan jongens en meiden gezamenlijk gegeven en is een algemeen deel over onder andere seks en de kansen op seksverslaving. In het tweede deel gaan de jongens en meiden uit elkaar en wordt er per sekse voorlichting en preventie gegeven.

In kerken worden er vooral presentaties gegeven aan kerkelijk werkers om hen te informeren over het werk van CHAP en hoe de kerkelijk werkers het beste om kunnen gaan met gesprekken waarin iemand zegt verslaafd te zijn aan seks. Het geven van presentaties is sinds het voorjaar van 2011 in ontwikkeling. Op dit moment biedt CHAP onder andere een drieluik aan. Eerst gaat zij in gesprek met kerkleiders, jeugdleiders en pastoraal werkers. Daarna wordt er op zondag gepreekt over het onderwerp seks en seksverslaving. Als derde helpt zij de kerk om de dialoog aan te gaan met de gemeenteleden op een speciaal hiervoor georganiseerde avond.

Af en toe wordt CHAP benaderd voor eenmalige informatieverstrekking. Recent is de manager van CHAP telefonisch benaderd om over CHAP te vertellen tijdens een live uitzending van het radiostation Wild FM. In de zomer van 2011 geeft zij een presentatie op de 'New Wine' conferentie. Door middel van deze conferentie wil 'New Wine' christenen en kerken in Nederland toerusten. Het gaat hierbij om:

“vernieuwing in de vreugde van het kennen en aanbidden van Jezus Christus en toerusting om het Koninkrijk van Jezus Christus te verkondigen, in de liefde van God de Vader en in de kracht en de gaven van de Heilige Geest.” (New Wine Nederland, 2011)

Ook op de komende EO Jongerendag 2011 zal CHAP zich naar de jongeren en jongerenwerkers uitreiken met een Bijbelse boodschap over seksualiteit. Hiermee wil ze jongeren informeren en hen helpen om over seksualiteit in een dialoog te gaan met hun ouders en vrienden.

3.2 Indirecte benadering

3.2.1 Website www.chap-amsterdam.nl

Op de website van CHAP staat algemene informatie over wat CHAP is en wat voor werk zij doet. Deze informatie geeft bezoekers van de website een beeld van wat voor organisatie CHAP is. Specifieke informatie over seksverslaving is te vinden op de andere site van CHAP, www.ben-ik-seksverslaafd.nl.

3.2.2 Website www.ben-ik-seksverslaafd.nl

Wanneer iemand het trefwoord 'seksverslaving' intoetst bij Google, staat de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl als derde bij de zoekresultaten. Via deze site wil CHAP mensen informatie verstrekken over seksverslaving en de organisatie CHAP. Ook kunnen bezoekers er een zelftest doen en een oriëntatietraject starten met betrekking tot het onderwerp seksverslaving. Dit gebeurt volledig anoniem. Om het oriëntatietraject te doorlopen moet er een anoniem profiel aangemaakt worden. Dit profiel geeft toegang tot het traject. Alle ingevulde informatie is afgeschermd, zodat alles wat ingevuld wordt alleen zichtbaar is voor deze ene persoon.

Het doel van de site is informatieverstrekking en dat er bij de mensen die een profiel aanmaken, bewustwording ontstaat over hun eventuele verslaving. Dit gebeurt met behulp van een zestal fasen in het online oriëntatietraject. Op deze manier zal hulpverlening een logische volgende stap zijn.

In 2010 hebben 900 mensen een online profiel aangemaakt. Slechts 50 van hen zijn doorgestroomd naar de hulpverlening, dit is 5,6% van het totaal aantal mensen dat een online profiel heeft aangemaakt. Eén van de oorzaken hiervan zou kunnen zijn dat de meeste vragen in het oriëntatietraject confronterend zijn. Een voorbeeld hiervan: 'Is het de laatste 12 maanden voorgekomen dat je steeds meer of heftiger seksueel gedrag bent gaan vertonen om hetzelfde effect te bereiken?'

Ondanks de grote confrontatie, maken veel mensen het volledige traject toch af. Daarom vermoedt CHAP dat een groot deel van de overige 850 mensen kampt met een seksverslaving en het verlangen heeft om hiervan af te komen.

Juist deze mensen wil CHAP graag bereiken en professionele hulp bieden.

3.2.3 Advertenties

Regelmatig publiceert CHAP advertenties in kranten en tijdschriften. Onder andere in het maandblad 'De Oogst' van Tot Heil des Volks en in het programmaboekje dat alle bezoekers van de EO Jongerendag 2011 ontvangen.

3.2.4 Publicaties

Er worden steeds vaker medewerkers van CHAP benaderd voor bijvoorbeeld een interview in een krant of tijdschrift. Daarmee heeft CHAP onder andere in het Reformatorisch Dagblad en *Het Parool* gestaan. Afgelopen maart heeft ook De Volkskrant contact opgenomen met de manager van CHAP voor een interview.

Met al deze PR verwerft CHAP meer naamsbekendheid, waardoor mensen met een seksverslaving sneller de weg naar hulpverlening kunnen vinden. Uit voorgaande hoofdstukken blijkt dat mensen met een seksverslaving, ondanks de huidige manier van PR, toch vaak niet de weg naar CHAP vinden. In de komende twee hoofdstukken zal daarom aan huidige cliënten van CHAP en aan potentiële cliënten gevraagd worden hoe zij het liefst benaderd willen worden voor hulpverlening.

3.3 Samenvatting

CHAP benadert haar doelgroep via twee benaderingswijzen. Bij de directe benadering heeft CHAP face-to-face contact met de potentiële doelgroep en gaat zij ter plekke met hen in gesprek. Bij de indirecte benadering is er geen ontmoeting of een werkelijk gesprek. Via beide manieren komen potentiële cliënten in aanraking met CHAP.

Hoofdstuk 4 Potentiële cliënten

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk is de uitwerking van de straatinterviews compact weergegeven. Bijlage 1 is het interviewprotocol. De meest relevante vragen en antwoorden worden in dit hoofdstuk verder uitgewerkt. Allereerst zal een beeld worden geschetst van de respondenten. Vervolgens zal verder ingegaan worden op wat de mannen als drempels en motivaties ervaren om professionele hulp te vragen bij CHAP.

Een aantal keer wordt ook het onderzoek van P. Dekens en D. Harder aangehaald (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010). Sommige resultaten liggen namelijk erg dicht bij elkaar. Deze zullen worden genoemd. Niet alle interviewvragen zijn hetzelfde, aangezien dit onderzoek een ander accent heeft. Daarom kunnen niet alle resultaten vergeleken worden.

4.2 Respondenten

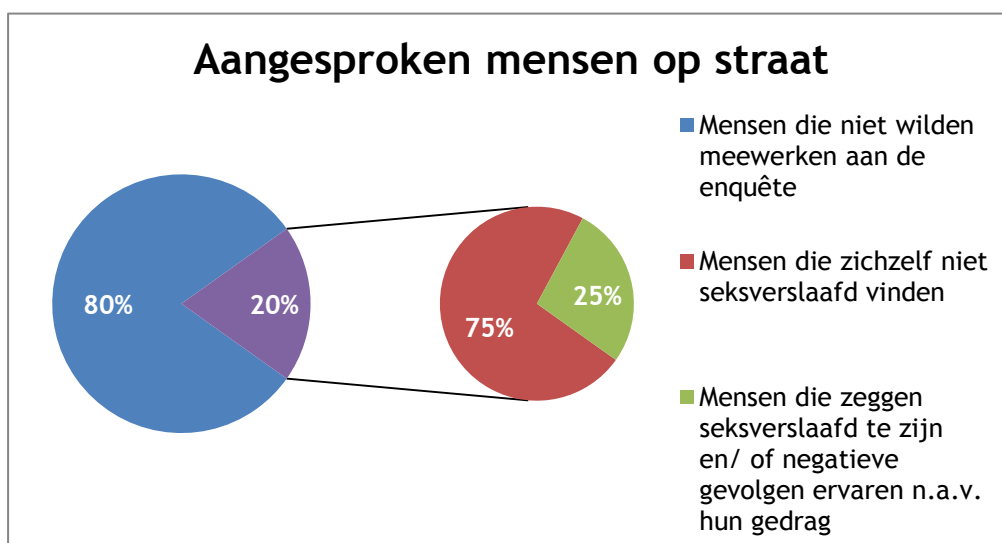
4.2.1 Aantal respondenten

Zoals te lezen in paragraaf 1.4, zijn er ruim 500 mannen benaderd in de rosse buurt van Amsterdam. Hiervan wilden er 100 meewerken aan het interview. Van deze 100 gaf één man aan wel eens van CHAP gehoord te hebben.

In figuur 4.2.1 is in percentages weergegeven hoeveel mensen mee wilden werken aan het interview op straat. Hieruit valt af te leiden dat één op de vijf mannen (20%) bereid was om mee te werken aan het onderzoek. Van hen gaf 75% aan zichzelf niet seksverslaafd te vinden. Opvallend, omdat een groot aantal van hen onder andere wel aangaf veelvuldig gebruik te maken van verschillende bronnen om seksuele verlangens te bevredigen (zie figuur 4.4) en/of soms ook negatieve consequenties ervoer op het gebied van relaties of het eigen zelfbeeld (zie figuur 4.5.1b). De overige 25% gaf wel aan seksverslaafd te zijn. Ze zeiden dit niet allemaal in eerste instantie, maar gaven toe problemen te ondervinden naar aanleiding van hun seksuele gedrag. Te denken valt dan aan financiële problemen, schaamte- en/of schuldgevoelens of relatieproblemen. Zij gaven dus aan te leiden onder hun seksuele behoeften en gedrag dat hieruit voortvloeit. Tijdens de gesprekken met hen gaven ze later ook aan seksverslaafd te zijn.

Een typerende uitspraak van een man van 39 jaar die in eerste instantie aangaf niet seksverslaafd te zijn, maar wel negatieve consequenties ervaart:

“De gedachte aan seks beheerst me. Mijn hele dag staat in het teken van de zoektocht naar seksuele bevrediging.”

Figuur 4.2.1

4.2.2 Leeftijd en burgerlijke staat

Van de 100 mensen die op straat mee wilden werken aan het interview heeft 39% momenteel een partner. Dit zijn de mensen die een relatie hebben, samenwonen of gehuwd zijn. De overige 61% heeft momenteel geen vaste partner. Zij zijn alleenstaand (43%), gescheiden (14%) of weduwnaar (4%). Figuur 4.2.2a geeft dit weer.

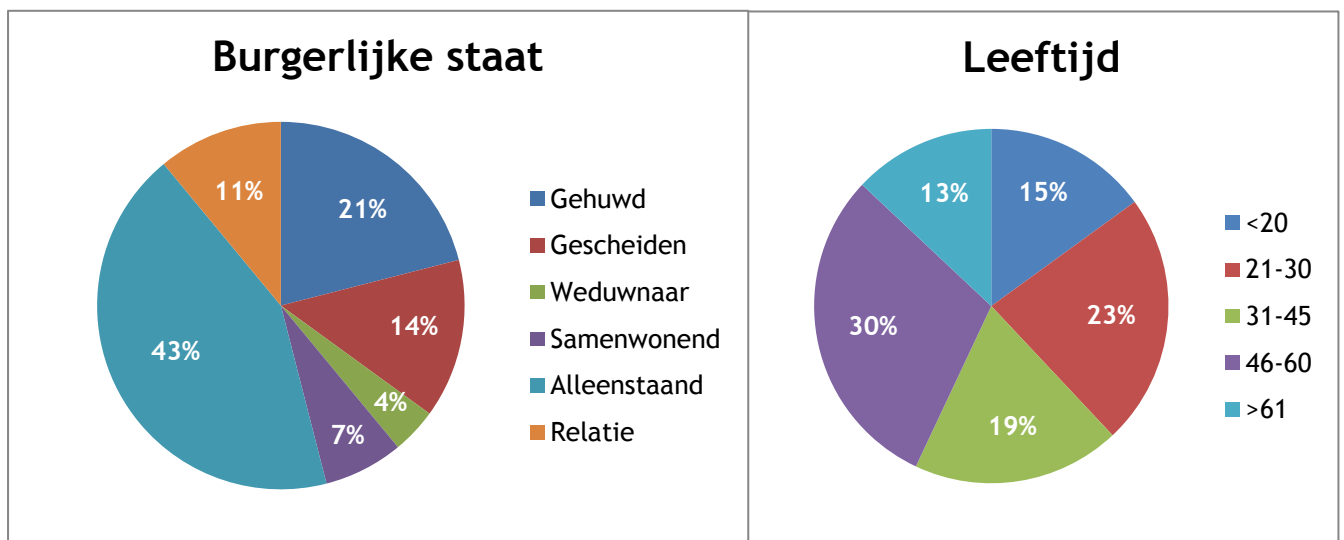
Wat erg leuk is om op te merken, is dat uit het voorgaande onderzoek van P. Dekens en D. Harder (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010, pp. 15-16) bleek dat eveneens bijna 61% geen vaste partner heeft. Uit hun onderzoek kwam ook dat 43% alleenstaand is, 14,33 % gescheiden en 3,58% weduwnaar. Daarnaast was een ander resultaat dat 39,09% van hun geïnterviewden een partner had. Allemaal procentueel minimale verschillen, ondanks dat zij 300 mannen op straat hebben geïnterviewd en dit onderzoek 100 respondenten op straat had. Het houdt in dat de resultaten uit dit onderzoek en het onderzoek van Dekens en Harder hierin overeenkomen. Ook op andere gebieden liggen de uitkomsten in percentages opvallend dicht bij elkaar. Deze zullen verderop genoemd worden.

Wat leeftijden betreft is de groep respondenten erg divers. Figuur 4.2.2b geeft dit weer. De grootste groep mannen (30%) die op de wallen van Amsterdam rondloopt is tussen de 46 en 60 jaar oud.

Uit het voorgaande onderzoek van P. Dekens en D. Harder (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010, p. 15) bleek dat 29,97% tussen de 46 en 60 jaar oud is. Wederom een mooie overeenkomst.

De groep mensen tussen de 21 en 30 jaar oud vormen de tweede grote groep met 23%. Vervolgens is 19% tussen de 31 en 45 jaar. De jongsten en oudsten vormen de kleinste groepen. 13% zegt ouder te zijn dan 60 jaar en 15% zegt jonger te zijn dan 20 jaar.

De jongste respondent was 15 jaar. Hij had een afspraak met een vriend om rond te kijken in de rosse buurt. Een andere jongen van 16 jaar gaf aan een paar keer per jaar een prostituee te bezoeken en elke week seks te hebben met losse vriendinnen. De oudste man die mee wilde werken met het interview was 91 jaar. Hij was gewoon door de stad aan het wandelen. Een man van 75 jaar gaf aan eens per 2 maanden een prostituee te bezoeken.

Figuur 4.2.2a

Figuur 4.2.2b

4.2.3 Religie

Figuur 4.2.3a laat zien dat onder onze respondenten 69% zegt niet religieus te zijn. Dit betekent dat 31% wel religieus is. Het vermoeden is dat dit echter niet representatief voor Nederland is. Uit een onderzoek van het jaar 2005/2006 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2008) bleek dat 41,8% niet religieus is en 58,2% wel. Aangezien dit geen recent onderzoek is, kunnen de percentages nu wellicht dichter bij elkaar liggen. Dit blijft echter speculeren.

13% zegt christen te zijn en 7% moslim. Dan is er nog een groep van 11% die een andere religie aanhangt. Dit zijn bijvoorbeeld oosterse godsdiensten zoals het boeddhisme en hindoeïsme. Van de mensen die zichzelf religieus vinden, bezoekt 32% nooit consistent een religieus instituut

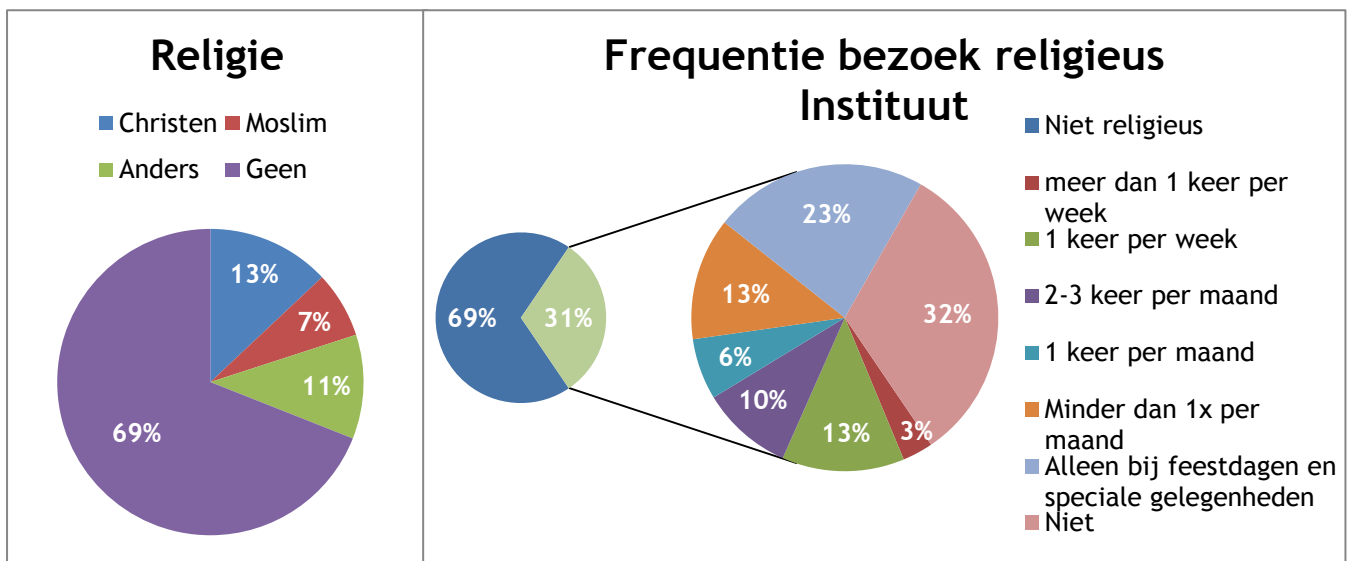

zoals een kerk of moskee. Figuur 4.2.3b laat dit zien. 32% van de religieuze mensen bezoekt één keer per maand of vaker een religieus instituut. Dan is er ook nog een groep van 36% die nauwelijks een religieus instituut bezoekt.

Een grote groep mensen (69%) is dus niet religieus. Uit het onderzoek van P. Dekens en D. Harder (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010, p. 17) bleek dat 68,40% aangaf niet religieus te zijn. Weer een minimaal verschil.

Van de overige mensen die wel religieus zijn (31%) bezoekt een derde (32%) regelmatig een religieus instituut. Van het totaal aantal mensen is dit dus maar ongeveer 10%.

Een overeenkomst met het onderzoek van P. Dekens en D. Harder (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010, p. 17) is dat bij hen naar voren kwam dat 23,71% van de respondenten alleen bij speciale gelegenheden een religieus instituut bezoekt, in vergelijking met 23% in dit onderzoek.

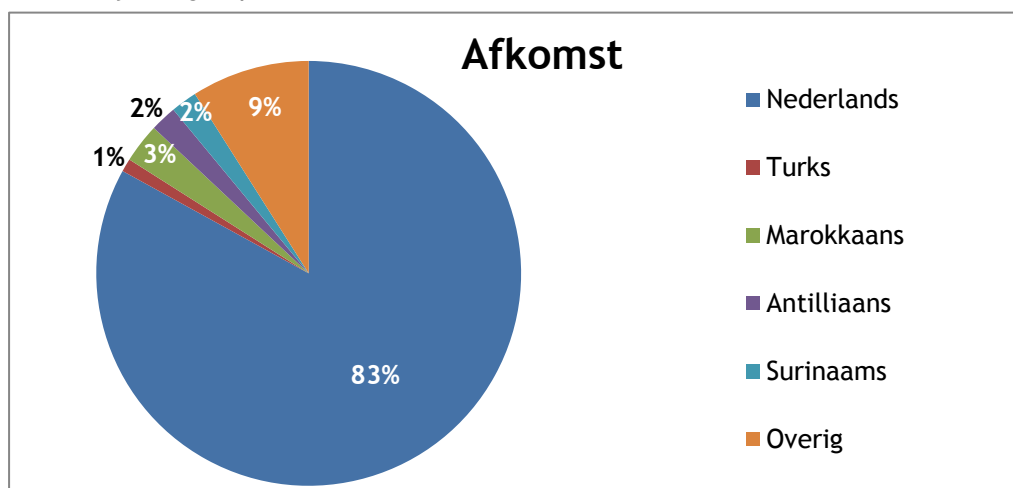
Figuur 4.2.3a

Figuur 4.2.3b

4.2.4 Afkomst

De respondenten is gevraagd naar hun afkomst en vervolgens zijn zij onderverdeeld in de vijf bevolkingsgroepen die het meest in Nederland voorkomen. Alle andere bevolkingsgroepen worden onder overige geschaard. In figuur 4.2.4 is het schematisch weergegeven.

83% van de respondenten is van Nederlandse afkomst. 1% is Turks en 3% Marokkaans. De Antilliaanse en Surinaamse respondenten zijn beide met 2% vertegenwoordigd. 9% valt onder de overige afkomsten. Deze variëren van Chinees, Indiaas, Iraans, Kroaats, Brits, Senegalees en Belgisch. Samen vormen zij een groep van 9%.

Figuur 4.2.4

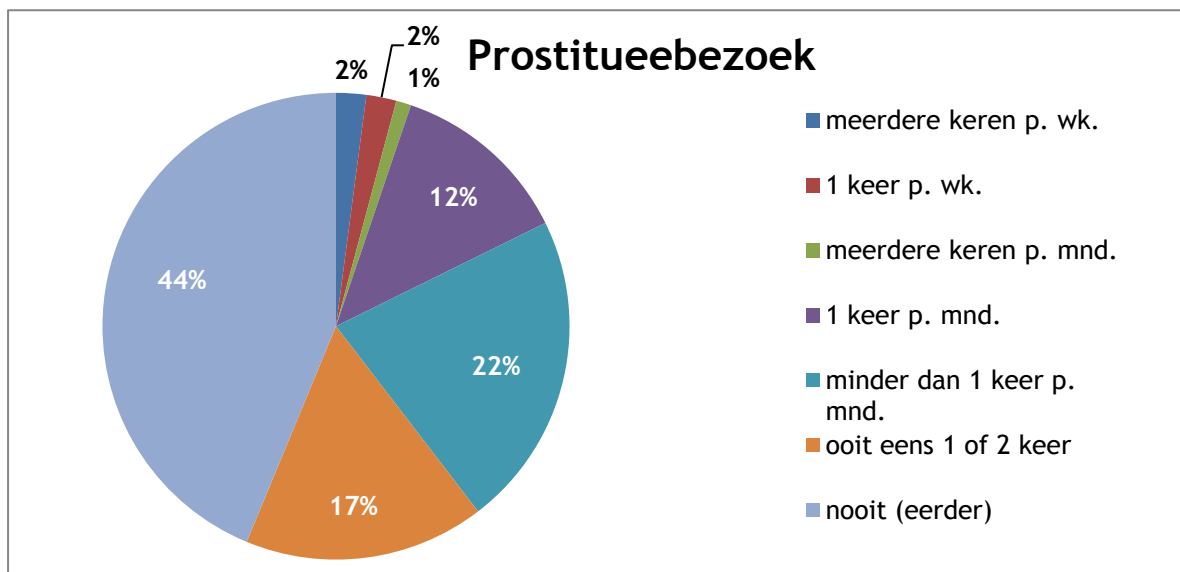
4.3 Prostitueebezoek

De respondenten is ook gevraagd hoe vaak ze naar een prostituee gaan. De resultaten zijn te zien in figuur 4.3.

De onderzoekers hebben gemerkt dat sommige mensen op straat het lastig vinden om aangesproken te worden en dan ook nog te zeggen hoe vaak ze bijvoorbeeld naar een prostituee gaan. Ze wekten de indruk zich te schamen en zich betrappt te voelen. Anderen waren juist heel open, zonder enige gêne.

Een man van 28 jaar verwoordde het zo:

“Ik zag je net kijken en nu spreek je me aan. Ik voel me betrappt, terwijl ik niet eens naar de prostituees ga.”

Figuur 4.3

Dat er een grote groep mensen is die nooit of ooit eens een prostituee heeft bezocht, zegt niets over het wel of niet verslaafd zijn aan seks. In definities van seksverslaving in hoofdstuk 2.1 is dit terug te lezen.

56% van de respondenten gaf aan ooit naar een prostituee geweest te zijn of dit nog steeds met enige regelmaat te doen. In hoofdstuk 4.4 is te lezen dat de respondenten, naast het bezoeken van prostituees, ook andere bronnen gebruiken om hun seksuele verlangens te bevredigen.

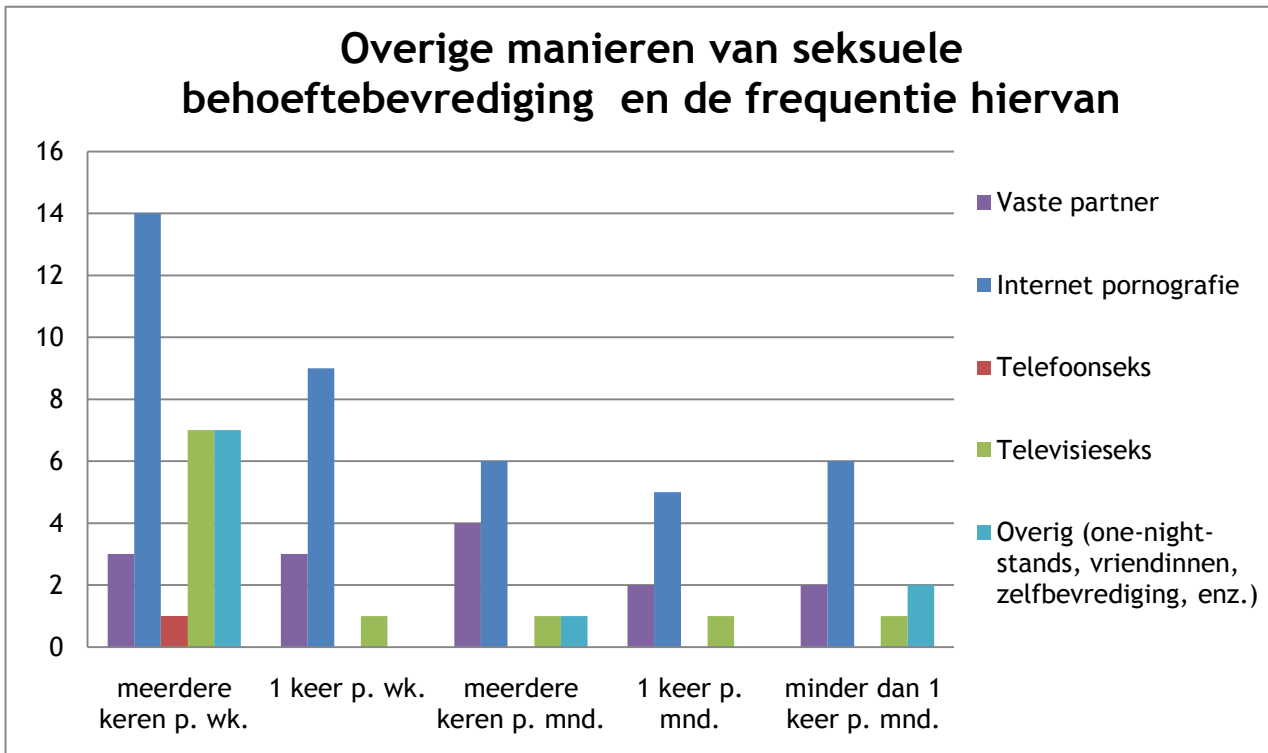
4.4 Overige manieren van seksuele behoeftebevrediging

Zoals hoofdstuk 4.2.1 beschrijft, maken mensen die prostituees bezoeken ook gebruik van andere manieren om hun seksuele behoeften te bevredigen. Figuur 4.4 geeft dit schematisch weer. De aantallen zijn dit keer niet in procenten maar in absolute getallen weergegeven.

Er is duidelijk een piek te zien wat pornografie op internet betreft. In totaal gaat het om 40 van de 76 respondenten, dat is 53%. Een man van 28 jaar oud, die meerdere keren per week naar pornografie op internet kijkt, zei:

“Vroeger keek ik veel dvd’s, maar sinds ik porno op internet heb ontdekt kijk ik bijna geen dvd’s meer. Internet heeft echt de wereld veranderd.”

Wat ook opvallend is, is dat ‘meerdere keren per week’ hoog scoort. Totaal 32 van de 76 mannen zoekt meerdere keren per week seksuele prikkels op, dat is 42%. Seksuele behoeftebevrediging via de telefoon of televisie gebeurt nauwelijks. Door middel van de telefoon zelfs maar door één persoon, maar dan wel meteen meerdere keren per week. Met behulp van de televisie wordt door 11 mannen (14%) seksuele bevrediging gezocht. Een meerderheid, zeven mannen, doet dit meerdere keren per week.

Figuur 4.4

4.5 Eigen blik op seksueel gedrag

De respondenten is ook gevraagd om naar zichzelf te kijken. Hoe staan ze tegenover hun eigen gedrag? Ervaren ze consequenties van hun gedrag in positieve of negatieve zin? Vinden ze zichzelf seksverslaafd? Hebben ze ooit geprobeerd te stoppen met het bezoeken van prostituees of met andere manieren van seksuele bevrediging?

De reacties op deze vragen worden in paragraaf 4.5.1 en 4.5.2 weergegeven.

4.5.1 Mening en ervaringen naar aanleiding van het eigen seksuele gedrag

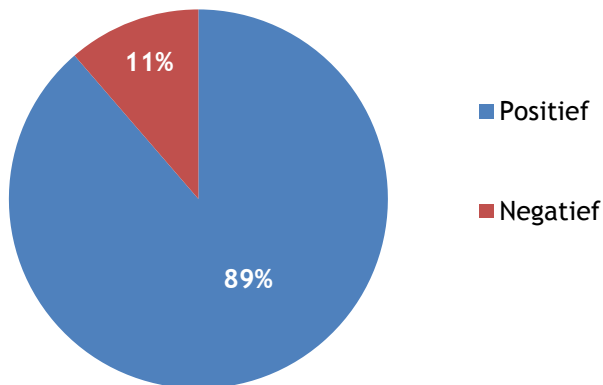
89% van de respondenten zegt positief te zijn over hun seksuele gedrag. In figuur 4.5.1a is dit te zien. Onder 'seksueel gedrag' wordt gedrag verstaan dat te maken heeft met seksuele handelingen. Voorbeelden zijn het bezoeken van prostituees, surfen naar pornografie op internet en alle andere manieren van seksuele behoeftebevrediging die in figuur 4.4 beschreven zijn.

Maar 11% zegt negatief te zijn over zijn gedrag ten aanzien van seksualiteit. Opvallend is dat totaal 19% negatieve consequenties ervaart van zijn seksuele gedrag. Dit is te zien in figuur 4.5.1b. Hieruit kan geconcludeerd worden dat het verschil, 8% van de respondenten, wel positief naar zichzelf kijkt, maar toch negatieve consequenties ervaart.

Onder negatieve consequenties vallen onder andere financiële gevolgen, relatieproblemen, een negatief zelfbeeld en kwellende gedachten door schuld- en schaamtegevoel. Het volgende citaat verwoordt mooi wat voor negatieve gevolgen deze man van 28 jaar oud ervoer.

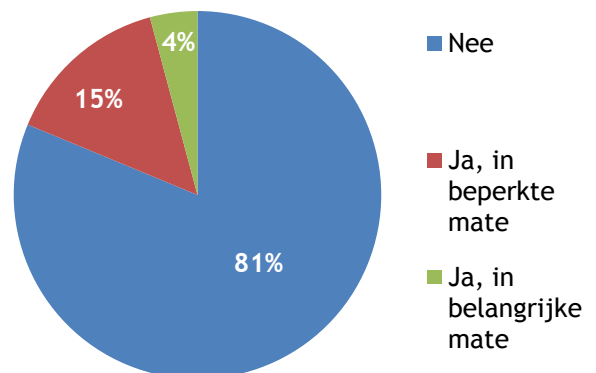
“ Ik ervaar in belangrijke mate negatieve consequenties. Mijn gemoedstoestand lijdt er echt onder. Ik baal ervan dat mijn gedrag en een relatie met God, tegenstrijdig is. “

Hoe staat u tegenover uw gedrag ten aanzien van seksualiteit?

Figuur 4.5.1a

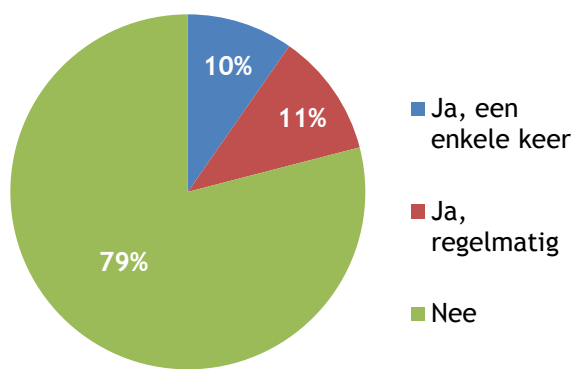
Ervaren van negatieve consequenties

Figuur 4.5.1b

Alle respondenten op straat is gevraagd of ze ooit hebben geprobeerd te stoppen met het bezoeken van prostituees, het bekijken van (online) pornografie of andere vormen van seksuele behoeftebevrediging. De resultaten zijn te zien in figuur 4.5.1c. 79% heeft nog nooit geprobeerd te stoppen. De overige 21% heeft wel eens geprobeerd te stoppen, waarvan 10% het een enkele keer heeft geprobeerd en 11% regelmatig pogingen ondernomen heeft.

Pogingen om te stoppen

Figuur 4.5.1c

Het is opvallend om te zien dat 11% van de respondenten negatief tegenover zijn gedrag staat (figuur 4.5.1a), 19% negatieve consequenties van het gedrag ervaart (figuur 4.5.1b) en vervolgens 21% pogingen ondernomen heeft om met het gedrag te stoppen (figuur 4.5.1c). Het percentage loopt op. Bijna twee keer zoveel respondenten, 21%, wil stoppen met hun seksuele gedrag terwijl maar 11% negatief tegenover hun gedrag staat. De mensen die pogingen ondernomen hebben om te stoppen met hun zoektocht naar seksuele behoeftebevrediging, doen dit niet zomaar. Om met gedrag te willen stoppen, moet het in enige mate als negatief worden ervaren, op welke manier dan ook.

Als de negatieve lading ontbreekt, is er namelijk geen reden om te stoppen. Dit wil

zeggen dat een deel van de respondenten uit figuur 4.5.1a en b, zij die aangeven positief tegenover hun eigen gedrag te staan en zeggen geen negatieve consequenties te ervaren, zichzelf voorhouden geen probleem te hebben met hun gedrag terwijl ze dit eigenlijk wel in enige mate hebben.

Een jongen van 16 jaar die ongeveer vier keer per week seks heeft met verschillende meisjes, een paar keer per jaar naar de prostituees gaat, positief naar zijn of haar seksuele gedrag kijkt en geen negatieve consequenties ervaart, zei:

“Mensen zeggen wel dat ik niet naar de hoeren moet gaan, maar als ik zin heb ga ik gewoon. Ik weet ook wel dat mijn ouders het niet goed vinden.”

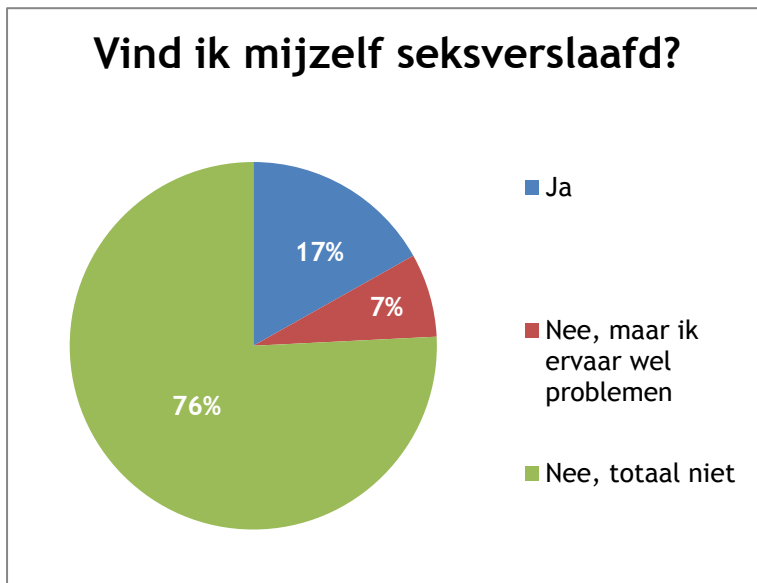
Deze jongen is een voorbeeld van iemand die zichzelf voorhoudt geen problemen te hebben met zijn gedrag, terwijl hij wel liet blijken dat hij baalt van de negatieve reacties om zich heen.

4.5.2 Seksverslaafd of niet

In figuur 4.5.2 is te zien dat 17% van de respondenten zichzelf seksverslaafd noemt. De overige 83% vindt zichzelf niet seksverslaafd. 7% van hen zegt wel problemen, oftewel negatieve consequenties, te ervaren naar aanleiding van hun seksuele gedrag.

De mensen die zichzelf seksverslaafd noemen, hebben hier niet altijd problemen mee. Het volgende citaat van een man van 25 jaar geeft dit weer.

“Seks is net als eten en drinken. Iedereen heeft het nodig.”

Figuur 4.5.2

In figuur 4.5.1c is te zien dat 79% van de respondenten nog nooit geprobeerd heeft te stoppen met het bezoeken van prostituees, (online) pornografie kijken of andere vormen van seksueel gedrag. Uit figuur 4.5.2 blijkt dat 83% zichzelf niet seksverslaafd vindt. Een verband hiertussen is dat als je niet probeert te stoppen met een (mogelijke) verslaving, je ook niet weet dat je verslaafd bent.

Er bestaat een mogelijkheid dat de 83% wel seksverslaafd is, omdat maar 4% van hen werkelijk geprobeerd heeft te stoppen met hun gedrag. Dit is het verschil tussen de 79% uit figuur 4.5.1c en 83% uit figuur 4.5.2.

4.6 Seksverslaving en hulpverlening

CHAP wil zoveel mogelijk mensen helpen om van hun seksverslaving af te komen en op een gezonde manier met seksualiteit om te leren gaan. Daarom wil CHAP weten welke drempels door de potentiële cliënten worden ervaren om professionele hulpverlening te vragen. Deze resultaten staan in paragraaf 4.6.1. Wat hiernaast ook goed is om te weten, is wat door de potentiële cliënten wel als helpend of bemoedigend wordt ervaren. Dit staat beschreven in paragraaf 4.6.2. Vervolgens kan CHAP met deze informatie haar benaderingswijzen naar de potentiële cliënten aanpassen. In hoofdstuk 7 staan de aanbevelingen die CHAP kunnen helpen de doelgroep beter te bereiken.

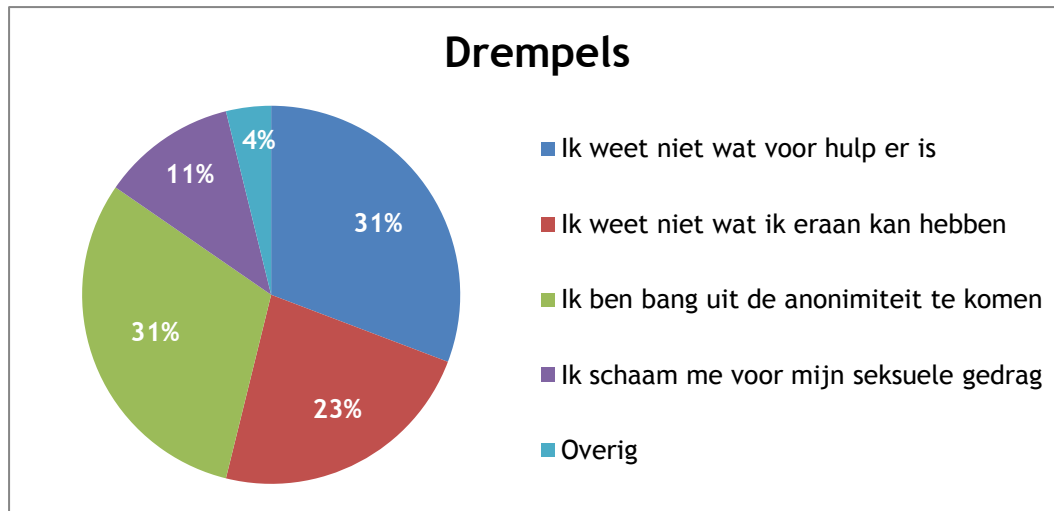
4.6.1 Drempels om professionele hulpverlening te vragen

In figuur 4.6.1 staan de drempels weergegeven die de respondenten ervaren om professionele hulp te vragen. Tweederde van de respondenten weet niet dat of welke hulpverlening er is (31%) en is bang om uit de anonimiteit te komen (31%). De derde grote groep van 23% weet niet wat zij aan de hulpverlening kan hebben. Zij denken niet dat het zinnig en nuttig is en vragen zich zelfs af of ze er ooit wel vanaf kunnen komen. Het citaat van een 60-jarige man die negatief over zijn eigen seksuele gedrag denkt, laat dit goed zien:

“Ik ben te oud. Hulp is zinloos. Ik kan er toch niet meer vanaf komen.”

De schaamte die in hoofdstuk 2.3 wordt genoemd is hier ook weer terug te vinden. Maar liefst 11% van de respondenten geeft dit als grootste drempel aan.

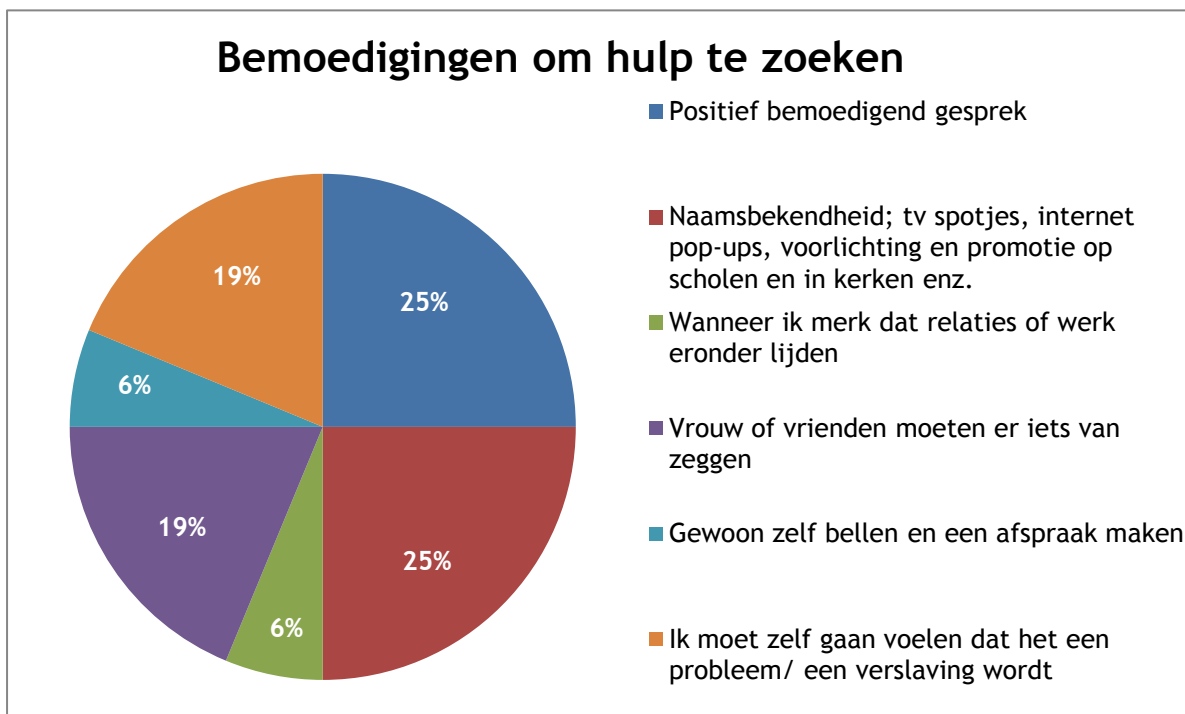
4% van de respondenten ervaart andere drempels. Hierbij wordt gedacht aan niet over seksualiteit willen praten, er wordt geen drempel ervaren of de wil naar professionele hulpverlening ontbreekt en in dat geval wordt er dus ook niet over drempels naar de hulpverlening nagedacht. Een veronderstelling is dat schaamte hieraan ten grondslag kan liggen.

Figuur 4.6.1

4.6.2 Bemoedigen om professionele hulpverlening te vragen

Naast te weten welke drempels worden ervaren door de potentiële cliënten, is het ook goed om te weten wat helpend is. Wat bemoedigt de respondenten om professionele hulpverlening te vragen? In figuur 4.6.2 staat dit uitgewerkt.

Figuur 4.6.2

Een kwart van de respondenten vindt een positief en bemoedigend gesprek belangrijk. Hierin worden ze niet veroordeeld, er wordt begrip getoond, er wordt gecommuniceerd dat ze niet de enigen zijn en er wordt op een liefdevolle manier aangestuurd op professionele hulpverlening. Nog eens 25% van de respondenten vindt naamsbekendheid erg belangrijk. Dit heeft onder andere te maken met de 31% van de respondenten die in figuur 4.6.1 zegt dat ze niet weten wat voor hulp er is. Door de naamsbekendheid te vergroten kunnen meer mensen de weg naar CHAP vinden en kunnen meer mensen geholpen worden om op een gezonde manier met seksualiteit om te gaan. De twee volgende groepen (beide 19%) worden geholpen door hun vrouw of vrienden die iets van hun gedrag zeggen. Zij hebben een externe aanmoediging nodig, een relatie die uitspreekt dat het gedrag van hen de relatie schaadt. De andere groep haalt de aanmoediging juist uit zichzelf. Deze mensen moeten zelf voelen dat ze een probleem hebben, dat ze een verslaving aan het ontwikkelen

zijn of al hebben. Als hen gevraagd werd hoe ze zich hier dan bewust van worden, wisten ze lastig antwoord te geven. Er kwamen bijvoorbeeld antwoorden als:

“Ik merk het vanzelf wel als ik er last van krijg.” Man, 35 jaar.

“Als ik lichamelijke klachten krijg is het denk ik niet meer goed.” Man, 39 jaar.

“Als ik merk dat dit de overhand neemt, dat ik er afhankelijk van ben, dan is het niet meer goed.” Man, 54 jaar.

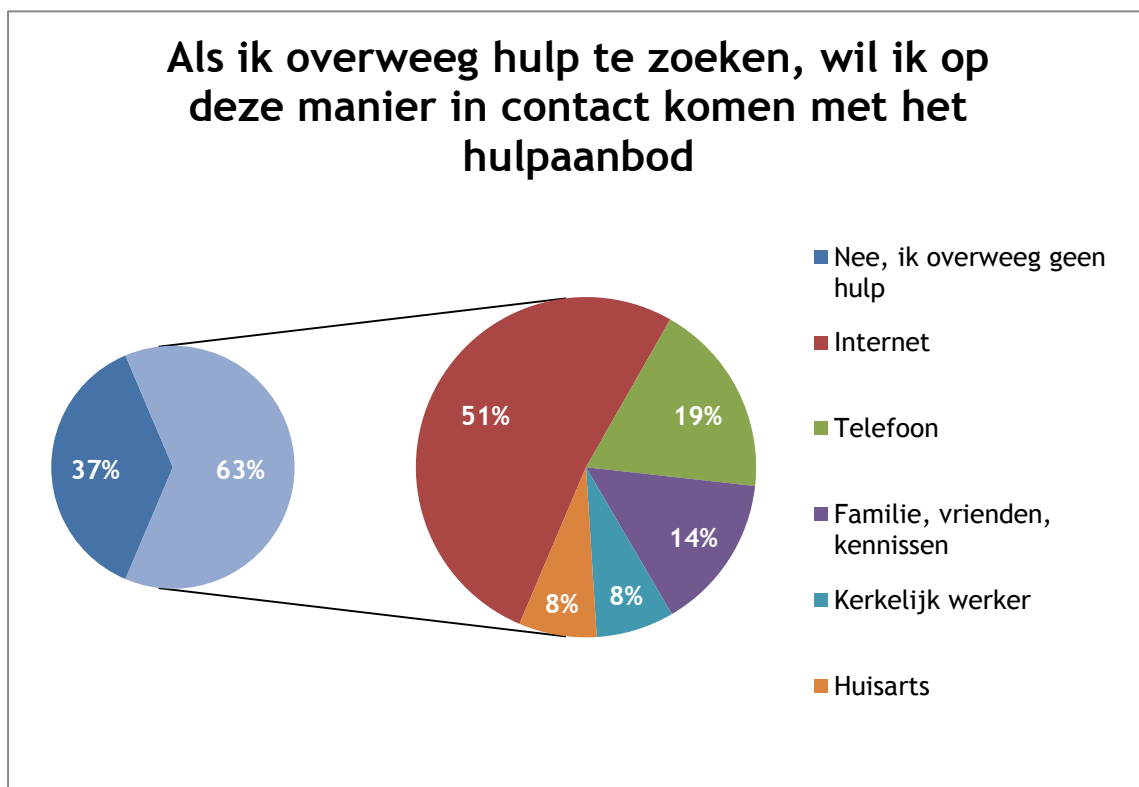
Vervolgens wordt 6% van de respondenten geholpen om de stap naar hulpverlening te maken door de relaties die ze hebben of op hun werk. Als ze zelf merken dat deze onder hun seksuele gedrag lijden, zullen ze sneller professionele hulpverlening vragen.

Ten slotte wordt de overige 6% niet geholpen. Zij vinden dat je gewoon zelf moet bellen om een afspraak te maken. Wat hen aanspoort om te bellen is onduidelijk. Ze denken het in ieder geval wel zelf te kunnen. Het vooruitzicht op een beter leven spoort hen ook aan.

4.6.3 Eerste contact met de hulpverlening

Er is aan de respondenten gevraagd op welke manier ze het liefst met hulpverlening in aanraking komen. Dit kan zijn door zelf initiatief te nemen of doordat de hulpverleningsorganisatie, in dit geval CHAP, initiatief toont en het eerste contact legt.

In figuur 4.6.3 staat hoe de respondenten in contact willen komen met professionele hulpverlening.

Figuur 4.6.3

37% van de respondenten overweegt op dit moment niet om in contact te komen met hulpverlening. Ze hebben er geen behoefte aan en willen ook niet dat er met hen contact wordt opgenomen, op welke manier dan ook. De overige 63% staat wel open voor het in contact komen met een hulpverleningsorganisatie. Van deze 63% van de respondenten wil meer dan de helft, 51%, via internet in contact komen met hulpverlening. Ondere andere gaat het hier om zelf informatie opzoeken via een online zoekmachine, bijvoorbeeld door via www.google.nl de website van CHAP www.ben-ik-seksverslaafd.nl te vinden. Wat ook onder deze categorie valt is zelf mailen naar de hulpverleningsorganisatie, via PR de website opzoeken, via een andere site of pop-ups op de site

van CHAP terecht komen of naar aanleiding van het oriëntatietraject op de website van CHAP, gegevens achter laten en afwachten tot CHAP contact opneemt.

Aangezien ruim de helft van de respondenten die open staat voor hulpverlening via internet het contact aan wil gaan, is het belangrijk dat CHAP goed te vinden is op internet. Een goede website en doorverwijzingen via andere websites zijn dus een vereiste.

Hiernaast is het ook belangrijk dat er goede, pakkende, confronterende en overzichtelijke informatie op staat. De contactgegevens moeten met één klik te vinden zijn. In hoofdstuk 3.2.2 is meer informatie te lezen over de website van CHAP.

19% van de respondenten die open staat voor contact met een hulpverleningsorganisatie wil uitsluitend zelf het initiatief nemen door zelf naar de organisatie te bellen. Ze nemen zelf het initiatief, hebben de controle in eigen hand en iedereen weet dat bellen sneller is dan bijvoorbeeld e-mailen. 14% wil in contact komen met een hulpverleningsorganisatie door familie of vrienden getipt te worden. Dit heeft mede te maken met figuur 4.6.2 waarin staat dat de vrouw en/of vrienden een bemoediging zijn om hulp te gaan zoeken. Ze worden door mensen die dicht bij hen staan geconfronteerd met hun gedrag en de gevolgen daarvan. Dit kan een flinke stimulans zijn om hulpverlening te zoeken.

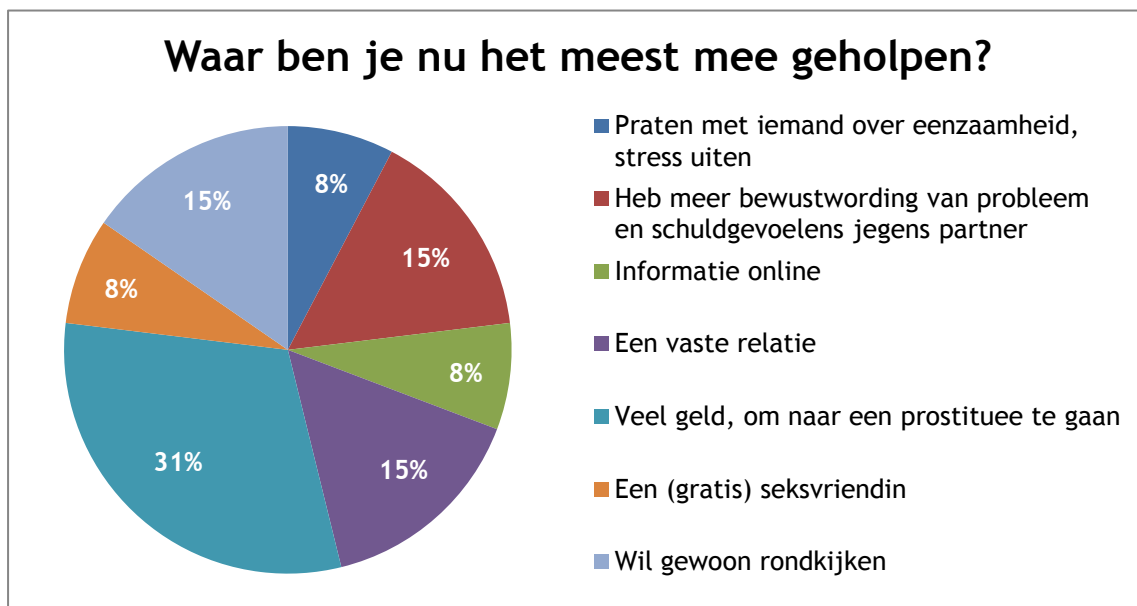
8% van de respondenten die open staat voor contact met een hulpverleningsorganisatie wil een doorverwijzing hebben van de huisarts. Hij of zij heeft door zijn of haar functie beroepsgeheim. Dit schept vertrouwen en de anonimiteit kan op deze manier enigszins in stand blijven.

Eveneens 8% wil via een kerkelijk werker in contact gebracht worden met de mogelijkheid tot hulpverlening. Dat dit percentage laag ligt, zegt uiteraard ook iets over de groep respondenten. In figuur 4.2.3a is af te lezen dat 13% van de respondenten christen is. Aangezien dit al een kleine groep is, is het logisch dat het percentage in figuur 4.6.3 ook laag ligt. Mensen die geen christen zijn, zullen namelijk geen of nauwelijks kerkelijk werkers in hun omgeving hebben en hier misschien ook geen behoefte aan hebben.

4.7 Impact van het interview op straat

Aan het eind van het interview stelden de onderzoekers nog een afsluitende vraag: "Waar bent u op dit moment het meest mee geholpen?" Aan de hand van deze vraag kon in kaart worden gebracht wat het interview met de respondenten deed.

Niet alle respondenten konden antwoord geven op deze vraag. Het gaat hier om ongeveer de helft van de respondenten. Ze gaven aan overvallen te worden door de vraag en wisten geen antwoord te geven. De antwoorden van de respondenten die voor hun gevoel niet overvallen werden, staan verwerkt in figuur 4.7.

Figuur 4.7

Bijna een derde (31%) van de mannen wilde vooral veel geld, zodat ze vaker naar een prostituee kunnen gaan.

15% van de respondenten gaf aan meer bewustwording te hebben gekregen door het interview en gesprek. Ze zeiden zich steeds meer te beseffen dat ze een probleem hebben. Ook de schuldgevoelens ten opzichte van de partner waren toegenomen.

Een andere 15% van de respondenten gaf aan echt behoefte te hebben aan een vaste relatie. Dan hoefden ze ook niet meer naar de prostituees.

Ook was er 15% die na het interview gewoon verder wilde rondkijken in de buurt.

Vervolgens zijn er nog drie kleinere groepen van alle drie 8%. Deze mensen hadden behoefte aan informatie via internet, zodat ze die thuis nog eens rustig konden lezen en verder over konden nadenken. Een andere groep wilde met iemand verder praten over gevoelens van eenzaamheid en om stress te uiten waar ze mee rond liep. Dan was er ook nog een groep die het liefste een seksvriendin wilde. Op die manier zouden hun behoeften bevredigd worden en zou het hen geen geld kosten.

De conclusie die je uit deze antwoorden kan trekken is dat er verschillende mensen zijn die naar aanleiding van dit interview aan het denken zijn gezet. Het gaat hier om de respondenten die met iemand door willen praten (8%), zich meer bewust zijn van zichzelf (15%) en informatie online willen (8%). Totaal komt dat op 31% van de respondenten. Als je deze lijn verder doortrekt en denkt aan het straatwerk van de vrijwilligers, dan kun je concluderen dat zij inspelen op behoeften van mensen. Zij bieden namelijk een luisterend oor, confronteren en geven informatie mee. Om deze reden is het straatwerk van CHAP erg zinvol en belangrijk werk.

4.8 Samenvatting

Door middel van de interviews met mensen (potentiële cliënten) op straat is er geprobeerd een beeld te schetsen van hen. De focus lag op wie ze zijn, wat hun seksueel gedrag is, hoe ze daar zelf tegenaan kijken en waar ze wel en geen behoefte aan hebben wat hulpverlening betreft.

Wie zijn de potentiële cliënten?

In vergelijking met het onderzoek van P. Dekens en D. Harder 'Prostituanten van Nederland in beeld gebracht' (Dekens & Harder, Prostituanten van Nederland in beeld gebracht, 2010), ligt het profiel van de potentiële cliënt erg dicht bij elkaar.

39% van de respondenten heeft momenteel een vaste relatie, 61% niet. De leeftijden van de respondenten zijn erg divers. Hun afkomst is voornamelijk Nederlands, maar ook Turkse, Marokkaanse, Antilliaanse, Surinaamse en overige afkomsten zijn vertegenwoordigd. Wat religie betreft noemt 31% van de respondenten zich religieus, waarvan ongeveer 10% regelmatig een religieus instituut bezoekt.

Wat is hun seksueel gedrag?

56% van de respondenten gaf aan ooit naar een prostituee geweest te zijn of dit nog steeds met enige regelmaat te doen. Naast het bezoeken van prostituees hebben de respondenten ook andere bronnen om hun seksuele verlangens te bevredigen. Pornografie via internet is het meest voorkomende voorbeeld hiervan.

Wat is hun mening over hun eigen seksuele gedrag?

Bijna iedereen staat positief tegenover zijn eigen seksuele gedrag. 11% kijkt negatief naar het eigen gedrag. Hiernaast zegt 19% in beperkte of belangrijke mate negatieve consequenties te ervaren van zijn gedrag. Een verschil van 8% wat dus zegt dat zij positief tegenover hun eigen gedrag staan, maar wel negatieve consequenties ervaren van hun gedrag. Vervolgens is er 21% van de respondenten die ooit heeft geprobeerd te stoppen met zijn gedrag dat de negatieve consequenties veroorzaakt. Dus bijna twee keer zoveel mensen wil stoppen met hun gedrag terwijl maar 11% negatief tegenover hun gedrag staat. Dit wil zeggen dat het verschil, 10%, positief naar zijn seksuele gedrag kijkt, maar toch zou willen stoppen met zijn gedrag. Dit betekent dat zij in enige mate wel negatief naar hun eigen gedrag kijken, anders zouden ze niet willen stoppen.

17% van de respondenten vindt zichzelf seksverslaafd, de overige 83% dus niet. Als 21% ooit heeft geprobeerd te stoppen met zijn gedrag, wil dit zeggen dat 79% het nog nooit heeft geprobeerd. De conclusie die hieruit getrokken wordt, is dat 4% van de mannen die zichzelf niet seksverslaafd vindt, maar wel ooit heeft geprobeerd te stoppen, wel seksverslaafd kan zijn. Want als je probeert te stoppen met bepaald gedrag en erachter komt dat dit niet zo makkelijk gaat, kun je gaan beseffen dat je een (mogelijke) verslaving hebt.

Waar hebben de potentiële cliënten wel en geen behoefte aan als het om hulpverlening gaat?

Tweederde van de respondenten weet niet wat voor professionele hulpverlening er is om van zijn seksverslaving af te komen of is bang om uit de anonimiteit te komen. Het is dus erg belangrijk dat er voorlichting wordt gegeven op allerlei plekken. Zo krijgen mensen informatie en weten ze waar ze terecht kunnen met hun verslaving.

Wat hierbij aansluit is wat de respondenten belangrijk en helpend vinden om de stap naar de hulpverlening te maken. De mensen moeten weten waar ze heen kunnen met hun problemen, een stuk naamsbekendheid dus. Daarnaast is een positief en bemoedigend gesprek erg belangrijk. Wat ook genoemd wordt als bemoediging om hulpverlening te vragen, is een partner of zijn vrienden die iets van hun gedrag zeggen. Ze moeten er via hen mee geconfronteerd worden dat hun gedrag de relatie schaadt.

Ruim de helft van de respondenten die hulpverlening overweegt, wil via internet in contact komen met de professionele hulpverleningsorganisatie. Voor CHAP ligt hier een belangrijk gegeven. Ze moet goed te vinden zijn via internet.

Naar aanleiding van dit onderzoek op straat onder potentiële cliënten, kan gezegd worden dat bijna een derde van de respondenten aan het denken is gezet. Dit geeft ook aan dat het straatwerk goed is. Zij zetten ook mensen aan het denken door een persoonlijk gesprek met hen aan te gaan. Op deze manier kunnen mensen gestimuleerd worden om hulpverlening te vragen.

Nu we weten hoe potentiële cliënten over zichzelf en de hulpverlening denken, is het goed om te kijken naar de huidige cliënten van CHAP. Dit zal in het volgende hoofdstuk ter sprake komen.

Hoofdstuk 5 Huidige cliënten

5.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is duidelijk geworden wat potentiële cliënten als drempels en motivaties ervaren voordat zij in therapie gaan bij CHAP. In dit hoofdstuk komen de huidige cliënten van CHAP aan het woord. Zij hebben het proces voorafgaand aan hulpverlening al achter zich liggen. Om die reden kunnen zij nieuwe informatie geven over de benaderingswijzen van CHAP. Wat heeft hen, weken of jaren terug, geholpen om professionele hulp te zoeken? En wat hield hen in die tijd tegen om die stap te nemen?

Om dit te weten te komen heeft een aantal huidige cliënten van CHAP via hun behandelaar een enquête gekregen. Het gehele enquête protocol is te vinden in bijlage 2.

De opzet van de onderzoekers was dat de behandelaren de enquêtes in eenzelfde therapiesessie zouden laten invullen en terugnemen. Tijdens het onderzoek is gebleken dat de behandelaren de enquêtes aan cliënten mee naar huis hebben gegeven. Daardoor zijn helaas niet alle enquêtes ingevuld teruggekomen. Een negatieve consequentie hiervan is dat de onderzoeksresultaten betreffende deze enquêtes gebaseerd zijn op een selectieve respons (Baarda, de Goede, & Teunissen, 2005, p. 244). Het is niet na te gaan of er belangrijke overeenkomsten en/of verschillen zijn tussen de cliënten die de enquête wel hebben ingevuld en zij die dit niet hebben gedaan.

Drie mannen, die op dit moment of kort geleden therapie hebben gevolgd voor hun seksverslaving, waren bereid mee te werken aan een topicinterview. Wanneer zij bij naam worden genoemd zijn dit gefingeerde namen.

5.2 Wie is de huidige cliënt?

Met de 'huidige cliënt' wordt hij bedoeld die een vorm van therapie volgt of heeft gevolgd bij CHAP. Op dit moment heeft CHAP 36 cliënten in behandeling, waarvan er 33 een enquête hebben ontvangen. In totaal hebben 19 van hen de enquête ingevuld. Dit is 56% van het totaal aantal cliënten.

Leeftijd

53% van de huidige cliënten is tussen de 20 en 30 jaar oud. 36% is 31-45 jaar oud en 16% 46-60 jaar.

Religie

Alle cliënten geven aan Nederlands en christelijk te zijn. Van hen bezoekt 63% één à twee keer in de week een kerk.

Burgerlijke staat

79% van de cliënten heeft een vorm van relatie. Ruim de helft van hen is getrouwd. De overige 21% heeft geen relatie. Ongeveer de helft van degenen zonder relatie is gescheiden en de andere helft is alleenstaand.

Van het geheel aantal cliënten heeft een kleine meerderheid (53%) kinderen.

Therapie

Ongeveer de helft (53%) van de cliënten volgt groepstherapie bij CHAP. Een derde (31%) volgt individuele therapie en de overigen (16%) volgen beide therapievormen.

De afstand tussen de woonplaats van de cliënten en de stad waar zij therapie volgen verschilt. Op dit moment biedt CHAP therapie aan in Amsterdam, Rotterdam, Heerenveen en Barneveld. De meeste cliënten (47%) reizen meer dan 30 km om op hun therapiesessie te komen. 41% reist 16-30 km, en 12% woont binnen een straal van 15 km vanaf de therapiestad.

Hoe ver de therapiestad ook is van de woonplaats van de cliënt, voordat iemand bij CHAP in therapie komt, gaat er een heel proces aan vooraf. Hoe wordt een potentiële cliënt een huidige cliënt?

5.3 Voorafgaand aan het eerste contact met CHAP

Het tweede en derde onderdeel van de enquête gaan over de periode voorafgaand aan het eerste contact met CHAP en de periode tussen het eerste contact en het intakegesprek. In deze paragraaf wordt ingegaan op wat cliënten bezig hield toen ze nog geen contact hadden gezocht met CHAP. Welke gedachten hadden zij toen over hun seksuele gedrag en wat heeft hen uiteindelijk gemotiveerd om contact te zoeken met CHAP?

5.3.1 Overwegingen

Voordat de huidige cliënten hulp zochten bij CHAP hebben zij allemaal een periode doorgemaakt waarin zij nadachten over het wel of niet zoeken van professionele hulp. Om cliënten in dit proces al op te zoeken wil CHAP weten wat mensen met een seksverslaving in die periode voor overwegingen maken. Figuur 5.3.1 geeft hier een overzicht van.

De overweging die het meest voorkwam bij de huidige cliënten was het besef dat er al veel mislukte pogingen waren ondernomen om van hun seksverslaving af te komen. 29% van de cliënten gaf aan dat dit een gedachte was waar men vaak mee heeft geworsteld. Uit het contact met de doelgroep is gebleken dat de mannen in eerste instantie hun probleem zelf op wilden lossen. Dit hing samen met de tweede overweging die veel werd gemaakt. Die hing namelijk samen met gevoelens van schaamte en schuld (26%). Vermoedelijk wilden mannen het onder andere eerst zelf proberen op te lossen, omdat zij zich schaamden voor hun seksuele gedrag en zich er schuldig over voelden. Van de schaamte- en schuldgevoelens werden schaamtegevoelens het meest ervaren. Hierover is meer te lezen in hoofdstuk 2.3.

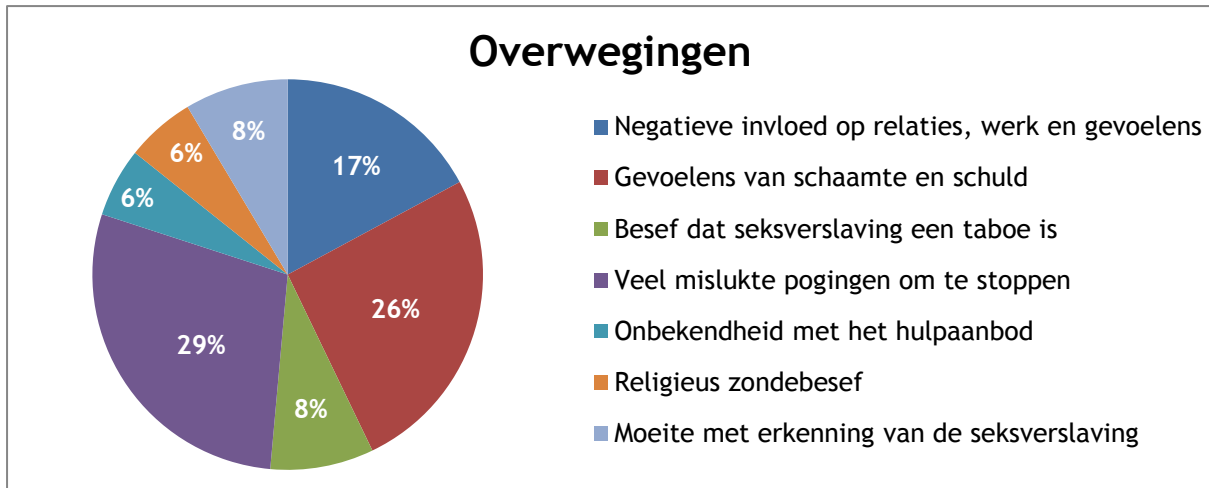
Als derde overweging werd de negatieve invloed genoemd die het seksuele gedrag had op relaties, werk en gevoelens (17%). Vooral de negatieve invloed op relaties werd hierbij genoemd. Dit kon onder andere zijn dat mensen door hun seksverslaving contact met hun partner vermeden, het contact oppervlakkig hielden en/of minder tijd besteedden aan hun vrienden.

Een aantal mensen worstelde in deze periode met de erkenning van de seksverslaving. Voordat zij hulp zochten en aannamen was het van belang dat zij inzagen dat ze een probleem hadden. 8% van de huidige cliënten gaf aan hier moeite mee te hebben gehad. Een even grote groep (8%) vond het moeilijk verslaafd te zijn aan seks door de taboe die erop ligt in Nederland.

6% van de huidige cliënten maakte de overweging dat men een religieus zondebesef had. In de christelijke geloofsovertuiging is het niet goed om onder andere prostituees te bezoeken en porno te kijken. Veel van de huidige cliënten zeiden christen te zijn en zagen hun seksuele gedrag daardoor als zonde. Dit zondebesef kon zwaar op iemands schouders drukken en maken dat iemand overwoog wel of niet professionele hulp te zoeken voor zijn/haar verslaving. Jeffrey, 28 jaar, herkent dit bij zichzelf. Hij zegt:

“Als ik naar een prostituee was gegaan zat ik daar heel erg mee. Ik weet ook wel donders goed dat ik niet goed bezig ben. Ik geloof en ik ga ook gewoon naar de kerk. En als ik naar een prostituee ga is dat niet goed, het is verkeerd. Dat staat tussen mij en God in. Daarom voel ik me daar ongelukkig bij.”

Slechts een gering aantal respondenten had moeite met de seksverslaving door de onbekendheid met het hulpaanbod (6%). Deze mensen twijfelden of ze professionele hulp wilden, omdat zij niet wisten dat er hulp voor werd aangeboden.

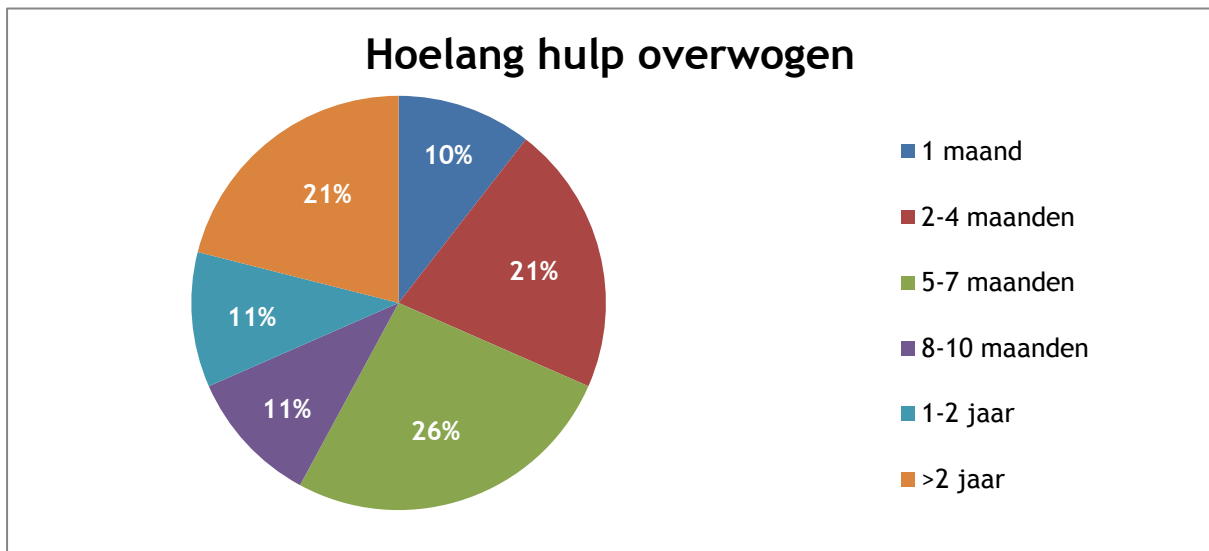

Figuur 5.3.1

Een aantal van de overwegingen die gemaakt zijn in deze periode, is ook stimulerend geweest om op zoek te gaan naar professionele hulp. Deze zijn terug te vinden in paragraaf 5.3.3.

5.3.2 Hoelang hulp overwogen

Tijdens en na de vele overwegingen die de huidige cliënten hebben gemaakt, begonnen zij na te denken of zij professionele hulp zouden willen voor hun seksverslaving. De duur van deze afweging was heel verschillend per cliënt (zie figuur 5.3.2). De meeste cliënten (26%) deden hier gemiddeld een half jaar over. 21% deed hier korter over en wel twee tot vier maanden. Een andere 21% is hier meer dan twee jaar mee bezig geweest. Tussen deze grote groepen was er 11% van de cliënten die één tot twee jaar overwoog of men hulp wilde, 11% die daar acht tot tien maanden over nadacht en 10% die dit binnen een maand besloten had.

Figuur 5.3.2

Uit de enquêtes is niet duidelijk naar voren gekomen wat de reden is dat de ene cliënt er slechts een maand over deed en anderen zelfs vier jaar. Daarom hebben de onderzoekers in de topicinterviews aan huidige cliënten gevraagd wanneer zij begonnen te beseffen dat zij verslaafd waren of zijn aan seks. Carlo, 36 jaar oud, zei hierover:

“Het sluimerde natuurlijk al een tijdje. (...) Ik had wel vaker van die gedachten, maar ik was druk met andere zaken. Denken over dat ik verslaafd was of niet had niet de prioriteit. Doordat ik mijn huidige vriendin tegen kwam, ging het ineens wel prioriteit krijgen, toen dacht ik: ‘Nu ga ik stoppen’. Natuurlijk is het een proces dat misschien al wel twee jaar

door mijn hoofd speelde. Maar toen dacht ik: 'Ja, lekker belangrijk, ik heb zoveel drukke andere dingen aan mijn kop zoals werk en gewoon druk zijn.' Toen mijn prioriteit naar een relatie ging, beseftte ik ineens dat ik seksverslaafd was."

Deze uitspraak laat zien dat mensen met een seksverslaving dit niet gelijk doorhebben. Bij deze man kwam dit besef na negen jaar, omdat hij toen pas stil ging staan bij zijn gedrag. CHAP kan hierop inspelen door mensen aan te sporen na te denken over hun gedrag en een poging te doen hun gedrag te veranderen. Een aantal potentiële cliënten zullen dan tot de ontdekking komen dat zij niet los kunnen komen van hun gedrag en dus verslaafd zijn aan seks. Naast de partner die kan stimuleren tot hulpverlening, zijn er ook andere factoren die daartoe kunnen bijdragen.

5.3.3 Stimulerende factoren om hulp te zoeken

Waardoor besloten de huidige cliënten om naar de hulpverlening toe te stappen? Wat gaf daarbij de doorslag?

In de enquête is de huidige cliënten gevraagd of zij signalen hebben gekregen en zo ja, welke dat waren geweest. 74% van de huidige cliënten gaf aan signalen te hebben gekregen. Welke signalen dat waren geeft figuur 5.3.3 weer.

De meeste signalen werden uitgezonden door de partner. Totaal is dit 35%. Deze signalen verschilden qua inhoud. De partner kon stimuleren en adviseren om hulp te zoeken (13%). Maar de partner kon ook een keuze stellen door te dreigen met bijvoorbeeld een echtscheiding (16%). Bij dit laatste geeft Maarten, 28 jaar, een voorbeeld:

"Ik heb pak 'm beet 15 of 16 jaar met het probleem gelopen. Pas de laatste jaren ben ik gaan inzien dat dit echt een probleem is. Toen is het ook faliekant misgegaan tussen mij en mijn vrouw. We hebben toen echt op breken gestaan."

Bij Carlo, 36 jaar oud, speelden partners een andere rol. Zijn voorgaande vriendin is bij hem weggegaan toen ze er achter kwam dat hij prostituees bezocht. Dit heeft Carlo niet gemotiveerd om professionele hulp te zoeken. Jaren later echter kwam hij zijn huidige vriendin tegen. Hierover zegt hij:

"Ik was een leuke vrouw tegengekomen en ik dacht: 'Als ik dat serieus een kans wil geven dan moet ik hier eerst wat aan doen'. Anders kun je niet hechten of doen, dan is het altijd maar een beetje erbij."

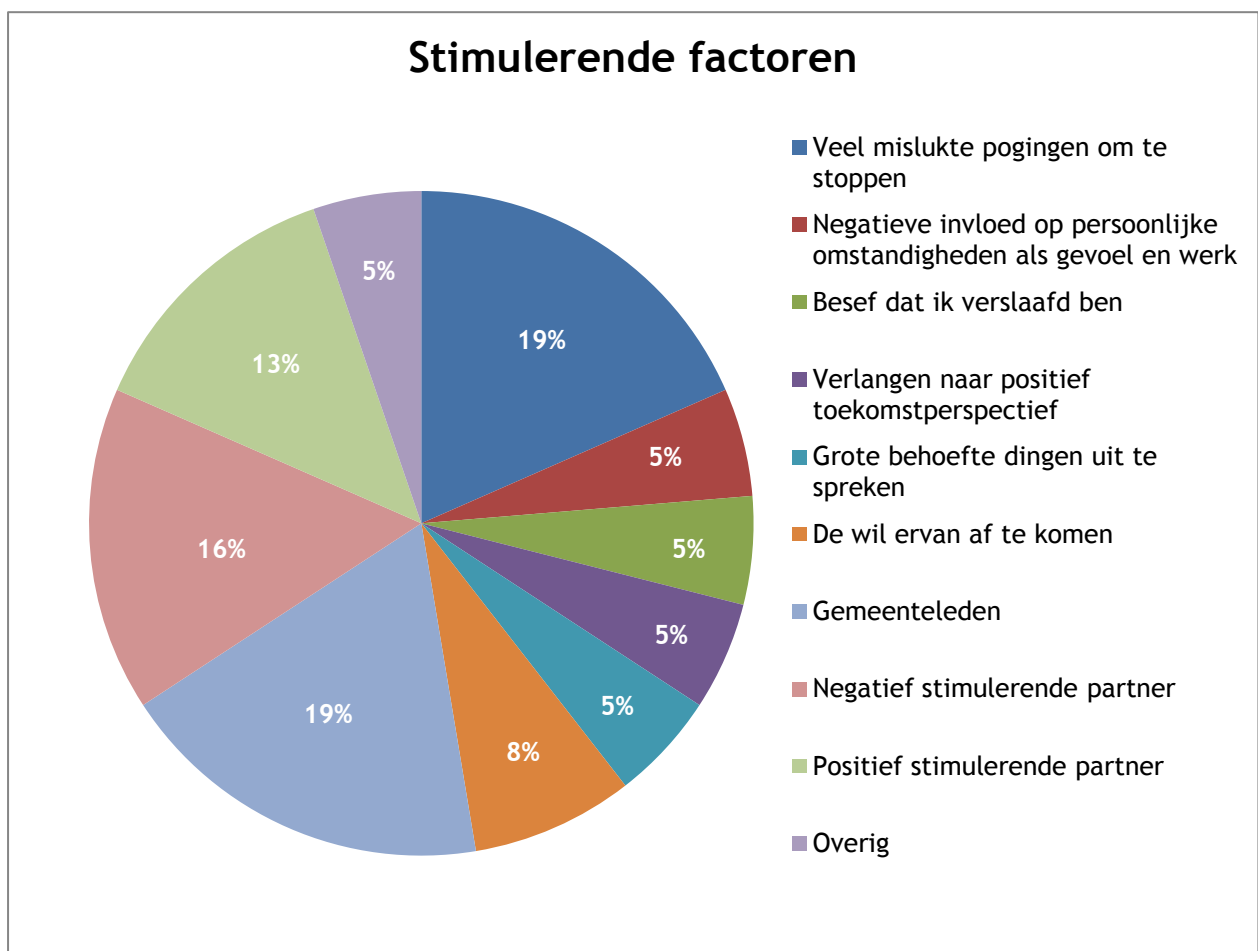
In het leven van Carlo speelden vrouwen een meer passieve rol. Zijn huidige vriendin stelt hem geen eisen om zijn seksuele gedrag aan te passen en motiveert hem niet actief, maar voor hem is zij wel zijn motivatie om de therapie te volgen. Toekomstperspectief werkt hierin voor hem stimulerend. CHAP kan hierop inspelen door mensen met een relatie bekend te maken met de problematiek rondom seksverslaving. Wanneer een partner dan vermoedt dat zijn/haar man of vrouw verslaafd is aan seks, weet hij/zij dat het eigen gedrag ervoor kan zorgen dat de partner van de verslaving af gaat proberen te komen.

De tweede belangrijke, stimulerende factor was de kerkelijke gemeente (19%). Gemeenteleden konden iemand met een verslaving adviseren en/of verplichten hulp te zoeken. Eén van de huidige cliënten gaf hier in de enquête een voorbeeld van. Zijn voorganger had hem namelijk geweigerd te trouwen, voordat hij hulp zou zoeken voor zijn seksverslaving. Deze stelligheid had deze man gestimuleerd om daadwerkelijk hulp te gaan zoeken.

Zoals in paragraaf 5.3.1 al is genoemd, speelden mislukte pogingen om te stoppen een rol in het besluit professionele hulp te willen. Naast dat dit een overweging was die mensen maakten, was het ook stimulerend om op zoek te gaan naar professionele hulp. Maar liefst 19% gaf dit aan als stimulerende factor. Eén van de mannen die dit in zijn enquête had opgeschreven noemde hierbij dat hij bij de mislukte pogingen telkens een gevoel van falen ervoer. De 28-jarige Jeffrey die een topicinterview heeft gehad met de onderzoekers zei hierover:

“Op een gegeven moment kwam ik erachter dat ik elke keer een nieuwe reden verzon om niet meer naar de prostituees te gaan. Maar op een gegeven moment waren de redenen op en verzon ik telkens weer dezelfde reden. Het werkte gewoon niet. Dus toen heb ik ook gezegd: ‘Ik moet hulp zoeken’. Toen ben ik hulp gaan zoeken.”

Van de huidige cliënten werd 8% gestimuleerd tot het zoeken van professionele hulp, doordat ze een sterke wil ervoeren om van hun seksverslaving af te komen. Voor 5% werkte het besef verslaafd te zijn als stimulerende factor en een even groot percentage ervoer de negatieve invloed van het seksuele gedrag op persoonlijke omstandigheden zoals gevoel en werk als motiverend om hulp te zoeken. Wederom 5% werd gestimuleerd door het verlangen naar een positief toekomstperspectief. Dit zijn de mensen die hun gedrag niet konden combineren met bijvoorbeeld hun relatie. Signalen konden zowel positief als negatief zijn. Welk signaal iemand het meest stimuleerde om hulp te zoeken verschilde per persoon. Ook de manier van communiceren van de omgeving hing hiervan af. Wat voor alle signalen gold, is dat ze wel degelijk van invloed waren op het gedrag van degene met een verslaving. Veel mensen met een seksverslaving lieten de confronterende signalen met betrekking tot hun gedrag in eerste instantie liggen. Toch zette het hen wel aan het denken en beseften ze op den duur dat professionele hulp noodzakelijk is. Velen besloten naar aanleiding van de signalen op zoek te gaan naar professionele hulp.

Figuur 5.3.3

Signalen werkten bij de meeste cliënten stimulerend. Ze maakten dat de cliënt uiteindelijk besloot niet alleen met het probleem te blijven zitten. Naast stimulerende factoren speelden er echter ook factoren mee die iemand ervan weerhielden om professionele hulp te zoeken.

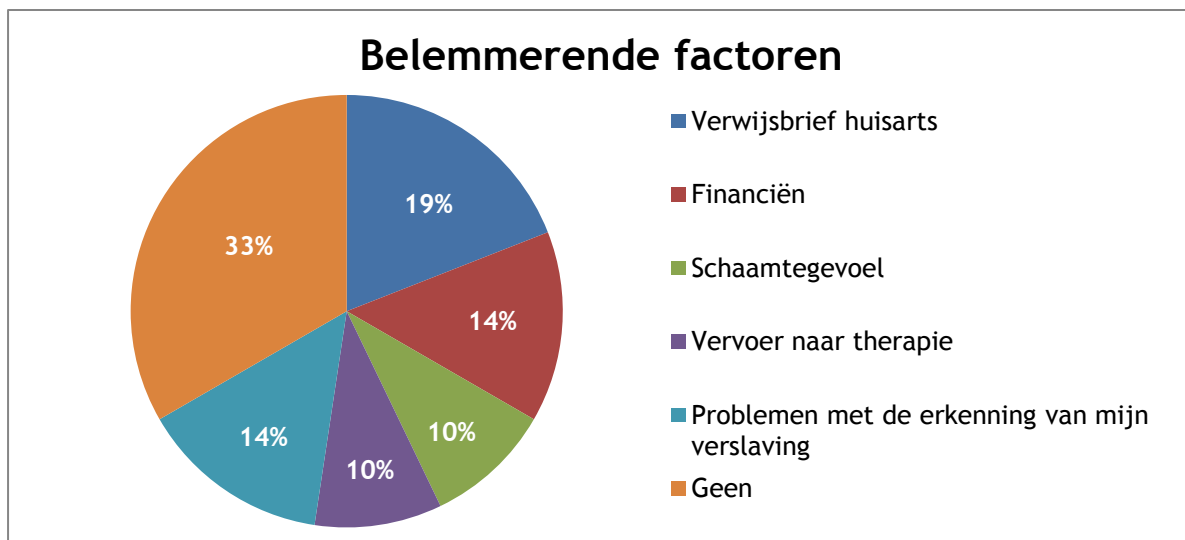
5.3.4 Belemmerende factoren om hulp te zoeken

Je weet dat je een probleem hebt, maar toch zoek je er geen hulp voor. In figuur 5.3.4 zijn de meest voorkomende factoren te zien die iemand belemmerden om professionele hulp te zoeken.

Opvallend is dat de meeste cliënten (33%) aangaven geen belemmeringen te hebben ervaren. Ook in de topicinterviews gaven de huidige cliënten dit aan. Wat zij allemaal aangaven was dat, zodra ze doorhadden dat ze een probleem hadden, ze hier hulp voor zijn gaan zoeken. Blijkbaar hadden de meeste mensen in eerste instantie niet door dat ze een probleem hadden. De quote van Maarten in hoofdstuk 5.3.3 geeft dit goed weer:

“Ik heb pak ‘m beet 15 en 16 jaar met het probleem gelopen. Pas de laatste jaren ben ik gaan inzien dat dit echt een probleem is.”

Sinds oktober 2010 krijgen cliënten de hulpverlening bij CHAP vergoed door de zorgverzekeraar. Daarvoor is het noodzakelijk dat elke cliënt aan CHAP een verwijsbrief geeft van de huisarts. Deze verwijsbrief werd door 19% van de cliënten als een belemmering ervaren om professionele hulp te zoeken. Als eerste moesten ze namelijk van zichzelf erkennen dat ze verslaafd waren aan seks. 14% van de cliënten had met deze eerste stap al veel moeite. Daarna kwam de drempel dat ze CHAP lieten weten verslaafd te zijn en dat ze bij hen in therapie wilden. Als ze die drempels hadden genomen, moesten ze het ook nog eens aan hun huisarts vertellen. Velen vonden dit erg moeilijk en vroegen zich in de enquête af wat het belang ervan was. Eén van de cliënten noemde dat, doordat hij/zij een verwijsbrief nodig had de huisarts de verslaving op moest nemen in zijn/haar medisch dossier. Vanaf toen stond het voor altijd in het persoonlijk medisch dossier. Dit dossier zal daardoor door veel artsen worden gelezen bij eventuele ziekenhuisopnames.

Figuur 5.3.4

Financiën waren een vierde, belemmerende factor. Dit had te maken met de onwetendheid die er was over de kosten van een hulpverleningstraject. Velen wisten niet dat het vergoed werd door de verzekering en twijfelden daarom of ze wel in therapie wilden en konden. Deze belemmering kan CHAP laten verdwijnen door duidelijkheid te verschaffen over de manier van betalen van de therapie.

10% van de huidige cliënten ervoer een schaamtegevoel omtrent zijn verslaving. Dit gevoel hield hen tegen om hulp te zoeken. Meer hierover is te lezen in hoofdstuk 2.3.

De laatste 10% werd weerhouden om professionele hulp te zoeken, doordat ze niet wisten hoe zij vanaf hun woonplaats naar de therapiesessies moesten komen. Sommige cliënten waren namelijk al wat ouder en minder mobiel, waardoor ze geen eigen vervoer hadden naar de locatie.

Ondanks de belemmeringen hadden veel huidige cliënten toch een aantal pogingen gedaan om van hun seksverslaving af te komen, voor zij hulp zochten bij CHAP.

5.3.5 Pogingen

Veel pogingen kwamen neer op zelfstandig proberen te stoppen. Zoals blijkt uit paragraaf 5.2 hebben alle cliënten bij CHAP een christelijke geloofsovertuiging. Dit verklaart waarom de meeste pogingen om te stoppen zijn gedaan met behulp van godsdienstige activiteiten (24%). Voorbeelden

hiervan zijn bidden en een interactieve cursus bij 'Setting Captives Free'. Dit is een online cursus die de christenen die verslaafd zijn aan seks helpt om van hun verslaving af te komen.

Naast godsdienstige activiteiten hadden de meeste cliënten zich meerdere keren voorgenomen om te stoppen met hun seksuele gedrag (22%). Men had dit voornemen, maar helaas heeft niemand dit kunnen volbrengen. Maarten, 28 jaar, heeft dit ook ervaren. Vanaf dat zijn vrouw hem 's avonds laat voor de televisie vond terwijl hij porno keek, stond hun huwelijk op springen. Hij zei:

“Toen hier thuis de bom was gebarsten, houd je jezelf voor dat het niet meer gebeurt en je gaat het gewoon zelf proberen. Maar ik merkte gewoon, ondanks die klap, dat je er helemaal geen controle meer over hebt.”

Onder accountability (22%) werden de partner, vrienden, pastoraat in de kerkelijke gemeente en de psycholoog gerekend. Deze zijn evenredig aanwezig in het totale percentage.

15% van de cliënten had geprobeerd te stoppen door te proberen niet aan de drang toe te geven.

Het aanpassen van internetgebruik werd door 10% van de cliënten gedaan. Zo zetten sommige cliënten een internetfilter op hun computer of verwijderden zij het internet helemaal van hun computer.

Informatie opzoeken over wat een seksverslaving inhoudt werd door 5% gedaan. 10% van de pogingen viel onder 'overig'. Dit waren mensen die geen pogingen hebben gedaan, een zelfhulpwebsite hebben gebruikt, in hun agenda hebben bijgehouden hoe vaak ze met hun verslaving bezig waren en zelfstandig op zoek gingen naar mogelijke oorzaken.

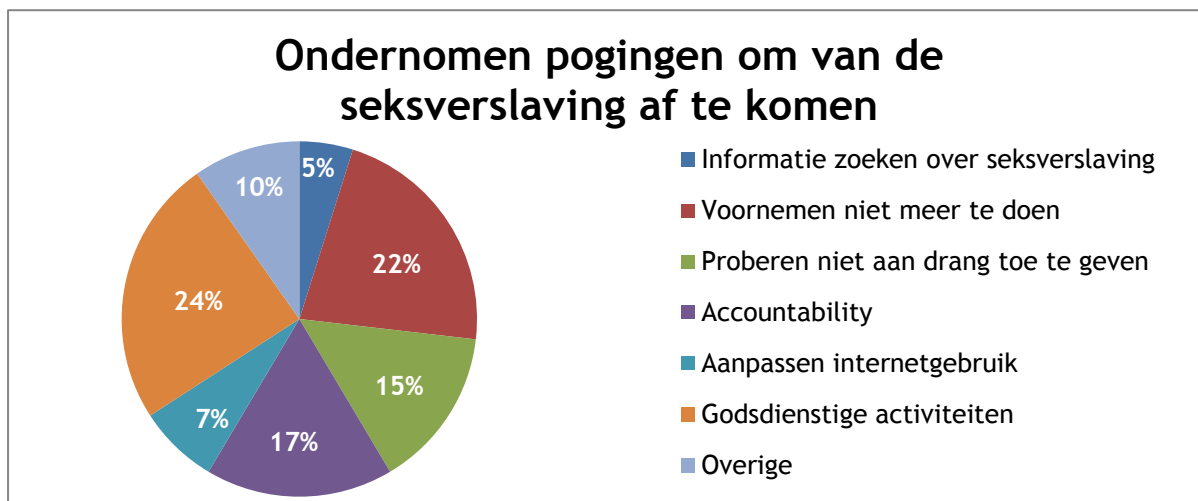
De 28 jarige Jeffrey zei in een topicinterview:

“Op een gegeven moment kom je erachter dat je één keer per maand naar een prostituee gaat. Toen kreeg ik de gedachte dat het wel een verslaving leek. Maar je probeert het elke keer zelf op te lossen, door redenen te zoeken waardoor je niet zou gaan. Bijvoorbeeld dat het teveel geld kost of dat het tussen mij en God in staat. Je kunt duizend en één redenen verzinnen om niet te gaan. Ik heb elke keer geprobeerd om het zelf op te lossen, maar het lukte gewoon echt niet. De verleiding was gewoon te groot.”

Ook Carlo, 36 jaar, had zelfstandig pogingen ondernomen om van zijn seksverslaving af te komen. Voor zijn werk had hij een aantal maanden in het buitenland gewoond. Zijn eerste poging om te stoppen met het bezoeken van bordelen zag er zo uit:

“Naar het buitenland was een vlucht. Dan zit je daar en denk je 'Is dit het nou?'. Het was alleen maar vluchten. Je moet het een plaats weten te geven. Als je in Nederland oud wil worden, moet je het hier een plaats weten te geven. De vlucht naar het buitenland was onbewust, ik dacht dat het hielp. Maar dat is niet zo.”

Later heeft deze cliënt ervoor gekozen uit Amsterdam te verhuizen, de stad die hij associeert met bordelen. Nu woont hij elders in Nederland, omdat hij in andere steden niet de drang heeft een prostituee te bezoeken.

Figuur 5.3.5

Na soms vele zelf ondernomen pogingen was het moment daar. De cliënt besepte dat hij het niet redde zonder professionele hulp. Dit was het moment dat CHAP in zicht kwam.

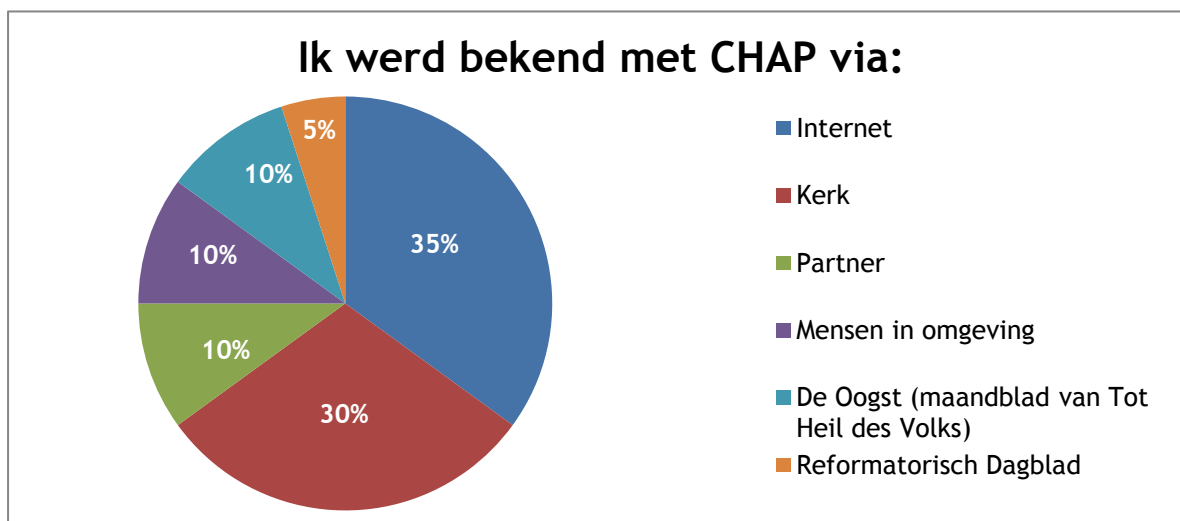
5.4 Contact met CHAP

In het kader van dit onderzoek is het voor CHAP relevant te weten hoe cliënten bij hen terecht zijn gekomen. In hoofdstuk 3 wordt uitgelegd hoe CHAP op dit moment potentiële cliënten bekend maakt met het werk dat zij doet. In de enquête is huidige cliënten gevraagd hoe zij met CHAP in aanraking zijn gekomen en waarom zij uiteindelijk besloten hebben om daar therapie te gaan volgen.

5.4.1 De eerste kennismaking met CHAP

Zoals figuur 5.4.1 laat zien raakten de meeste cliënten bekend met CHAP via internet (35%). In hoofdstuk 3.2.2 wordt ook beschreven dat wanneer iemand het trefwoord 'seksverslaving' intoets bij Google, de website van CHAP, www.ben-ik-seksverslaafd.nl, als derde staat bij de zoekresultaten.

Als tweede raakte een groot aantal mensen bekend met CHAP via de kerk (30%). Dit waren gemeenteleden en predikanten die iemand adviseerden professionele hulp te gaan zoeken. Ook kwam het voor dat CHAP een presentatie over zichzelf gaf in kerkelijke gemeenten en mensen daardoor voor het eerst in aanraking kwamen met CHAP. Informatie over de voorlichting die CHAP geeft in onder andere kerken is te vinden in hoofdstuk 3.1.2.

Figuur 5.4.1

Naast de twee grootste groepen cliënten kwamen mensen ook in aanraking met CHAP via hun partner (10%) en via mensen in hun omgeving (10%). Wat in hoofdstuk 3.2.3 en 3.2.4 al is uitgelegd blijkt ook te werken. De advertenties en publicaties die CHAP plaatste in maandblad De Oogst van Tot Heil des Volks (10%) en in het Reformatorisch Dagblad (10%) zorgden er daadwerkelijk voor dat mensen voor het eerst bekend werden met CHAP.

Als een cliënt eenmaal wist van het bestaan van CHAP kon hij de afweging gaan maken of hij met deze organisatie in zee wilde.

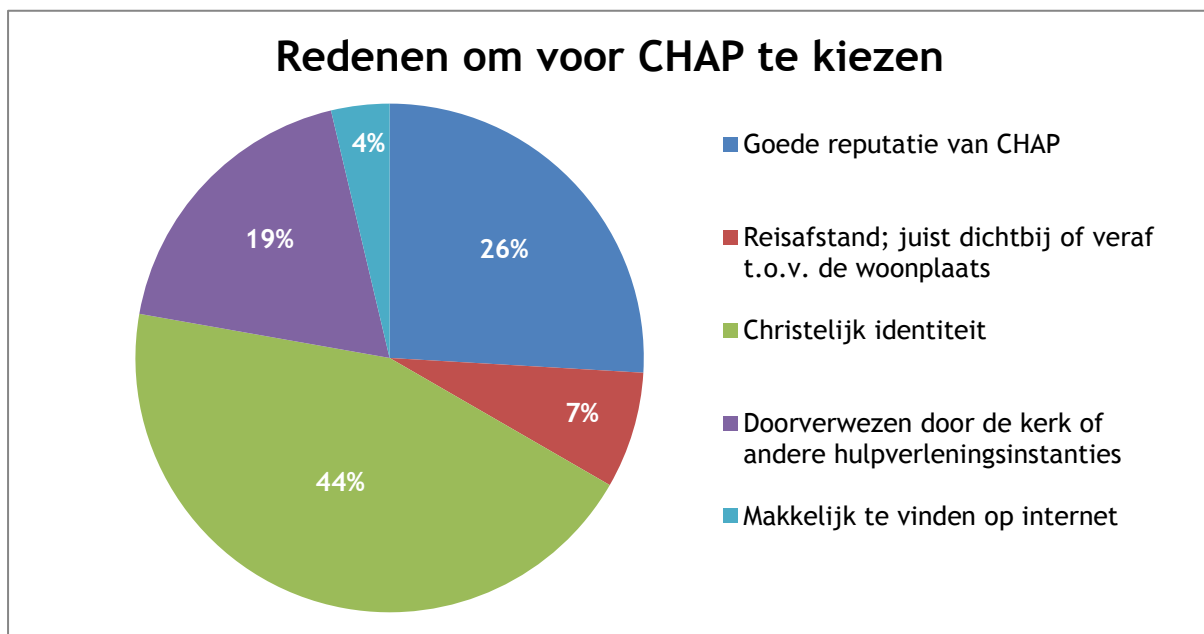
5.4.2 Waarom hulpverlening van CHAP?

Naast CHAP zijn er meerdere christelijke organisaties die professionele hulp verlenen aan mensen met een seksverslaving. Daarom is aan de huidige cliënten van CHAP gevraagd waarom zij voor CHAP hebben gekozen. Figuur 5.4.2 geeft hiervan de uitslag. De meeste cliënten hadden voor CHAP gekozen vanwege de christelijke identiteit (44%). Naast deze reden werden ook meerdere argumenten gegeven om voor CHAP te kiezen. De goede reputatie werd ook als een belangrijke reden genoemd (26%). Zowel Tot Heil des Volks als CHAP stonden bij de huidige cliënten goed bekend. Dit kon een reden zijn waarom een deel van de cliënten bij CHAP terecht kwamen via hun kerk of via andere hulpverleningsinstanties (19%).

Dat iemand voor CHAP koos heeft ook te maken met de reisafstand. Sommige cliënten kozen er bewust voor om therapie te volgen in een stad die dicht bij de eigen woonplaats lag of de stad waarin diegene werkte. Anderen kozen bewust om de therapie ver weg te volgen. Eén van de redenen hiervoor was, omdat de kans dan kleiner was dat je herkend werd door bijvoorbeeld familieleden.

Slechts 4% koos voor CHAP omdat zij makkelijk op internet waren te vinden.

Maarten, 28 jaar, koos voor CHAP om de simpele reden dat deze organisatie wel reageerde op zijn hulpvraag. De snelle respons van CHAP, welke meestal binnen twee dagen gebeurt, wordt zeer positief ontvangen door de cliënten.

Figuur 5.4.2

Uiteindelijk koos een deel van de mensen met een seksverslaving om een hulpverleningstraject aan te gaan bij CHAP. Na dit besluit gingen cliënten het eerste contact aan met CHAP.

5.4.3 Het eerste contact met CHAP

De office manager van CHAP is verantwoordelijk voor alle binnenkomende aanmeldingen en vragen van cliënten. Alles wat telefonisch of digitaal binnen komt wordt door hem beantwoord. Dit gebeurt altijd binnen twee dagen. Vervolgens duurt het maximaal twee weken voor het intakegesprek plaats vindt.

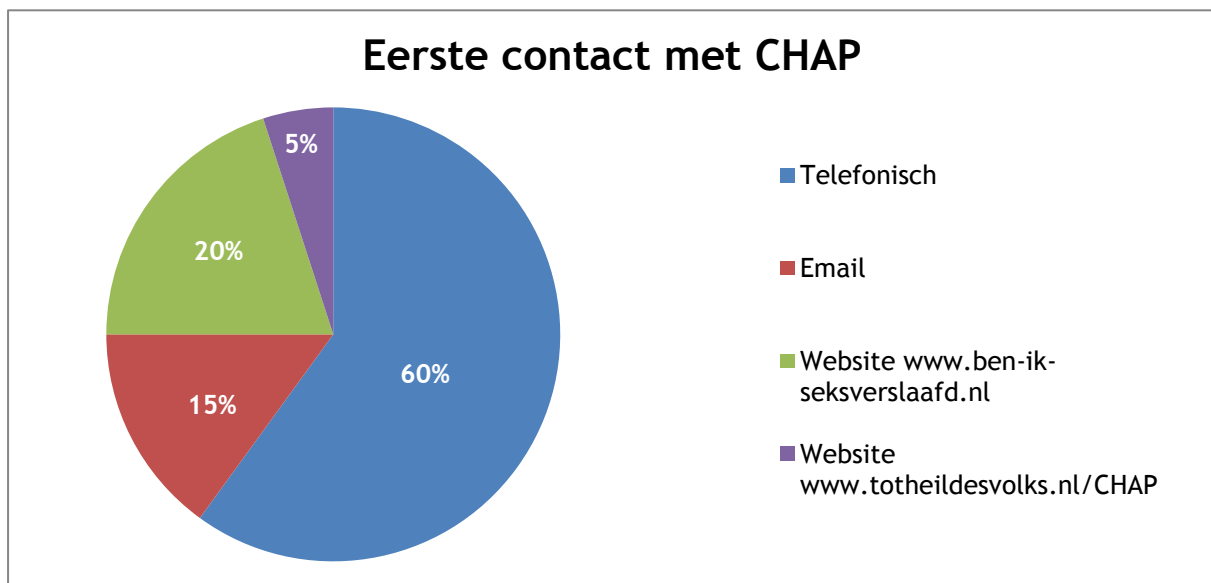
Het eerste contact dat cliënten met CHAP hebben is daardoor altijd met eenzelfde persoon. Cliënten kunnen kiezen via welke communicatievorm zij het eerste contact aan willen gaan. In totaal zijn er vier wegen die het meest worden bewandeld. Men kan telefonisch contact opnemen, via e-mail of via één van de twee websites van CHAP. Figuur 5.4.3 laat zien hoe de verhoudingen waren tussen de communicatievormen volgens de huidige cliënten.

Allereerst werd de telefoon het meest gebruikt. Via dit medium heeft 60% van de huidige cliënten het eerste contact gemaakt met CHAP. De meest genoemde reden hiervoor was dat er dan gelijk een respons kwam. Degene met de seksverslaving kon hierdoor gelijk een afspraak maken en had persoonlijk contact met iemand. Cliënten gaven aan dat toen zij eenmaal de keuze voor therapie hadden gemaakt, ze daar ook zo snel mogelijk mee aan de slag wilden.

De website www.ben-ik-seksverslaafd.nl staat op de tweede plek met 20%. De meest genoemde reden hiervoor is dat de website laagdrempelig is. Daarnaast vonden zij de website makkelijk en anoniem.

15% van de cliënten maakte het eerste contact met CHAP via de e-mail. Dit werd gedaan, omdat de meeste cliënten een baan hadden. Daardoor konden zij overdag niet telefoneren en werkte de e-mail voor hen makkelijk.

De website www.totheildesvolks.nl/CHAP is slechts door 5% gebruikt. Redenen die daarbij genoemd werden zijn wederom het gemak en de anonimiteit.

Figuur 5.4.3

De eerste stap naar CHAP werd genomen. De cliënt had zijn of haar hulpvraag gesteld. Als dit telefonisch was gebeurd, werd er in de meeste gevallen gelijk een afspraak gepland voor een intakegesprek. Het was aftellen naar dat gesprek. Als dit via andere media was gebeurd, zoals via de e-mail, was het afwachten op een reactie van CHAP.

Wat houdt een cliënt bezig in de periode tussen het eerste contact en de daadwerkelijke therapie?

5.5 Tussen het eerste contact met CHAP en het intakegesprek

Als iemand een mail had gestuurd naar CHAP of op de website zijn of haar contactgegevens had achtergelaten, kreeg hij/zij binnen twee dagen een reactie. Het eerste contact was gelegd.

Soms is er een wachtlijst voor therapie. Sommige cliënten kunnen dit zelfstandig overbruggen, anderen niet. Wanneer dit laatste het geval is, krijgt de cliënt de mogelijkheid één of meerdere overbruggingsgesprekken te hebben.

Van alle huidige cliënten vond 84,21% de wachttijd tussen het eerste contact en het intakegesprek precies goed. Slechts 15,78% vond deze periode te lang. Niemand vond de periode te kort.

Cliënten reagerden verschillend op deze wachttijd. Daarom is de huidige cliënten in de enquête gevraagd of zij in de periode overtuigd waren dat zij deel zouden gaan nemen aan de hulpverlening. 89,47% wist zeker dat ze zouden starten met de therapie. Dit geeft aan dat zodra het eerste contact is gelegd, de meeste cliënten ook daadwerkelijk van plan zijn deel te nemen aan het hulpverleningstraject. Het is echter de vraag hoe dit zit bij mensen die wel contact leggen met CHAP, maar geen hulpverleningstraject aangaan. Zij zijn geen huidige cliënten geworden en hebben deze enquête dan ook niet ingevuld. Deze doelgroep is dan ook onbekend gebleven in dit onderzoek.

De reden dat de huidige cliënten overtuigd waren dat ze deel zouden gaan nemen aan de therapie, was voornamelijk dat ze zeker wisten dat ze zonder hulp niet zouden kunnen stoppen met hun seksverslaving (56%).

De veel kleinere groep cliënten die in de periode tussen het eerste contact en het intakegesprek niet zeker wist dat ze zou deelnemen aan de therapie gaf hier twee redenen voor. Dit waren onwetendheid of CHAP hen zou kunnen helpen en onwetendheid of er wel plaats voor hen was bij één van de behandelaren.

De cliënten hadden in deze wachttijd een aantal overwegingen gemaakt. De meesten, 32%, wisten niet goed wat ze inhoudelijk van de therapie konden verwachten en hadden zich daar in de genoemde periode mee bezig gehouden. 21% zei geen overwegingen te hebben gehad, doordat zij al overtuigd waren dat zij snel zouden starten met de therapie. 16% had een positieve verwachting. En één van hen zei opgelucht te zijn eindelijk met de therapie te kunnen beginnen. Slechts een klein aantal vond deze periode spannend.

Eerder is al genoemd dat de meeste cliënten bij CHAP binnen zijn gekomen via internet. De volgende paragraaf gaat daar nader op in.

5.6 Website www.ben-ik-seksverslaafd.nl

CHAP is eigenaar van de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl. In hoofdstuk 3.2.2 wordt uitvoerig uitgelegd wat deze website precies inhoudt. Over deze website ging het laatste deel van de enquête.

Een eerste opvallende conclusie uit dit onderdeel van de enquête is het aantal cliënten dat de site heeft bezocht. Van de 19 cliënten heeft bijna 75% de website *niet* bezocht. Doordat slechts zes van hen dit wel hebben gedaan, zijn de conclusies bij dit onderdeel niet door te trekken naar de gehele doelgroep.

Een aantal van de conclusies zullen wel beschreven worden, zodat er op zijn minst een schets kan worden gemaakt van het effect van de website op mensen die professionele hulp overwegen. Internet is ook de communicatievorm waardoor de meeste cliënten bij CHAP binnen komen (zie figuur 5.4.1). Daarom is de informatie uit dit onderdeel van de enquête wel degelijk van belang voor dit onderzoek.

5.6.1 Uitstraling van de website

De eerste indruk die de website oproept bij de bezoekers is voornamelijk positief. Woorden als 'strak', 'professioneel' en 'uitnodigend' werden hierbij genoemd.

Wat de meesten erg positief vonden is de duidelijkheid en eerlijkheid van de website. Eén van de bezoekers vond het vooral prettig dat er informatie was te vinden voor echtgenoten. Een ander noemde dat de ervaringsverhalen hem/haar een spiegel voorhielden. Hij/zij kon dit bij zichzelf herkennen, zodat er bewustwording groeide over de eigen problematiek.

Wat er gemist werd op de website was een uitgebreidere hulpverleningspagina. Er is namelijk meer vraag naar informatie over de inhoud van de therapie en de uitwerking ervan op cliënten. Meer ervaringsverhalen over de therapie zouden daardoor op zijn plaats zijn.

5.6.2 De vragenlijst

Op de website kan iedere bezoeker een vragenlijst invullen onder het kopje 'Heb ik hulp nodig?'. Hierbij hoeven geen persoonlijke gegevens te worden ingevuld. De vragenlijst telt negentien vragen. Een voorbeeld is: 'Doe je dingen op seksueel gebied waarvan je denkt dat je beter af zou zijn als je er niet aan zou blijven toegeven?'. Tweederde van de cliënten gaf aan dat de uitslag van deze vragenlijst overeenkwam met hun persoonlijke situatie. Een argument hiervoor was dat de situaties, beschreven in de vragenlijst, herkenbaar waren.

Een derde van de cliënten herkende zich niet in de uitslag van de vragenlijst. Dit kwam doordat de uitslag niet duidelijk genoeg was en een meer specifiekere toelichting nodig had.

5.6.3 Het oriëntatietraject

In hoofdstuk 3.2.2 wordt uitgelegd wat het oriëntatietraject is. Via een anoniem profiel kunnen mensen door middel van testen en vragen ontdekken of zij seksverslaafd zijn.

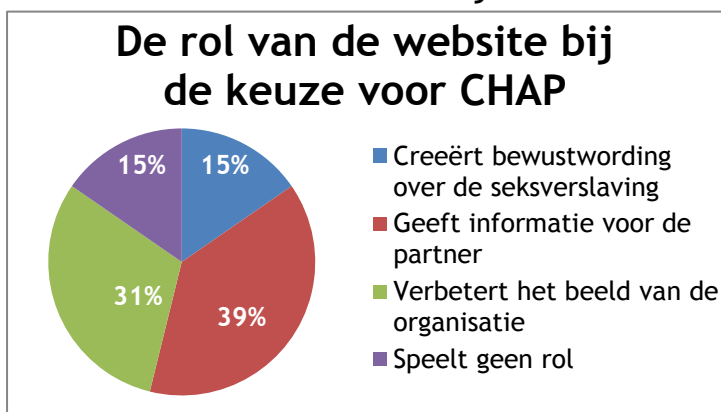
Drie van de huidige cliënten hebben het oriëntatietraject doorlopen. Twee van hen hadden het helemaal doorlopen en één gedeeltelijk. De redenen dat de cliënten het traject niet hadden doorlopen was allereerst, omdat zij al contact hadden met CHAP. Andere redenen waren, omdat zij net klaar waren met hun therapie en omdat zij het niet nodig vonden. De ene cliënt die het traject gedeeltelijk had doorlopen was afgehaakt op het moment dat hij/zij zich realiseerde dat de hoeveelheid vragen groot was.

De cliënten die het hele oriëntatietraject hebben doorlopen hebben daarna allemaal contact opgenomen met CHAP. Twee van hen deden dit binnen een week. Eén deed hier ongeveer drie maanden over en de laatste twee cliënten konden zich niet meer herinneren hoelang deze periode duurde.

Als laatste werd cliënten gevraagd wat hun positieve en negatieve ervaringen waren met het oriëntatietraject. De positieve ervaringen waren dat het traject verhelderend werkte en duidelijk was. De eerste negatieve ervaring was dat de drempel te hoog was om daadwerkelijk de vragen in te vullen. Andere negatieve ervaringen waren dat het veel werk was om het traject af te ronden en dat sommige vragen vaag en onduidelijk waren.

Wanneer er aan het eind van het oriëntatietraject een aantal evaluatievragen zouden worden ingevoegd, gaven vijf van de zes cliënten aan deze vragen te willen beantwoorden. Op basis hiervan kan CHAP een aantal evaluatievragen gaan invoegen. Hoewel slechts vijf cliënten aangaven hieraan mee te willen werken, geeft dit wel aan dat de motivatie er bij een aantal cliënten was. Hiervan gebruikmakend kan het CHAP bruikbare informatie opleveren over het online oriëntatietraject.

5.6.4 Rol van de website bij de keuze voor CHAP

Figuur 5.6.4

Dat de site bestaat wisten de meeste cliënten. Maar wat heeft de site voor invloed gehad op de keuze voor hulpverlening bij CHAP?

Het grootste aantal cliënten (39%) gaf aan dat de informatie die de website bevat voor partners, hen gestimuleerd heeft hulp om bij CHAP te gaan zoeken. Zoals uit paragraaf 5.3.3 blijkt, hadden partners een grote invloed op de keuze voor hulpverlening. Dat CHAP deze informatie dan ook op haar website heeft is van cruciaal belang.

De tweede grootste groep (31%) vond dat de website genoeg informatie gaf over de organisatie CHAP, waardoor de cliënt wist bij wie hij terecht zou komen.

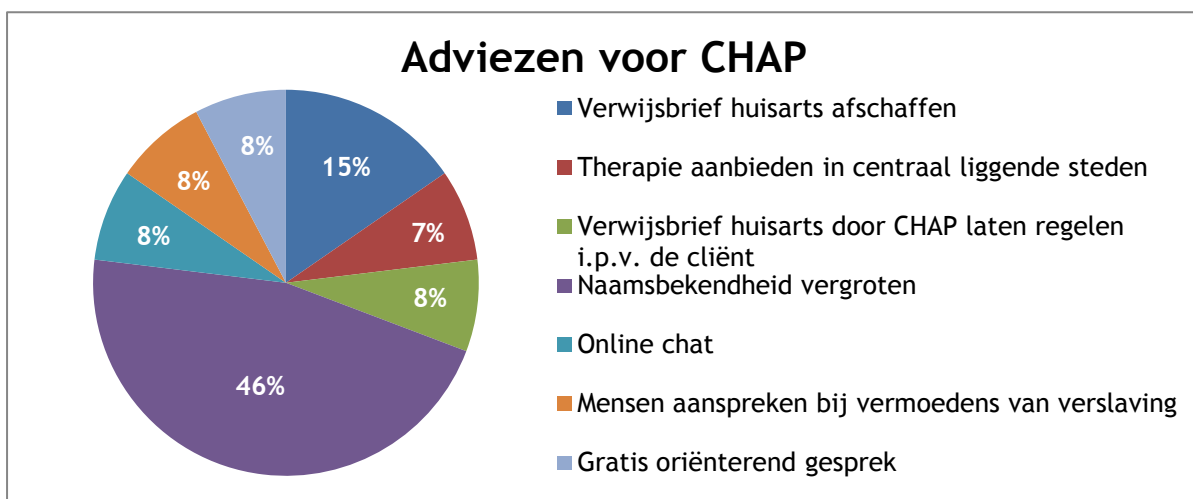
Twee gelijke groepen van beide 15% gaven aan dat de site bewustwording creëerde over de seksverslaving of totaal geen rol speelde bij de keuze voor CHAP.

5.7 Adviezen voor CHAP

Op basis van persoonlijke ervaringen van de huidige cliënten kwamen een aantal adviezen voor CHAP naar voren. Figuur 5.7 laat deze zien. Met deze adviezen kan CHAP de drempel naar professionele hulp verlagen.

In één oogopslag is te zien dat cliënten een grotere naamsbekendheid van CHAP belangrijk vinden in de weg naar hulpverlening. Door naamsbekendheid kunnen mensen ontdekken dat er hulpverlening is bij seksverslaving en wat die hulp inhoudt.

Paragraaf 5.3.4 gaf al aan dat de verwijfsbrief van de huisarts door veel cliënten (19%) werd ervaren als een belemmering tot hulpverlening. 15% van de cliënten is het er dan ook over eens dat dit moet worden afgeschaft. Verzekeringstechnisch is dit echter niet mogelijk. Eén van de cliënten gaf dan ook de tip om CHAP de verwijfsbrief te laten regelen. Ondanks dat de verslaving dan wel wordt opgenomen in het medisch dossier van de betrokkene, hoeft diegene het niet zelf tegen zijn of haar huisarts te vertellen.

Figuur 5.7

De drie mannen uit de topicinterviews geven alle drie het advies aan CHAP dat zij meer in kerken zou moeten doen. Bijvoorbeeld PR materiaal beschikbaar stellen of de zondagse preek over seks laten gaan.

5.8 Samenvatting

Op basis van de enquêtes met de huidige cliënten van CHAP kunnen een aantal conclusies worden getrokken om de drempel naar hulpverlening te verlagen.

Wie is de huidige cliënt?

De huidige cliënten van CHAP zijn voornamelijk Nederlandse, christelijke mannen. Meer dan de helft van hen is tussen de 20 en 30 jaar oud en bijna 80% van hen heeft een vorm van relatie.

Voorafgaand aan het eerste contact met CHAP

Voordat iemand überhaupt na ging denken over de mogelijkheid tot therapie, hielden de meeste seksverslaafde mensen zich bezig met de vele mislukte pogingen die zij hadden ondernomen om hun seksuele gedrag te veranderen. De meesten van hen waren ook bekend met schaamtegevoelens. Velen van hen ervoeren negatieve gevolgen van hun seksuele gedrag in hun relaties, werk en gevoelens.

De meeste mensen overwogen ongeveer een half jaar of zij professionele hulp wilden. Vele anderen deden hier twee tot vier maanden over of meer dan twee jaar. CHAP kan hierop inspelen door

mensen bekend te maken dat seks verslavend is en door mensen te stimuleren om een poging te doen om zelfstandig te stoppen met hun eventuele excessief seksuele gedrag. Wanneer mensen dan ontdekken dat dit ze niet lukt, kunnen ze CHAP daarbij om hulp vragen.

De meest stimulerende factor om professionele hulp te zoeken was de partner. Hij of zij kon degene met een seksverslaving op zowel positieve als negatieve manieren aanzetten om professionele hulp te gaan zoeken. Ook gemeenteleden hebben hier veel invloed op gehad, evenals de mislukte pogingen die iemand ondernam om zelfstandig zijn seksuele gedrag te veranderen.

Eén derde van de cliënten ervoer geen drempels om professionele hulp te zoeken. Wat zij allemaal aangaven was dat, zodra ze door hadden dat ze een probleem hadden, ze hier hulp voor zijn gaan zoeken. Blijkbaar hadden de meeste mensen in eerste instantie niet door dat ze een probleem hadden. Andere cliënten zagen vooral de verwijfsbrief van de huisarts als een probleem. Andere problemen waren financiën, het moeten erkennen dat je een seksverslaving was, gevoelens van schaamte en vervoer naar de therapieessies.

Vrijwel alle cliënten hadden voorafgaand aan de hulp bij CHAP zelf ook pogingen ondernomen om van hun seksverslaving af te komen. De meest voorkomende pogingen waren godsdienstige activiteiten. Dit werd gevolgd door het voornemen om het seksuele gedrag niet meer te doen, accountability en proberen niet meer aan de drang toe te geven.

Via internet en de kerk werden de meeste mensen bekend met CHAP. Waarom iemand er uiteindelijk voor koos om therapie te volgen bij CHAP, werd voor bijna de helft van de cliënten bepaald door de christelijke identiteit van CHAP. Ook werkte de goede reputatie van CHAP hier ten goede bij, evenals dat een deel van de cliënten werd doorverwezen door de kerkelijke gemeenten of door andere hulpverleningsinstanties.

Een ruime meerderheid van de cliënten maakte het eerste contact met CHAP telefonisch, omdat men dan persoonlijk contact had en gelijk een afspraak hoopte te maken. Via de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl kwam 20% van de cliënten binnen.

Website

Te weinig huidige cliënten hebben de website bezocht en de enquête hierover ingevuld. Daardoor zijn de conclusies bij dit onderdeel niet door te trekken naar de gehele doelgroep.

Over het algemeen waren de huidige cliënten positief over de website van CHAP.

De uitslag van de vragenlijst kan nog specifiekere worden gemaakt, zodat meer mensen zich aangesproken voelen door de uitslag.

Ook over het oriëntatietraject waren de meeste cliënten tevreden. Een belangrijk verbeterpunt is de duur van het traject. Deze wordt op dit moment als te lang ervaren.

Het zou helpend zijn als CHAP een gering aantal evaluatievragen zou invoegen aan het eind van het traject.

De rol die de website speelt in de keuze voor CHAP was divers. Vooral de informatie voor partners en over de organisatie, stimuleerde mensen om voor CHAP te kiezen.

Om mensen met een seksverslaving te motiveren de website te bezoeken kunnen partners een grote rol vervullen. CHAP kan hierop inspelen door mensen met een relatie bekend te maken met de problematiek van seksverslaving, zodat zij bij hun partner leren herkennen wanneer er mogelijk sprake is van een verslaving aan seks. Als dat zo is, kunnen zij hun partner stimuleren om de website van CHAP te bezoeken en professionele hulp te zoeken.

Adviezen voor CHAP

Het meest genoemde advies dat huidige cliënten aan CHAP willen geven is om meer naamsbekendheid te creëren. Daardoor wordt zij breder bekend en kan zij meer mensen met een seksverslaving bereiken. Daarnaast zouden cliënten het fijn vinden als zij niet zelf de verwijfsbrief bij hun huisarts hoeven te halen. Het enige dat CHAP hierin kan doen is de cliënten erop wijzen dat de huisarts geheimhoudingsplicht heeft.

Hoofdstuk 6 Conclusies

6.1 Inleiding

In de voorgaande hoofdstukken zijn de resultaten naar aanleiding van het literatuuronderzoek, de interviews op straat, de enquêtes onder de huidige cliënten en de topicinterviews beschreven. In dit hoofdstuk zal op basis van voorgaande hoofdstukken antwoord gegeven worden op de vraagstelling en deelvragen.

6.2 Antwoord op de vraagstelling

Hoe kan CHAP in contact komen met seksverslaafde mensen en hen helpen uit de anonimiteit te komen, zodat zij een hulpverleningstraject kunnen aangaan?

De conclusies uit dit onderzoek laten zien dat CHAP veel mensen met een seksverslaving kan bereiken via hun partners, internet, scholen, het straatwerk door de vrijwilligers van CHAP en via de kerkelijke gemeenten waartoe de mensen met een seksverslaving behoren. Aanbevelingen hiervoor zijn in hoofdstuk 7 te vinden. Daar zal worden beschreven wat CHAP concreet kan doen om mensen met een seksverslaving te bereiken en hoe zij hen kan aanmoedigen om een hulpverleningstraject te starten. We zullen nu eerst dieper ingaan op de beantwoording van de vraagstelling door middel van de deelvragen te beantwoorden.

6.3 Antwoord op de deelvragen

Deelvraag 1

Wat is een seksverslaving en wat is de rol van de Nederlandse maatschappij in de huidige ontwikkelingen?

De verslaving aan seks is een verslaving die op dit moment veel ontwikkelingen doormaakt. Hulpverleners discussiëren wereldwijd of seksverslaving een nieuwe diagnose wordt in de DSM-V. Waar de meesten het over eens zijn is dat seksverslaving te maken heeft met controleverlies over het seksuele gedrag, het gevoel van spanning nodig hebben om zich goed te voelen en een steeds sterker verlangen naar meer en excessievere vormen van seksueel gedrag.

Door de seksualisering in de Nederlandse maatschappij sinds de jaren '60 is seksualiteit meer in het daglicht komen te staan. Sinds de komst van internet in huisgezinnen is het aantal pornosites extreem gestegen. Mede hierdoor is ook het aantal seksverslaafden in Nederland toegenomen. De kerk neemt hier nog geen duidelijk standpunt in en ervaart verlegenheid en weerstand als het over seksualiteit gaat.

Deelvraag 2

Op welke manieren komt CHAP in aanraking met mensen met een seksverslaving en hoe maakt zij contact met hen?

CHAP maakt op twee manieren contact met mensen met een seksverslaving, oftewel potentiële cliënten. Via de directe benaderingswijze hebben zij persoonlijk contact met de mensen. Dit gebeurt door het straatwerk en door verschillende vormen van voorlichting en preventie. Via de indirecte benadering maakt CHAP zich bij de doelgroep bekend zonder persoonlijk contact. Voorbeelden hiervan zijn vele vormen van PR en de twee websites van CHAP.

Deelvraag 3

Wat motiveert en/ of weerhoudt mensen met een seksverslaving, die in contact gekomen zijn met CHAP, om een hulpverleningstraject te starten?

De potentiële cliënten zeggen dat ze een positief en bemoedigend gesprek erg belangrijk vinden. Dit kan hen motiveren om hulpverlening te vragen voor hun verslaving. Hierin worden ze niet

veroordeeld, er wordt begrip getoond, er wordt gecommuniceerd dat ze niet de enige zijn en er wordt op een liefdevolle manier aangestuurd op professionele hulpverlening.

Partner en vrienden kunnen ook als stimulans worden ervaren. Zij moeten iets van het gedrag van diegene met een seksverslaving zeggen en hen confronteren dat het gedrag de relatie schaadt.

Internet kan ook een manier zijn om mensen tot hulpverlening te motiveren. De potentiële cliënten geven namelijk aan dat ze via internet in contact willen komen met hulpverlening. Een goede website en doorverwijzingen via andere websites zijn dus een vereiste.

Naast deze motiverende middelen worden er ook belemmeringen ervaren. Een derde van de potentiële cliënten weet niet wat voor professionele hulpverlening er is om van zijn seksverslaving af te komen. Een even zo grote groep is bang om uit de anonimiteit te komen. Een andere belemmering die wordt ervaren is het feit dat men niet weet wat men aan de hulpverlening kan hebben.

Deelvraag 4

Wat motiveerde en/ of weerhield mensen, die nu cliënt zijn bij CHAP, om een hulpverleningstraject te starten?

Het zoeken van professionele hulp werd vooral door de partner van degene met een seksverslaving gestimuleerd. Dit gebeurde zowel op een positieve als negatieve manier. De partner spoorde op een positieve manier aan tot hulpverlening of dreigde met een scheiding. Beide vormen werkten stimulerend.

Ook de kerkelijke gemeente speelde een grote rol in het zoeken van professionele hulp. Zowel gemeenteleden als de predikant verwezen mensen door naar CHAP of motiveerden iemand om professionele hulp te zoeken door duidelijke grenzen te stellen aan het seksuele gedrag. Mislukte pogingen om zelf van de seksverslaving af te komen, werden ook als stimulans ervaren.

Naast deze stimulansen werden er ook belemmeringen ervaren om professionele hulp te zoeken.

De meeste huidige cliënten zeggen geen belemmeringen te hebben ervaren om professionele hulp te gaan zoeken. Zodra ze wisten dat ze een probleem hadden, zijn ze hier hulp voor gaan zoeken. Blijkbaar hebben de meeste mensen in eerste instantie niet door dat ze een probleem hebben. Ze beseffen niet dat ze hulp nodig hebben en dat is al een belemmering op zich. Als ze het vervolgens beseften, wilden ze het eerst allemaal zelf oplossen. Onder andere door godsdienstige activiteiten en het voornemen om het seksuele gedrag te veranderen, dat vervolgens niet lukte. Ook gaven zij aan vooral veel gevoelens van schaamte te ervaren.

De cliënten die wel belemmeringen hebben ervaren, vonden de verwijfsbrief van de huisarts een drempel om hulp te vragen. Ook de financiën speelden een rol. Ze wisten namelijk niet dat de consulten door de zorgverzekering vergoed worden. Een derde belemmering was het feit dat men dan openlijk moet vertellen dat men een verslaving heeft. Zelfs als dit in een veilige setting van groepstherapie of persoonlijke consulten gebeurde, werd dit als drempel ervaren.

Hoofdstuk 7 Aanbevelingen

7.1 Inleiding

De conclusies die zijn gegeven in hoofdstuk 6 zijn als start gebruikt voor de aanbevelingen die in dit hoofdstuk worden gegeven. De aanbevelingen vloeien verder voort uit het onderzoek, waarvan de resultaten in voorgaande hoofdstukken zijn te lezen.

7.2 Aanbevelingen voor CHAP

De partner als doelgroep

Uit hoofdstuk 5.3.3 is gebleken dat de partners van mensen met een seksverslaving een grote rol spelen in het proces voorafgaand aan hulpverlening. Juist zij kunnen degene met een seksverslaving stimuleren om hulpverlening te gaan zoeken.

De onderzoekers bevelen CHAP dan ook aan om, naast seksverslaafden, ook hun partners als doelgroep te nemen. Via hen kan CHAP meer mensen met een seksverslaving bereiken.

Een mogelijke optie om de partners te betrekken bij het proces naar hulpverlening is door een partnergroep op te richten. In deze groep kunnen de partners onder professionele begeleiding elkaar stimuleren en/of tips geven over hoe ze hun seksverslaafde partner kunnen helpen om de hulpverlening in te gaan. Door deze groep helpen de partners mee om de drempel naar hulpverlening voor hun partner met een seksverslaving te verlagen. Partners kunnen een grote invloed uitoefenen in het dagelijks leven en kunnen daardoor voor CHAP een belangrijke schakel zijn in het contact met mensen met een seksverslaving.

Internet: uitbreiding van de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl

Een aanzienlijk deel van de huidige cliënten is bij CHAP terecht gekomen via de website www.-ben-ik-seksverslaafd.nl. Om deze website nog toegankelijker te maken, bevelen de onderzoekers CHAP aan om informatie op de site te plaatsen met betrekking tot de inhoud van de verschillende soorten therapie die CHAP biedt. Dit geeft mensen een beeld van wat ze kunnen verwachten en een uitleg waarom deze manier van hulpverlening goed is.

Ook persoonlijke verhalen en ervaringen van (ex)cliënten zijn goed om te benadrukken op de website. Een aantal respondenten van de straatinterviews gaf aan gestimuleerd te worden door verhalen van anderen. Herkenning en bemoediging zijn twee aspecten die goed verweven kunnen worden in de ervaringsverhalen van (ex)cliënten.

Internet: links op andere sites

Door middel van goede verwijzingen op andere (gerelateerde of contrasterende) sites naar de website van CHAP, wordt de naamsbekendheid vergroot. Zorg voor een pakkende banner of slogan, waardoor mensen nieuwsgierig worden en doorklikken naar de site van CHAP.

Vergroten van naamsbekendheid

Zowel huidige als potentiële cliënten gaven aan dat CHAP meer naamsbekendheid nodig heeft. Bij veel potentiële cliënten is het niet bekend dat er hulpverlening is voor hun verslaving. Door een grotere naamsbekendheid kan CHAP deze mensen bereiken. Adviezen die zowel de respondenten als de onderzoekers CHAP geven zijn meer voorlichtings- en promotiewerk op scholen en in kerken.

Straatwerk uitbreiden

Het straatwerk is een heel goed onderdeel van CHAP. Door dit uit te breiden naar meer dagen per week en op verschillende tijden op de dag en avond, worden verschillende mensen bereikt. De onderzoekers hebben gemerkt dat er 's avonds en 's middags andere mensen in de rosse buurt lopen. Door op beide momenten vrijwilligers de straat op te laten gaan, worden meer en ook meer verschillende mensen bereikt en bekend gemaakt met CHAP en de hulp die zij kan bieden.

Creëren van bewustwording in de samenleving

Kan seks verslavend zijn? Slechts weinig respondenten zijn zich hiervan bewust. Wanneer CHAP dit meer bekendheid geeft in Nederland, zal de taboe die rust op seksverslaving minder worden. Ook

zal het de drempel verlagen voor mensen met een seksverslaving om professionele hulp te zoeken. CHAP kan mensen door middel van onder andere reclamecampagnes uitdagen om een poging te doen het eigen seksuele gedrag te veranderen. Wanneer mensen dan ontdekken dat dit hen niet lukt en zij niet zonder seks kunnen, is CHAP daar om hen hierbij te helpen.

Dit onderzoek draagt de titel 'Help me! ... Toch maar niet'. Wanneer CHAP de zonet beschreven aanbevelingen opvolgt, zal de toestroom van cliënten worden vergroot. Seksverslaafde mensen zullen dan niet meer zeggen 'Help me! ... Toch maar niet', maar deze veranderen in:

'Help me! ... Toch maar wel!'

Hoofdstuk 8 Evaluatie

Na vier maanden onderzoek hebben de onderzoekers terug gekeken naar het onderzoeksproces en het onderzoeksproduct. Beiden worden in dit hoofdstuk geëvalueerd.

Productevaluatie

Op basis van de manier waarop dit onderzoek is vormgegeven zijn er een aantal sterke en zwakke punten te noemen met betrekking tot het uiteindelijke product. Allereerst zullen de sterke punten worden genoemd, gevolgd door de zwakke punten.

Een belangrijk sterk punt is de maatschappelijke relevantie van het onderzoeksproduct. Het onderzoek speelt namelijk in op de huidige ontwikkelingen die plaats vinden rondom de verslaving aan seks. Daarmee voegt het product iets toe aan de hulpverlening die geboden wordt aan mensen met een seksverslaving.

Een tweede sterk punt van het onderzoeksproduct zijn de aanbevelingen die gedaan zijn aan CHAP. Met de aanbevelingen kan CHAP concreet aan de slag binnen de organisatie.

Bij de straatinterviews en de topicinterviews zijn de onderzoekers gestopt op het moment dat zij geen nieuwe informatie meer kregen.

Het gehele product geeft een duidelijk antwoord op de hoofdvraag. Met dit product kan CHAP namelijk meer mogelijkheden ontwikkelen om met seksverslaafde mensen in contact te komen. Door de conclusies uit dit onderzoek weet CHAP voor een deel wat seksverslaafde mensen weerhoudt om uit de anonimiteit te komen. Deze vraag is echter niet helemaal beantwoord. Een suggestie voor verder onderzoek is dan ook om meer aandacht te besteden aan de invloed van anonimiteit bij een seksverslaving, welke oorzaak dit heeft en hoe het verholpen kan worden.

Het onderzoek heeft ook een aantal zwakke punten. Ten eerste hebben die te maken met de straatinterviews die de onderzoekers in de rosse buurt van Amsterdam hebben gedaan. Tijdens deze interviews waren er regelmatig bezoekers van de rosse buurt die oogcontact vermeden en niet open stonden voor een interview. De onderzoekers vermoeden dat juist deze mensen seksverslaafd kunnen zijn, en daarmee potentiële cliënten van CHAP. Doordat de onderzoekers niet met deze mensen konden spreken is wellicht informatie gemist.

Ook is het een beperking dat de onderzoekers alleen de rosse buurt in Amsterdam hebben bezocht om interviews af te nemen. Daarmee zijn seksverslaafde mensen die bijvoorbeeld alleen gebruik maken van pornografie op internet niet veelvuldig bereikt.

De enquêtes die aan de huidige cliënten van CHAP zijn uitgedeeld zijn niet allemaal aan de onderzoekers terug gegeven. Zoals in hoofdstuk 1.4 staat beschreven heeft dit tot gevolg dat de onderzoeksresultaten gebaseerd zijn op een selectieve respons. Dit geldt slechts voor de onderzoeksresultaten uit de enquêtes met de huidige cliënten.

Het laatste zwakke punt van het onderzoeksproduct is dat de respondenten geheel bestonden uit mannen. In de rosse buurt zijn relatief weinig vrouwelijke bezoekers. Ook waren er onder de huidige cliënten van CHAP geen vrouwen die zich beschikbaar stelden voor een topicinterview. Dit maakt dat de onderzoeksresultaten wellicht niet helemaal zijn toe te spitsen op vrouwen die seksverslaafd zijn. Zoals bij de sterke punten beschreven is de suggestie dan ook gedaan om verder te onderzoeken hoe vrouwen met een seksverslaving bereikt kunnen worden en wat voor hen nodig is om uit de anonimiteit te komen.

Procesevaluatie

Tijdens het onderzoek hebben de onderzoekers een aantal leerervaringen opgedaan. Het contact met seksverslaafden heeft hen het inzicht gegeven hoe belangrijk het is dat de hulpverlening stappen zet richting de doelgroep. Een hulpverleningsinstantie kan erg professioneel zijn en goede hulp verlenen, maar wanneer zij geen moeite doet om de doelgroep te bereiken, bestaat de kans dat zij haar hulp niet kan bieden.

Ook hebben de onderzoekers beseft hoe belangrijk het is om tijdens een onderzoek zo snel mogelijk te beginnen met het afnemen van interviews. Daarmee wordt het onderzoek bevorderd en blijft er genoeg tijd over voor het trekken van goed doordachte conclusies.

Een fout die in dit onderzoek is gemaakt, is de fout van de selectieve respons bij de enquêtes voor de huidige cliënten. Deze methodische fout wordt uitgebreid beschreven in hoofdstuk 1.4. Doordat de enquêtes door de behandelaren al aan de cliënten mee naar huis waren gegeven, kon er niks meer worden gedaan om de fout te herstellen. Het was voor de onderzoekers slechts afwachten en hopen dat alle enquêtes terug zouden komen. Helaas is dit niet gebleken. Voorafgaand aan het uitdelen van de enquêtes hebben de onderzoekers de behandelaren duidelijk uitgelegd wat de bedoeling van de enquêtes was en hoe de opzet van het uitdelen zou gaan. Deze communicatie had niet duidelijker gekund. Hierover zijn dan ook geen suggesties te doen voor volgend onderzoek.

In het gehele onderzoeksproces zijn de onderzoekers tegen een aantal problemen aangelopen. Allereerst was dit het probleem dat er weinig wetenschappelijke publicaties zijn over seksverslaving. Daardoor werd het literatuuronderzoek vertraagd en kostte het de onderzoekers meer tijd om relevante literatuur te vinden. Een tweede probleem was de bekostiging van het onderzoek. Het printen van het uiteindelijke onderzoeksrapport kostte meer dan verwacht. Dit heeft de nodige extra tijd opgeleverd, dat ervoor zorgde dat de onderzoekers de laatste dagen nog veel werk hebben moeten verzetten.

Suggesties voor verder onderzoek

Samenvattend worden er twee suggesties gedaan voor verder onderzoek. De eerste is om meer aandacht te besteden aan de invloed van anonimiteit op een seksverslaving. Resultaten van soortgelijk onderzoek zouden inzicht kunnen geven in de oorzaken hiervan en wat de hulpverlening kan doen om dit te verhelpen.

De tweede suggestie heeft te maken met vrouwen met een seksverslaving. Vrouwen kunnen namelijk, net als mannen, verslaafd zijn aan seks. Over hen is echter nog minder bekend dan over mannen die seksverslaafd zijn. Verder onderzoek zou gericht kunnen worden op hoe vrouwen met een seksverslaving bereikt kunnen worden en wat hen kan helpen om uit de anonimiteit te komen.

Bibliografie

Boeken

Baarda, D., de Goede, M., & Teunissen, J. (2005). *Basisboek Kwalitatief Onderzoek*. Groningen/Houten, Nederland: Wolters-Noordhoff bv.

Baneke, J. (2009). *Waarom vrouwen zich meer schamen dan mannen: over psychologie, criminaliteit en cultuur*. Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.

Gijs, L., Gianotten, W., Vanwesenbeeck, I., & Weijnenborg, P. (2009). *Seksuologie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Karsten, C. (2008). Moderne verslavingen. In R. Kersemakers, R. van Meerten, E. Noorlander, & V. Hylke, *Drugs en alcohol: gebruik, misbruik en verslaving*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Schaapman, K. (2007). *Hoerenlopen is niet normaal*. Amsterdam: Uitgeverij Balans.

Van Zessen, G. (2010). *Seksverslaving: begrijpen en veranderen*. Amsterdam: B.V. Uitgeverij SWP.

Wouda, J., van de Wiel, H., & Gijs, L. (2009). *De seksuologische hulpverleningsrelatie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Artikelen

Bakker, B., & Meindert, I. (2010). *Zucht: over verslavingen van speen tot spuit*. Amsterdam: Uitgeverij Paradigma.

Beckers, I. (2009, november 20). De psychologie van wat we niet vertellen. *De Stentor / Zwolse Courant*, p. 19.

Bijzet, F. (2006, februari). Verslaafd aan seks. *Maatwerk*, 24-26.

Dekens, P., & Harder, D. (2010). *Prostituanten van Nederland in beeld gebracht*. Tot Heil des Volks Nederland. Den Haag: CHAP.

Kooijman, B. (2001, november 10). Ik ben een geschoolde hoerenloper. *De Volkskrant*, p. 46.

Oden, E. (2005, november 1). Een onstilbare honger naar seks. *Psychologie Magazine*.

Van de Griend, R. (2005, september 17). Een mespuntje porno; zeven dagen bloot in beeld. *Vrij Nederland*.

Wouters, C. (2005). De antipornografiebeweging. In C. Wouters, *Seks en seksen: een geschiedenis van moderne omgangsvormen* (p. 223). Amsterdam: Uitgeverij Bert Bakker.

Internet

American Psychiatric Association. (2010, Oktober 14). *Hypersexual Disorder*. Opgeroepen op februari 15, 2011, van DSM-V Development:

<http://www.dsm5.org/ProposedRevisions/Pages/proposedrevision.aspx?rid=415#>

CBS. (2008, Juni 11). *Aantal en percentage gelovigen en bezoekers van kerk of moskee of godsdienstige bijeenkomst, 2005/2006*. Opgeroepen op Mei 6, 2011, van Centraal Bureau voor de Statistiek: <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/vrije-tijd-cultuur/cijfers/incidenteel/maatwerk/default.htm>

CHAP. (sd). *Tot Heil des Volks*. Opgeroepen op maart 24, 2010, van Christelijke hulpverlening bij seksverslaving: <http://www.toheildesvolks.nl/chap/home.html>

Kooijman - van Es, L., & de Jong, G. (2009). *Haal prostitueebezoek uit taboesfeer*. Opgeroepen op april 20, 2011, van Tot Heil des Volks: <http://www.toheildesvolks.nl/nl/chap/nieuws/122-haal-prostitueebezoek-uit-taboesfeer-.html>

Koolhaas, M. (Red.). (2007, oktober 13). *Voor het eerst te zien: een blote Phil Bloom in de eerste aflevering van Hoepla*. Opgeroepen op april 19, 2011, van Geschiedenis 24: <http://www.geschiedenis24.nl/nieuws/2007/oktober/Voor-het-eerst-te-zien-een-blote-Phil-Bloom-in-de-eerste-aflevering-van-Hoepla.html>

New Wine Nederland. (2011). *Over New Wine*. Opgeroepen op april 19, 2011, van New Wine: <http://www.new-wine.nl/over-new-wine/>

NieuwsDossier. (2006, september 18). *Louis Reard introduceert de bikini*. Opgeroepen op maart 31, 2011, van NieuwsDossier; Dit was het nieuws: <http://www.nieuwsdossier.nl/dossier/1946-07-05/Louis+Reard+introduceert+de+bikini>

Peter Nikken. (2010). *Cijfers over seksualisering*. Opgeroepen op januari 13, 2011, van Nederlands Jeugd Instituut: <http://www.nji.nl/smartsite.dws?id=115108>

Piet. (2010, mei 21). *'76 - '94 Veronica aan land*. Opgeroepen op april 19, 2011, van Veronica Story: <http://www.veronicastory.nl/veronica-aan-land/>

Stephanie Pappas. (2011, februari 17). *Top 10 controversiele psychiatrische stoornissen*. Opgeroepen op april 11, 2011, van Live Science: <http://www.livescience.com/12908-top-10-controversial-psychiatric-disorders-745.html>

Bijlage 1 Interviewprotocol voor de potentiële cliënten

Introductie

Dit is een onderzoek in opdracht van CHAP. CHAP wil onderzoeken op welke manier zij mensen kunnen helpen die daar behoefte aan hebben.

Dit interview is volledig anoniem. Uw naam zal nergens genoemd worden.

Het invullen duurt ongeveer 10 minuten.

Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat om uw persoonlijke mening.

Bent u al eerder benaderd voor dit onderzoek? Ja/ nee

Bent u bekend met CHAP? Ja/ nee

Mocht u vragen niet snappen, vraag gerust om uitleg.

- Doorstrepen wat *niet* van toepassing is -

Algemeen

Leeftijd : ..... jaar
 Burgerlijke staat : gehuwd/ gescheiden/ weduwe/ samenwonend/ alleenstaand/
 relatie/ anders, namelijk.....
 Kinderen : .....
 Woonplaats : .....
 Opleiding : Lbo/ mbo/ hbo/ universitair/ geen/ anders, namelijk.....
 Beroep : .....
 Religie : christen/ moslim/ niet/ anders, namelijk.....
 Frequentie : .....x per..... (kerk/ tempel/ moskee/ anders, namelijk.....)
 Nationaliteit : .....

De volgende vijf vragen hebben betrekking op uw seksuele beleving.

1. Waarom bent u hier?

.....

2. Indien u een prostituee bezoekt, met welke frequentie doet u dit?

- Meerdere keren per week
- 1x per week
- Meerdere keren per maand
- 1x per maand
- Minder dan 1x per maand
- Nooit eerder

3. a. Van welke andere manieren van seksualiteit maakt u wel eens gebruik?

- Internet
- Telefoon
- Televisie
- Anders, namelijk.....

b. Met welke frequentie maakt u hiervan gebruik?

- Meerdere keren per week
- 1x per week
- Meerdere keren per maand
- 1x per maand
- Minder dan 1x per maand
- Nooit eerder

4. a. Staat u positief of negatief tegenover uw gedrag ten aanzien van seksualiteit?
- Positief
  - Negatief
- b. Ervaart u negatieve consequenties hiervan?
- Nee, ik ervaar geen negatieve consequenties
  - Ja, ik ervaar in beperkte mate negatieve consequenties, namelijk.....
  - Ja, ik ervaar ik belangrijke mate negatieve consequenties, namelijk.....
(voorbeelden kunnen zijn op het gebied van uw financiën, relaties en/of werk)
5. a. Heeft u zich wel eens voorgenomen om te stoppen met prostitueebezoek en/of internet/telefoon/televisie?
- Ja, een enkele keer
  - Ja, regelmatig
  - Nooit
- b. Zou u van uzelf zeggen dat u seksverslaafd bent?
- Ja. Ga dan verder met vraag 6 - 9.
  - Nee, maar ik ervaar wel problemen in bijvoorbeeld mijn omgeving. Ga dan verder met vraag 6 - 9.
  - Nee, totaal niet Hier eindigt voor u het interview. Bedankt voor uw medewerking!

De laatste vier vragen hebben betrekking op hulp bij uw seksuele beleving.

6. a. Als u hulp aangeboden wordt om uw beleving/ gedrag ten aanzien van seksualiteit te veranderen, zou u dat dan overwegen?
- Ja, omdat.....
  - Nee, omdat.....
- b. Op welke manier zou u het liefst in contact komen met hulpverlening?
- Internet
  - Telefoon
  - Vrienden/ kennissen
  - Pastoraat
  - Anders, namelijk.....
7. Wat zou u bemoedigen of helpen om hulp te zoeken?
.....
.....
8. Wat is eventueel een drempel voor u om hulp te zoeken?
- Ik weet niet wat voor hulp er is
  - Ik weet niet wat het ik eraan kan hebben
  - Ik ben bang uit de anonimiteit te komen
  - Ik schaam me voor mijn seksuele gedrag
  - Anders, namelijk.....
9. Waar bent u op dit moment het meest mee geholpen?
.....
.....
.....

Bijlage 2 Enquête protocol voor de huidige cliënten

Enquête ten behoeve van een afstudeeronderzoek

Dit onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van CHAP (voorheen onderdeel van Different) in samenwerking met de Christelijke Hogeschool Ede. De onderzoekers zijn 2 studenten van de opleiding sociale studies van de CHE, Prisca Berkhout en Hanneke Wijnberger.

CHAP (christelijke hulp bij seksverslaving) wil uitreiken naar mensen die vast zitten in een seksverslaving en daarmee willen breken. In dit onderzoek wordt onderzocht hoe deze mensen geholpen kunnen worden om de stap naar hulpverlening te maken.

Omdat u deze stap al heeft genomen, willen we u vragen deze enquête in te vullen. Door deze anonieme enquête in te vullen kunt u CHAP helpen om mensen die worstelen met een seksverslaving beter te benaderen en hulp te bieden.

Het invullen zal maximaal 10 minuten duren.

Na het invullen, de formulieren graag in een gesloten enveloppe aan uw behandelaar geven.

De resultaten van dit onderzoek zijn medio mei 2011 op te vragen bij uw behandelaar.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

■
tot
■ heil ■
des
volks

SINDS 1855

CHAP AMSTERDAM CHRISTELIJKE HULPVERLENING BIJ SEKSVERSLAVING

Toelichting

De gehele enquête is anoniem. Dit houdt in dat uw naam en verdere gegevens niet bekend zullen worden. Wanneer u de vragenlijst heeft ingevuld, kunt u hem in een gesloten enveloppe aan uw behandelaar geven. Hopelijk is dit niet bezwaarlijk voor uw behandeling. Uw behandelaar zal de enveloppen gesloten aan de onderzoekers overhandigen. Zij zullen dus niet weten wie de enquête hebben ingevuld.

Er zijn geen goede of foute antwoorden, het gaat juist om uw persoonlijke mening.

- Doorhalen van *niet* van toepassing is -

Onderdeel 1 - Algemeen

- Therapievorm : Individueel/ Groep/ Beide
- Volg therapie in : Amsterdam/ Rotterdam/ Heerenveen/ Barneveld
- Leeftijd : .....jaar
- Burgerlijke staat : gehuwd/ gescheiden/ weduwe/ samenwonend/ alleenstaand/
relatie/ anders, namelijk.....
- Kinderen (evt.) : .....
- Woonplaats : .....
- Opleiding : Lbo/ mbo/ hbo/ universitair/ geen/ anders, namelijk.....
- Beroep : .....
- Religie : christen/ moslim/ niet/ anders, namelijk.....
- Frequentie : (kerk/ moskee/ anders, namelijk.....) .....x per.....
- Nationaliteit : .....

Onderdeel 2 - De volgende zes vragen hebben betrekking op de periode vóórdat u contact zocht met hulpverlening.

1. Hoe bent u met CHAP (voorheen Different) in aanraking gekomen?

- Vrienden
- Partner
- Internet
- Kerk
- Straatwerk
- Anders,
namelijk.....

2. a. Wat waren uw overwegingen (gevoelens, gedachten, strubbelingen, enz.) in de periode voordat u hulp zocht en hoe ging u hier mee om?

.....
 .....
 .....

b. Hoe lang heeft u hulp overwogen?

.....
 .....
 .....

c. Zijn er signalen uit de omgeving geweest die u hebben geholpen om hulp te zoeken? Wat deed u hiermee?

.....
 .....
 .....

d. Welke factoren hebben u geholpen om de stap naar hulpverlening te nemen? Wat gaf daarbij de doorslag?

.....
 .....
 .....

e. Heeft u belemmeringen ervaren toen u overwoog hulp te zoeken? Zo ja, welke? (voorbeelden kunnen zijn: een verwijsbrief van de huisarts, financiën of partner)

.....
 .....
 .....

f. Wat zou CHAP volgens u kunnen doen om de drempel te verlagen, zodat mensen makkelijker hulp kunnen krijgen?

.....
 .....
 .....

3. Professionele hulp bij seksverslaving wordt bij meerdere organisaties aangeboden. Waarom heeft u zich bij CHAP aangemeld?

.....
 .....

4. Op welke manier heeft u voor het eerst contact opgenomen met CHAP?

- Telefonisch
- Email
- Website www.ben-ik-seksverslaafd.nl
- Website www.totheildesvolks.nl/CHAP
- Anders, namelijk.....

5. Waarom heeft u voor deze vorm van contact opnemen gekozen?

.....
 .....

6. Welke pogingen heeft u ondernomen om van uw verslaving af te komen vóórdát u zich bij CHAP aanmeldde?

.....
 .....
 .....

Onderdeel 3 - De volgende twee vragen hebben betrekking op de periode nádat u voor het eerst contact zocht met hulpverlening van CHAP.

7. Was u op het moment dat u contact opnam met CHAP overtuigd dat u deel zou gaan nemen aan de hulpverlening?

Ja/ nee, omdat .....

.....
 .....

8. Hoogstwaarschijnlijk zat er een bepaalde tijd tussen het moment dat u voor het eerst contact zocht met CHAP en het moment van de intake.

a. Deze periode vond ik: te kort/ te lang/ precies goed.

b. Wat waren uw overwegingen in deze periode en hoe ging u hiermee om?

.....
 .....

Onderdeel 4 - De volgende zes vragen hebben betrekking op de website van CHAP.

Zoals u misschien weet heeft CHAP de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl ontwikkeld. Op deze site staat informatie over seksverslaving en kunnen mensen anoniem een oriëntatietraject volgen. Aan het eind van het oriëntatietraject kunnen mensen ervoor kiezen hun gegevens achter te laten, zodat CHAP contact met hen op kan nemen voor eventuele hulpverlening. Over deze website van CHAP willen wij u graag een aantal vragen stellen.

1. a. Heeft u de website www.ben-ik-seksverslaafd.nl bezocht?
  - Ja, ga dan door met de volgende vragen.
  - Nee. Bedankt voor uw medewerking, voor u eindigt hier de vragenlijst.

b. Zo ja, wanneer heeft u de website voor het eerst bezocht?
Voorafgaand aan hulp/ tijdens hulp.
2. a. Wat was uw eerste indruk van de website?
.....
- b. Wat vond u heel positief aan de website?
.....
.....
- c. Wat miste u aan de website of zou u graag anders willen zien?
.....
.....
3. a. Kwamen de uitkomsten van de vragenlijsten overeen met uw persoonlijke situatie?
Ja/ nee, omdat .....
- b. Heeft u het oriëntatietraject op de site doorlopen?
  - Ja, helemaal.
  - Ja, gedeeltelijk, omdat .....
  - Nee, omdat .....

c. Indien u het traject heeft afgerond, hoeveel tijd ging er daarna overheen voor u daadwerkelijk hulp vroeg en wat heeft het oriëntatietraject u opgeleverd?
.....
.....

d. Wat zijn uw positieve en negatieve ervaringen met het traject?
.....
.....
4. Heeft het bezoeken van de website een rol gespeeld in uw keuze om hulp te zoeken bij CHAP?
Ja/ nee, namelijk .....
5. Wanneer er aan het eind van het oriëntatietraject een aantal anonieme evaluatievragen worden ingevoegd, zou u die dan beantwoorden?
Ja/ nee, omdat .....
6. Heeft u nog andere suggesties of tips waarmee CHAP de drempel naar hulpverlening kan verlagen?
.....

Bijlage 3 Opgaveformulier voor het topicinterview

Apart inleveren i.v.m. uw anonimiteit

Voor het onderzoek is het van belang dat er een aantal topicinterviews worden gedaan.

Deze vorm van interviewen houdt in dat één van de onderzoekers een open gesprek met u heeft wat ongeveer een uurtje zal duren. Dit zal geen ondervraging zijn.

Door middel van een topicinterview willen de onderzoekers met u doorpraten. Thema's die langs zullen komen zijn bijvoorbeeld hoe u met schuld- en schaamtegevoel omging en hoe u de stap heeft kunnen maken naar hulpverlening. Met het interview geeft u de onderzoekers een realistisch beeld van hoe CHAP de hulpverlening beter kan afstemmen op de cliënten die na u komen.

Topicinterviews zijn erg nodig voor het onderzoek, omdat zij de resultaten onderbouwen. Met uw medewerking kan er een gefundeerd onderzoek gepubliceerd worden. Zo helpt u mee aan de professionalisering van CHAP waar alle toekomstige cliënten u dankbaar voor zullen zijn.

De onderzoekers beseffen dat u bij een topicinterview niet meer volledig anoniem bent. Om toch uw privacy te bewaren zal u naam niet in het onderzoek genoemd worden, maar zal er bij de uitwerking van het interview een gefingeerde naam staan.

De datum, tijd en plaats van het interview zullen in overleg met u worden bepaald. Eventuele reiskosten kunnen bij CHAP worden gedeclareerd.

De uitwerking van uw interview is op aanvraag beschikbaar.

Wilt u hieraan meewerken? Vul dan bijgaand formulier in. Ook deze mag in een gesloten enveloppe aan uw behandelaar gegeven worden.

U zou het onderzoek enorm helpen.

Ja, ik wil meewerken aan het topicinterview.

Naam : .....

Te bereiken via

E-mailadres : .....

Telefoonnummer : .....

Doe dit formulier in een aparte enveloppe en geef ook deze aan uw behandelaar.

Alvast ontzettend bedankt voor uw medewerking!

Bijlage 4 Interviewprotocol voor het topicinterview met de huidige cliënten

---

Introductie:

- Bedankt dat u bereid bent mee te werken.
- Kort voorstellen: (Misschien weet u al het een en ander..) Namen, studie, onderzoek voor CHAP, toestemming voor de voicerecorder vragen, uitwerking op aanvraag beschikbaar, nog vragen?

Onderstaande vragen zijn richtlijnen voor het interview.

Topics:

1. Kunt u iets vertellen over de periode **voordat** u hulp bij CHAP zocht?
Doorvragen:
 Hoe zag deze periode eruit? Gedrag + gedachten + emoties. (schuld en/ of schaamte?)
 Hoe ging u hiermee om?
 Hoe bent u er achter gekomen dat u seksverslaafd was?
 Wat heeft u gestimuleerd en/ of afgeremd om hulp te zoeken?
2. Hoe bent u bij CHAP terecht gekomen?
Doorvragen:
 Hoe heeft u contact opgenomen en waarom op deze manier?
 Waarom heeft u voor CHAP gekozen en niet voor bijv. de Driehoek?
 Wat was uw eerste indruk van de organisatie?
 Wat kan beter?
3. Hebt u de website (www.ben-ik-seksverslaafd.nl) bezocht?
Doorvragen:
 Wat vond u van de site, de zelftests, het oriëntatietraject?
 Hebt u het traject doorlopen? Ja/ nee omdat...? Wat heeft het u opgeleverd?
 Toen het traject afgerond was, hoeveel tijd ging er overheen voor u echt hulp vroeg? Waarom deze periode?
 Wat zou u ervan vinden als aan het eind van het traject de mogelijkheid bestaat om gegevens achter te laten zodat CHAP contact met u op kan nemen? Waarom wel/ niet?
 Wat vindt u van anonieme evaluatievragen?
 Is de site laagdrempelig genoeg?
 Wat kan beter?
4. Wat kan CHAP doen om mensen met een seksverslaving tegemoet te treden?
Doorvragen:
 Wat/wie maakte dat u de stap naar hulpverlening kon maken?
5. Op welke andere manieren kan CHAP zichzelf bekend maken onder de mensen?
Doorvragen:
 Waarom deze manieren? Waarom denk u dat dit zal werken?
 Wat werkte voor u?
6. Hebt u nog andere tips of suggesties waarmee CHAP de drempel naar de hulpverlening kan verlagen?
Doorvragen:
 Waarom denk u dat dit goed zal zijn?